

Market

TOP-1.2.1-15 „Turisztika

ha

című

Készült: Szerencs Város Önkormányzatának megbízásából

Szerencs, 2018.

Tartalomjegyzék

1. Vezetői összefoglaló	4
1.1. A marketingstratégia, mint a térségi fejlesztés dokumentumának alapja	4
Turizmus marketing, mint a szolgáltatásmarketing egyik ága jelen projekt megvalósításának keretén belül kiemelkedő szerepet tölt be, a stratégiai dokumentum tartalmi elemeinek relevanciája megkérdőjelezhetetlen a projekt végrehajtása körében.....	4
1.2. Projekt-összefoglaló, stratégiai célok.....	6
2. A tervezett beruházások jellege – A turizmus, mint környezeti hatótényező	15
2.1. A turizmus lényege, jelentősége.....	15
2.2. A turizmus definíciója	17
2.3. Turizmus rendszere	18
2.3.1. A turizmus rendszerének felépítése	18
2.3.2. Fizikai hatások	20
2.3.3. A turizmus gazdasági hatásai.....	21
2.3.4. A turizmus társadalmi - kulturális hatása	23
2.3.5. Politikai – jogi környezet.....	25
2.3.6. Gazdasági környezet és tényezői	26
2.3.7. Turisztikai teherbíró képesség, fenntartható turizmus.....	28
2.3.8. Turizmus-típusok	29
2.4. A kereslet tényezői	31
2.4.1. A kínálat összetevői	32
2.4.2. Kereslet- kínálat elemzése	35
3. Turisztikai helyzetkép	36
3.1. A térség turisztikai szolgáltatói, a Turisztikai Desztináció Menedzsment helyzetképe	47
3.2. A beruházás hatásai a turisztikai helyzetképre, illeszkedés	49
4. A projekt-terület megközelíthetősége, elhelyezkedése – épített környezet.....	56
4.1. Épített környezet	58
5. Turisztikai desztinációk a térségben	60
6. Demográfiai jellemzők.....	71
6.1. A Szerencsi Kistérség demográfiai helyzete.....	71
6.2. Foglalkoztatottsági jellemzők	78
7. SWOT-analízis	87
8. A fejlesztés bemutatása.....	88
8.1. Turisztikai Központ.....	89
8.1.1. Meglévő kerítések bontása mindkét ingatlanon	89
8.1.2. A volt trafóállomás bontása a 2015/1 ingatlanon.	91

8.1.3. Parkosítás, játszótér építés, kerítés építés mindkét ingatlanon.....	92
8.2. Rákóczi vár.....	94
8.3. Horgásztó	98
9. Együttműködés.....	99
10. Célcsoport-elemzés	100
10.1. A célcsoport-meghatározás fogalmi rendszere.....	100
10.2. A célcsoport-meghatározás szempontrendszere.....	103
10.3. A projekt célcsoportjai	105
10.3.1. A célcsoportok szükségleteinek tükrében a projekt szükségessége	105
11. Célrendszer és a tervezett beruházás várható hatásai	107
11.1. Az érintettekre gyakorolt közvetett, nem számszerűsíthető hatás	108
11.2. Fizikai hatások	110
11.3. A társadalmi - kulturális hatások	111
11.4. Egyéb hatások	116
12. Jogszabályi háttér	117
13. Szakirodalmi források	118

1. Vezetői összefoglaló

1.1. A marketingstratégia, mint a térségi fejlesztés dokumentumának alapja

Turizmus marketing, mint a szolgáltatásmarketing egyik ága jelen projekt megvalósításának keretén belül kiemelkedő szerepet tölt be, a stratégiai dokumentum tartalmi elemeinek relevanciája megkérdőjelezhetetlen a projekt végrehajtása körében.

A turizmus marketing WTO által meghatározott definíciója, nevezetesen „*a turizmus magában foglalja a személyek lakó- és munkahelyén kívüli minden szabad helyváltoztatását, valamint az ezekből eredő szükségletek kielégítésére létrehozott szolgáltatásokat.*” – óhatatlanul maga után vonja annak jelentőségét, amely fogalmi elemek jelen projekt aspektusából tekintett tartalommal történő kitöltése során - mintegy alapforrásként – a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 dokumentumban megfogalmazott elvárások, célrendszer, beavatkozások levetítése szükségszerű volt és ezen szükségszerűség leképeződése remélhetőleg nyomon követhető jelen dokumentumban is.

A turizmus, mint iparág fejlődéséhez **két nélkülözhetetlen tényező** járul hozzá: **a szálláshelyek és a közlekedés modernizációja**. A XIX. század mindezt meghozta, már csak a tehetősebb réteg számára volt elérhető. A második világháború után a turizmus egyre nagyobb fejlődésnek indult, ami a mai napig tart. A **verseny meghozta a turizmus marketing fejlődését** is, hiszen a különböző területeknek és szállásoknak egymással kell versengeniük a vendégek megnyeréséért.

A turizmusmarketing a szolgáltatásmarketing egyik ága, és szorosan **kapcsolódik egy földrajzi területhez**, és adott **időszakhoz**. Ez a terület **jellemzően**:

- időszakos jellegű
- élményeket ígér
- érzelmekre hat
- tematizálható (szegmentálható)

A turizmus marketing eszközei

A különbség a hagyományos és az idegenforgalmi marketing között nem is az eszközökben keresendő, hanem azon tényezőben, hogy az érzelmekre történő hatásgyakorlás intenzívebb.

A marketing stratégia során a **szokásos folyamatot kell követnünk**:

1. helyzetelemzés
2. célcsoport meghatározása
3. marketing pozicionálás
4. marketing stratégia meghatározása
5. marketing akcióterv készítése
6. végrehajtás
7. ellenőrzés, mérés, módosítás.

A marketingtervezési folyamat egymással összekapcsolódó lépések sorozata, amelynek végeredménye a marketingstratégia.

A marketingstratégia tehát azokat az egymáshoz illesztett, összehangolt cselekvési lehetőségeket jelenti, amelyeket a projektgazda alkalmazhat a céljai elérése érdekében.

A marketingstratégiát négy alapösszetevőre oszthatjuk fel:

- a, üzleti környezet elemzése
- b, célpiac kijelölése (mindazoknak a homogén csoportoknak az összessége, amelyet a szolgáltatásokkal el szeretnénk érni)
- c, marketing-mix kialakítása (azoknak az eszközöknek az összessége, amelyekkel a célpiacon sikeres lesz a működés)
- d, a tervek megvalósítása.

A marketingstratégia tehát egy általános terv arra vonatkozóan, hogy mit szeretnénk elérni adott célpiacon, továbbá ennek érdekében mit szándékozunk tenni a marketingmix elemekkel.

A marketingterv pedig magában foglalja a megvalósítási lépéseket, ezek sorrendjét, valamint az elérésükhöz szükséges időt.

A marketingstratégia tartalmazza a marketingcélok meghatározását, a célok eléréséhez szükséges eszközöket, valamint azt a folyamatot, ahogy a célokat elérik.

Marketingstratégiánk kidolgozásakor a **vezetői összefoglalóban** kiemeljük a projekt stratégiai céljait, azok megfelelőségét a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 elnevezésű dokumentumnak, a projekt térség-specifikus szerepét.

Ezt követően elemezzük a **turizmus – mint jelen marketingstratégia közvetett tárgyának – hatótényezőit, jellegét** a tervezett beruházásokra vetítve.

A turisztikai hatótényezők elemzésének fejezete generális jelleggel tartalmazza a projektünket is érintő ismérveket, melyet specifikus tartalommal tölt ki a **helyzetelemzés**. Ennek során bemutatjuk a kistérségi turisztikai folyamatokat, a közvetlen makro-környezetet és Szerencs város turisztikai attrakcióit.

Ezután következik a **célcsoportok**, majd a **fejlesztési helyszínek** bemutatása, amihez szorosan kapcsolódik az ottani turisztikai vonzerő is.

A **szolgáltatások bemutatása** során szólunk az alkalmazott módszerekről, a szolgáltatások megjelenési formáiról, és élettani hatásukról, valamint a hozzájuk kapcsolódó, az egész projekten átívelő üzenetek jelentőségéről.

A **SWOT-elemzésből** kiderül, hogy mi jelenti a projekt erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit, és veszélyeit többféle aspektust figyelembe véve. Szólunk a marketingkommunikáció elemeiről, majd zárásként a rövid és hosszú távú célokról, lehetőségekről is.

1.2. Projekt-összefoglaló, stratégiai célok

Mint azt az NTS 2030 iránymutatása is tartalmazza, jelen vezetői összefoglalóra is irányadó az a generális célrendszer, melyet az alapidokumentum az alábbiak szerint jelöl meg:

„A desztinációs megközelítést kiegészítő új szemléletű attrakciófejlesztési és alpinfrastruktúra-fejlesztési logika biztosítja a fejlesztett attrakciók gazdaságitársadalmi-környezeti fenntarthatóságát, továbbá azt, hogy minőségi élményt biztosítsanak a látogatók számára. Emellett kijelöli az attrakciófejlesztések irányát és főbb tartalmi követelményeit akkor, ha az attrakciófejlesztés desztináción belül, illetve ha azon kívül történik. „

Ezen elvárásnak és célkitűzésnek kíván meg jelen projektünk megfelelni, szem előtt tartva természetesen a kistérségi specifikációt Szerencs város elhelyezkedése okán, illetőleg számol a tágabb desztinációs relevanciával is.

Az egységes desztinációs szemléleten alapuló attrakciófejlesztés elvárásának – melyet az NTS 2030 1.1. fejezete tölt ki tartalommal – jelen projekt megfelel, mint olyan alapelvnek, amely a desztináció fogalmi elemeinek specifikumaira épít.

Eszerint a fogalmi elem „olyan földrajzilag körülhatárolható, beazonosítható területrész, amely a turisztikai kínálati piacon egységes fogadóterületként jeleníthető meg, épített környezeti, természetföldrajzi vagy kulturális értékek tekintetében összefüggő elemek alkotják. A desztináció emellett keresleti kategória is, hiszen a vendégek utazási döntései jellemzően ezen a szinten fogalmazódnak meg. A desztináció településeinek összessége, kínálati együttese képes olyan volumenű vendégérdeklődést generálni, amely megfelelő üzemméretet biztosít a desztinációban található szolgáltatások gazdaságos fenntartásához, üzemeltetéséhez.”

Jelen lokális hatókörű turisztikai attrakció körébe tartozó infrastruktúrális fejlesztést és élményjavító szolgáltatásokat felölelő projektet Szerencs Város Önkormányzata valósítja meg.

A tárgykört érintő turisztikai attrakció - az NTS 2030 1.1.2. alfejezetben foglaltak szerint - olyan természeti vagy ember alkotta erőforrást jelent számunkra, amely megfelelő szolgáltatásokkal és kínálati palettával rendelkezik, és amely önállóan, vagy más attrakciókkal együtt egy adott térségbe, desztinációba képes látogatókat vonzani. A vonzerőket tehát önmagukban és egymáshoz képest is vizsgálni szükséges egy desztináción belül, amely dogmatikai elvárásnak marketingstratégiánk igyekszik megfelelni.

A marketingstratégia megfogalmazásában az alábbi alapelveket vettük figyelembe:

- A turisztikai szolgáltató és információs központ egész éves működést tesz lehetővé;
- Segít Szerencsen a tartózkodási idő növelésében;
- Lehetővé teszi az időjárás-függőség csökkentését;
- Eddig hiányzó szolgáltatásokat kínál.

A jelenlegi helyzet felmérésén és a város jelenlegi turisztikai termék portfoliója alapján megállapítható, hogy Szerencs a kulturális és a gasztronómiai turizmus kettősével jellemezhető. Szerencs város esetében a hagyományokat a történelmi, a művészeti, a borászati, a gasztronómiai örökség, a természeti környezet, és az ezekre épülő események jelenítik meg. Turisztikai szempontból ugyanis azok a települések a legvonzóbbak, amelyekben érezhető, hogy a helyi közösség valóban együtt tud élni kulturális örökségével, egyszerre képes azt megőrizni és hasznosítani. Éppen ezért tartjuk fontosnak, hogy a központ eseményeivel, szolgáltatásaival a helyiek és a kistérségben lakók számára is vonzó kínálatot rendelkezzen. Szerencs (és közvetlen környéke) a természet és a hagyományok megőrzésének és ápolásának egyik legjobb hazai példája. Az érintetlen természet, a hagyományok és az azokra épülő események iránti érdeklődés pedig napjaink egyik igen dinamikusan növekvő turisztikai piaci szegmensét képviseli. Ezen szegmens mára már nemcsak az egyedül érkező turistákat, hanem a csoportosan utazó vendégkört is magában foglalja. Fontos azonban ismét utalni arra, hogy egy új helyszín önmagában még nem garancia a sikerre, hiszen az nagyan függ a környezet kínálatától is. Éppen ezért Szerencs nem tekinthet el az infrastrukturális és szolgáltatási kínálat fejlesztésétől, mert ezek hiányában az új központ csak részben válthatja be a hozzá fűzött reményeket, elképzeléseket. A javasolt jövőkép alapján, a turisztikai és közösségi központ olyan turisztikai objektumként kíván a közeljövőben megjelenni, amely elsődlegesen a belföldi látogatókra támaszkodva, ugyanakkor a hagyományos külföldi küldő országok piacainak látogatóit is vendégül látva, magas szintű szolgáltatásaira alapozva, a kistérség jelentős helyévé akar válni. A marketingcéloknak olyan elérhető, megvalósítható, mérhető és ellenőrizhető céloknak kell lenniük, melyek a jövőkép elérését támogatják.

A turisztikai központ számára következő marketingcélok kerültek megfogalmazásra:

- Arculati elemek kialakítása: A hatékony és eredményes kommunikációs tevékenység elsődleges lépéseként az egységes arculati elemek (logó, szlogen és színvilág) létrehozása szükséges.
- Új logisztikai folyamat létrehozása és lebonyolítása.
- Belföldi piacok esetében éves szinten 10%-os piacnövekedés elérése: A város és a kistérség vendégösszetételéből és a belföldi turizmus növekedő trendjeiből adódóan a hazai piacon való aktív jelenlét szükséges. Ennek érdekében az elsődleges belföldi

piacok Budapest, Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár megye esetén kiemelten (legalább 15%), illetve a további megyék esetében a turisták számának évenkénti folyamatos növekedését kell elérni. A turisztikai termékfejlesztések során törekedni kell a nagyobb költségű szegmensek kiszolgálására is.

- Kelet-európai küldő piacok esetében Szerencs és a kistérség idegenforgalmának 10%-os növekedés elérése: A város hagyományos külföldi küldő piacainál Lengyelország és Szlovákia kiemelt szereppel bír, de meg kell kezdeni néhány további potenciális küldő ország várható keresletének felmérését is (Ukrajna, Románia).
- Nyugat-európai küldő piacok esetében egyrészt törekedni kell arra, hogy a vendégek ne csak Budapestre és Balatonra utazzanak, hanem az ország észak-keleti térségét is felkeressék, melyben kiemelt szerepe lehet a Tourinform-hálózatnak.

Másrészt pedig, hosszú távon, a kínálati paletta fokozatos átalakításával közvetlenül is meg lehet majd célozni néhány olyan piacot, ahol már kialakult kultusza van az érintetlen természetnek. (pl. Németország, Hollandia, stb.)

A projekt célja, hogy jelentős mértékben hozzájáruljon a település turisztikai vonzerejének fejlesztéséhez, a városban eltöltött idő növeléséhez, illetve az elmúlt években a településen és a térségben megvalósított turisztikai fejlesztések kihasználtságának fokozásához, figyelembe véve az eddigi fejlesztések tapasztalatait. Ezzel a projekt fontos alkotóeleme lehet nem csak a pályázó város, de egy tágabb térség turisztikai kínálatának is.

Mindenképpen kiemelést érdemel, hogy a fejlesztések eredményeképpen hosszabb időt tudnak eltölteni a turisták a településen, igényeik kiszolgálására magánvállalkozások bevonásával olyan turisztikai szolgáltatások nyújthatók, amelyek munkahely-teremtéssel járulnak hozzá a térség, illetve a település fejlődéséhez.

A projekt elemeit képező beruházások új turisztikai célcsoportok megjelenését biztosítanak a térségben, amely célcsoport a kultúrát szerető és interaktív kikapcsolódásra vágyók, és új szereplőként jelennek meg a térségben.

A fejlesztés hozzájárul Borsod – Abaúj - Zemplén megye Integrált Települési Programban megfogalmazott prioritásaihoz.

Mint azt a Magyar Turisztikai Ügynökség 2016. évben megjelent Javaslata is tartalmazza, Szerencs az egyik város amely a kiemelt turisztikai fejlesztési térség körébe tartozó települések közé sorolandó, eddig részben kiaknázatlan desztinációs jelleggel, amely vonzó úticél tud lenni akár a belföldről akár a külföldről érkező vendégek számára.

Mivel a Zempléni térség képes arra, hogy egy vonzó turisztikai fogadóterület képét fesse az idelátogatók elé, ezért kiemelten fontos a projektelemek magas szakmai színvonalon történő végrehajtása, különös tekintettel arra, hogy törekvésünk szerint a térség turisztikai jövőképe le kell hogy képeződjön jelen projekt megvalósítása során.

A térséget jellemző emblemikus desztinációk közül Szerencs is tartalmaz szép számmal attrakciót, amelynek kistérségi relációban történő hangsúlyozottan releváns tényezővé tétele képezi vezetői tekintetben a projekt esszenciáját.

Hisszük, hogy a projekt végrehajtása során a célcsoport elérése útján hozzá tud járulni, hogy a turizmus kínálati piacán még markánsabban lehessen jelen a város, ezáltal a kistérség méginkább vonzó és meghatározó szereplőjévé váljon a turisztikai desztinációknak.

A vizsgálat tárgyát képező régióban a természeti és társadalmi adottságok, és az ezekre épülő, immár több mint egy évtizedes intenzív turisztikai fejlesztés következtében a turisztikai kínálat, és a még fennálló hiányosságok, problémák melyek egy részére jelen projekt megoldást keres, és remélhetőleg sikerrel is jár annak megvalósítása útján.

A projektünk fejlesztései olyan desztinációkban koncentrálódnak, amelyek jelenleg is turisztikai teljesítményt mutatnak fel, illetőleg részben kiaknázatlan turisztikai potenciáljuk fejlesztésével vonzó célponttá tehető. A desztináción belüli fejlesztés a desztináció élménykínálatának teljessé tételét, minőségi javítását kell, hogy szolgálja, a desztináció márkaprofiljához illeszkedően, mint azt az NTS 3.4.1. pontja tartalmazza.

Amint az az elvárásként megjelenő új megközelítésű attrakciófejlesztési logika értelmében az alapidokumentum tartalmazza: „minden attrakció egyforma, és minden attrakció különböző.” – igyekszünk megfelelni annak a követelménynek a projektünk végrehajtása során, hogy koherens szintet és minőséget képviseljen a projekt, ha az attrakció megközelíthetőségéről, akadálymentesítettségéről, a többnyelvűség szempontjából vizsgált „érthetőségéről”, alapvető

szolgáltatásairól, értékesíthetőségéről, digitalizáltságáról, környezetbarát, zöld jellegéről van szó.

A jelen projekt tárgyát képező desztinációk fejlesztése körében a termékek és attrakciók esetén elvárásként megfogalmazott autentikus jelleg, az egyediség kidomborítása jelen van a projektben, hiszen a Vár unikális történelmi jellege és a Csokoládé autentikus gasztroturisztikai ismérve óhatatlanul fogalmilag jelenti hogy a fejlesztések során előtérbe kerülnek a helyi sajátosságok, a térség saját identitásának kevésbé ismert, lassan feledésbe merülő alkotóelemei, olyan történetek, tradíciók, értékek, amelyek nemcsak a turisták számára vonzóak, hanem a térség identitásának újrafelfedezése, a helyi közösségek erősítése szempontjából is meghatározók.

Projektelemeink végrehajtása során az innovációra hangsúlyt fektetünk a turisztikai fejlesztések körében is. Ez számunkra nemcsak olyan követelmény, amelyet a nemzetközi szinten való helytállás miatt kell szem előtt tartani, de a változó globális környezetből fakadó szükségszerűség is egyben.

Mint azt az NTS 3.6. fejezete is elvárásként rögzíti projektünk végrehajtása során törekszünk a természetközeli élőhelyek életének megőrzésére és fenntarthatóságára. A tárgykörbe tartozó attrakciók kialakítása során szem előtt tartottuk a városi ökoszisztéma szempontjából jelentős elemek védelmét, melyek a városi klímára is hatással vannak. Ezen elvárásnak különösképpen megfelel a Tó, mint akcióterület körében megvalósítandó fejlesztések tartalmi elemeinek sora.

A megvalósítás projektelemeinek megkonstruálása során különös figyelemmel voltunk a szezonális tényezőjére, mint a turisztikai hatásvizsgálat egyik sarkkövére. A projektben próbálunk olyan attrakciókat szerepeltetni, amely ezen tényező gyengítésének irányába hatnak elősegítve az egyenletes turisztikai görbe ideális helyzetéhez közelítő állapot kialakításának lehetőségét.

Ez annak okán is jelentőséggel bír, hiszen az MTÜ Zrt. gyűjtése alapján a térségben 2015. évet tekintve június-július-augusztus hónapokban haladta meg a 20.000-et a vendégéjszakák száma, az év többi hónapjában ez a számarány messze 10.000 alatt marad. Törekedni kell tehát a szezonális dominanciájának csökkentésére.

Mint az lentebb elemzés alá vonásra kerül a térségen – városban – töltött vendégéjszakák számának pozitív irányba történő befolyásolása akkut turisztikai kérdéskör a kistérségben, melyre remélhetőleg jelen projekt valamelyest alternatív megoldást nyújthat, akként hogy a tervezett beruházások hozzájárulnak a szezonális csökkenéséhez. Törekvésünk szerint az innovatív marketingmegoldások körében hangsúlyt fektetünk azon nemzetközi trend érvényesülésére, amely az utazási szokások változásával is együtt jár, és amely a helyi értékek megőrzésével – jelen esetben akár a kistérségre jellemző gasztronómiai attitűd erősítésével – kiegészítve a környezettudatos és egészségorientált szabadidő eltöltés alternatívájának megteremtésére autentikus környezetben, autentikus emberek között.

Ezen kritériumoknak kíván jelen projektünk megfelelni akként hogy komplex többlépcsős alternációkat kínál felvázolni turisztikai desztinációként az alábbi infrastruktúrális beruházási területeket érintve:

1. Rákóczi vár: az itt elérhető szolgáltatások körének bővítéséhez szükséges eszközbeszerzés bír relevanciával.
2. Cukorraktár épülete (Turisztikai Központ): belső tér rendezést és a funkciók kialakítása, Csokoládé Panoptikum kiállító termének, illetve interaktív belső játszótér kialakítása.
3. Tó: Pihenőpark és játszótér kialakítása, valamint horgászati lehetőséget megvalósítása.

A fentebb is hivatkozott szezonális csökkenésének hatásfoka mérhető a tervek szerint, hiszen a pihenőpark az év minden napján, míg a Csokoládé Panoptikum hozzátartozó kiszolgáló egységek a munkaszünet napok kivételével egész évben várja a látogatókat.

A helyi értékmegőrzés, mint primer elvárás a projektben nyomon követhető, hiszen Szerencs a rendszerváltást követően egy helyi vállalkozás által megmentett csokoládégyártás népszerű, részben hagyományos, részben pedig új termékeivel teszi teljessé a szőlőhegyek, a folyók és az erdők kincsével terített asztalokat. Bár a Város a Tokaji Történelmi Borvidék része, azonban a terület névadó és nagyobb bortermelő településeinek árnyékában a város ebből az adottságból csak korlátozott mértékben tud profitálni, ezért a borturizmus kiegészítéseként cél egy sajátos helyi termék, a szerencsi csokoládé népszerűsítése.

A térség legkiemelkedőbb történelmi emlékhelyei a várak, kastélyok, egyházi épületek, több száz éves polgári rezidenciák, egyházi épületek. Többségükben múzeum, szálláshely működik, vagy kulturális rendezvényeknek adnak otthont. A nemzetközi és hazai idegenforgalmi piacon belül is egyre nagyobb szerepe van a konferenciaturizmusnak. A fent leírt adottságok miatt az általunk tárgyalt térség rendelkezik a megfelelő adottságokkal, melyet az elmúlt években a térség önkormányzatai és gazdasági szereplői igyekeztek is kihasználni, Szerencsen azonban idáig ezen terület fejlesztésére nem került sor. A Szerencsi Kistérség székhelyén a Szerencsi Rákóczi vár a legfontosabb kulturális vonzerő, amelyen 2011-ben jelentős felújítás és fejlesztés valósult meg, környezetének rendezése pedig a szomszédos szecessziós fürdő felújításával 2007-ben fejeződött be. A vár és környezete számos rendezvény helyszíne, ezek közül legkiemelkedőbb a 2012-re már országos hírű háromnapos rendezvénysorozattá váló Csokoládéfesztivál. Ezen túl az évről évre megrendezésre kerülő térségi jelentőségű, az egész Tokaj-Hegyaljára kiterjedő több hetes rendezvénysorozat, a Zempléni Fesztivál számos eseményének is színtere a Rákóczi vár. Problémát jelent, hogy bár az épület teljes egészében felújításra került, forráshiány, illetve a korábbi projektek keretében nem, vagy csak korlátozottan támogatott eszközbeszerzési lehetőség miatt a felszereltség hiányos, így a nyújtott szolgáltatások még nem teljes körűek, további eszközök beszerzésével, a környezet további utőrendezésével számos újabb turista-marasztaló fejlesztés valósítható meg.

Az akcióterületeken megvalósuló infrastruktúrális fejlesztés és a kialakítandó új attrakciók kiválasztása körében természetesen szem előtt tartottuk az NTS 2030-ban horizontális célkitűzésként szereplő családbarát turisztikai jellemvonások megjelenítését, hiszen – mint a megjelölt dokumentumban szerepel - családbarát turizmuson nem a gyerekbarát és nem is a szenior turizmust értjük sokkal inkább egy olyan holisztikus megközelítést, amelyben a családot a társadalom alapegységének kezeljük. Családbarát turizmusról tehát akkor beszélhetünk, ha legalább két generáció közösen és együtt tudja jól érezni magát az utazás során, közösen és együtt tud élményeket szerezni. Ezen vezérfonalon haladva – projektünk családbarát jellege egyaránt jelent megfelelő infrastruktúrális kialakítást, rendelkezésre álló eszközöket, szolgáltatásokat, de ugyanilyen fontosnak tartjuk azon elemét a megvalósításnak, amely az attrakció létrehozása és üzemeltetése körében teret nyerő szemléletmódban érhető tetten. Gondolunk itt az említett Csokoládéfesztiválhoz kapcsolódó alternatív, generációkon

átívelő szabadidő-eltöltési lehetőségekre, amelyek jelen projekt keretén belüli fejlesztés során még markánsabban érvényesülnek majd mint jelenleg. (Bár érdemes megjegyezni, hogy a Vár-hoz kapcsolódó jelenlegi attrakciók is megfelelnek ezen horizontális célkitűzésnek, azonban ennek hatásfokán a projekt végrehajtása esetén mindenképpen javítani tud.)

A családbarát eszközök megléte, rendelkezésre állása (pl. játszótér megléte), ezen eszközök megfelelő üzemeltetése, minőségének fenntartása (pl. játszótér rendben tartása, elhasználódott kifestők, ceruzák cserélése stb.), illetőleg a többlétszolgáltatások nyújtása, amely a családok számára jelentős mértékben hozzájárul az elégedettségük növeléséhez mind megvalósul a projektünk végrehajtása során. Ebből adódóan az alapidokumentumban hivatkozott három értelmezési szint mindegyike jelen van az akcióterületeken, amely a hivatkozott célkitűzésnek való megfelelés jegyében domináns hatótényezőként értékelendő.

A tervezett projektelemek a hivatkozott dokumentum horizontális célkitűzéseinek taxációja körében az érthető turisztikai jelleg megvalósulása során természetesen teret nyernek, hiszen a megfelelő, gyors, hatékony informálás szükségszerű a projekt hatékonyságát is illetően, a vizuálisan letisztult, esetlegesen a többnyelvűség kritériumait is szem előtt tartó attrakciókra vonatkozó felhívások növelik a látogatottságot. Projektünkben azonban ez az érthető jelleg párosul a digitális turizmus elvárás-rendszerének kritériumaihoz az alábbiak szerint.

Az NTS 2030 H5. alpontjában részletezettek alapján a technológia kreatív és innovatív használata számtalan lehetőséget adhat, amely előnyhöz juttathatja a projektünket. A digitális technológiai fejlődés drasztikus változást eredményez a társadalmi-gazdasági környezetben, így a turizmusra is jelentős hatást gyakorol. A digitalizációval kapcsolatos projektelemek megléte a jövőben a versenyképesség szempontjából nem versenyelőnyt jelentő elemként, hanem a versenybe való belépés alapfeltételeként fog megjelenni, és ezen követelményenkíván projektünk is megfelelni.

Ennek egyértelmű jele a lentebb részletezés alá vont 3D-s csokoládé-nyomtató az akcióterületet érintő Csokoládé-Panoptikumban, melynek létrehozása, működtetése, használata olyan turisztikai attrakció, amelynek jövőben mutató ismérvei teljes mértékben megfelelnek a hivatkozott horizontális stratégiai célrendszer ezen elemének.

2. A tervezett beruházások jellege – A turizmus, mint környezeti hatótényező

A turizmus hatásairól – legyen az gazdasági, társadalmi vagy környezeti – sokat olvashatunk szakmai, ismeretterjesztő és egyéb forrásokban, leginkább a fenntartható fejlesztés kapcsán. Általában arról esik szó, hogy milyen potenciális hatásokkal kell szembenézni, hogy mit kell(ene) vizsgálni, és hogy a fejlesztések vagy a működtetés során mire kell figyelni.

2.1. A turizmus lényege, jelentősége

A turizmus az emberi társadalmak azon tevékenysége, amely alapvető hatást gyakorol az egyes nemzetek társadalmi, gazdasági, kulturális életére, a társadalmi kapcsolatokra, a szabadság kiteljesedésére, az emberek életminőségére. A Föld valamennyi lakójának egyformán joga, hogy felfedezze a világ kincseit, szépségeit. A mozgás szabadságának jogát a pihenéshez és a szabadidőhöz való jog következményeként kell tekinteni.

Napjainkban a turizmussal, mint a világgazdaság egyik jelentős tényezőjével számolhatunk, sok ország gazdasági életében játszik egyre meghatározóbb szerepet. A turizmus a mindennapi élet velejárója, világméretű társadalmi jelenség.

A turizmus szerepe a tudomány és a technika fejlődésével, a szabadidő növekedésével egyre bővül. Jótékony hatásából a társadalom valamennyi szegmense részesedik.

A turizmus sokoldalúságát, összetettségét az alábbiak szerint értelmezzük:

1. A turizmus, mint a szabadidő eltöltésének leghasznosabb módja az **életvitel, életmód** szerves része. Az étellel való elégedettséget (boldogságot) azok az emberek mondhatják magukénak, akik életvezetésében megfelelő teret nyer a turizmus. Jelentőségét bizonyítja, hogy az életminőség minden elemére pozitív hatást gyakorol, az egészségi állapotra épp úgy, mint a pszichikaira. A turizmus hozzásegít az egészség megőrzéséhez, javításához, a frissesség és jó kondíció megtartásához.

A turizmus által nyújtott élmények örömforrások, a turizmushoz kötődő cselekvő aktivitás hozzájárul az egyén szellemi gazdagodásához, önbecsüléséhez, értékes emberi kapcsolatok kialakulásához. Nem véletlen, hogy a mai kor turizmusával kapcsolatban egyre nagyobb

hangsúlyt kapnak ezen immateriális vonatkozások. Ez tükröződik vissza pl. abban, hogy a turizmusfejlesztési stratégia fő célként a turizmus által megvalósuló életminőség javulást fogalmazta meg.

2. A turizmus **tevékenység**, amely döntően szabad időhöz, részben hivatáshoz kötődő utazás, az utazás alatt felmerülő szükséglet kielégítés, azaz fogyasztás. A másik oldalról pedig e szükséglet kielégítésére szolgáló javak előállítására irányuló (termelő) tevékenység. Turisztikai tevékenységként tartjuk számon a szolgáltatások előállításának elősegítését, az abban való közreműködést.

3. A turizmus a **gazdaság** egy fontos szegmense világ, régió, ország viszonylatban egyaránt. Jelentőségét sok országban elsősorban a gazdaságban elfoglalt szerepével, súlyával azonosítják. A turizmus igényeinek kiszolgálásával foglalkozó gazdasági területet, intézményeket és azok tevékenységét turisztikai szakmai körökben turisztikai szektornak, turisztikai iparágnak, turisztikai ágazatnak szokták nevezni.

Ezek a kifejezések ugyan nincsenek szinkronban a közgazdasági és a gazdaságstatisztikai nomenklatúrával és osztályozásokkal, de széleskörű használatuk indokán e jegyzetben is lehet e fogalmakkal találkozni.

A közgazdaságtanban alkalmazott négysektoros besorolás (primer→ mezőgazdaság, szekunder→ ipar, terciér→ szolgáltatások, kvaterner→ kutatás-fejlesztés-innováció (K+F+I) önállóan nem nevesíti a turizmust, alapvetően a szolgáltatásokhoz tartozik, de van kötődése más szektorhoz is, azaz interszektorális (Michalkó, 2007) jelleggel rendelkezik. A gazdasági tevékenységeket rendszerező nemzetközileg elfogadott szabvány négy szintű (nemzetgazdasági ág – ágazat – alágazat – szakágazat) hierarchikus rendszerében - magyar viszonylatban a TEÁOR'08-ban – egyik gazdasági ág (ágazat még kevésbé) sem fedi le a turizmust a maga teljességében. A 21 gazdasági ág egyike, az I jelű két turisztikai alapágazatból áll, ez a Szállásszolgáltatás (55.) és a Vendéglátás (56.). A harmadik alapágazat az Utazásszervezés-, közvetítés és egyéb foglalkás 79.) más gazdasági ághoz tartozik. Ezek mellett más ágakban is megjelenik a turizmus al-, illetve szakágazati szinten, a turizmusra jellemző, vagy ahhoz kapcsolódó tevékenységként. A magyar turizmus gazdasági teljesítményének bemutatásánál e témára még visszatérünk.

4. A turizmus **mozgalmi jellege** a természeti turizmus vonatkozásában nyilvánul meg a leginkább. A turisztikát „turistaságot” hosszú ideig a természetjárással azonosított tevékenységként tartották számon, amely lényegét tekintve a szabad természetben gyaloglással megvalósított testi-lelki felüdülést biztosító kikapcsolódást, ismeretszerző kirándulást, hegy- és sziklamászást, tudományos vagy szórakoztató célú utazást jelentett.

A természetben való tartózkodás pozitív hatásai megsokszorozódnak, ha az ember nem egyedül, hanem társaságban, közösségben éli át a természet impulzusait, valósítja meg a természethez kötődő aktív cselekedeteit. Ezt bizonyítja a természetjárás tömegessé válása, mozgalommá alakulása. A mozgalmi jelleg a természetjárók szervezetekbe tömörülése jelzi, ez a folyamat hazánkban a 19. század első felében kezdődött el. A mai utód, a közel 600 tagszervezetet tömörítő Magyar Természetbarát Szövetség több, mint 40000 tagot számlál. Értékvállalásukban kiemelt hangsúllyal szerepel a szolidaritás, az összefogás és a közösségi élet igénye.

A turizmus kifejezés által lefedett jelenségek elméleti alapjaira vonatkozó ismeretek magukon hordozzák a tudományos jellegét, a turizmus tudományként (interdiszciplináris, transzdiszciplináris) való felfogását tekinthetjük a turizmus fogalom ötödik értelmezésének. A turizmus kutatásával foglalkozók véleménye szerint a tudomány kritériumok jelenlétét e területen is egyre inkább lehet bizonyítani (Michalkó, 2007). A turizmus jelenség megismerésében számos tudományra kell támaszkodni, a közgazdaságtantól a szociológián, pszichológián, az egészségtudományon át a természeti erőforrásokkal foglalkozó tudományokig.

2.2. A turizmus definíciója

Az idegenforgalom hosszú múltra visszatekintő komplex társadalmi, gazdasági jelenség. A turizmus sokszínű értelmezéséből következik, hogy lényegét sokoldalúan lehet megközelíteni, többféle fogalommal lehet leírni. A sokszínű fogalmi készlet magját egy, a turizmus fejlődéstörténete során folyamatosan formálódó alapdefiníció képezi.

A turizmust tudományosan a WTO és az Interparlamentáris Unió által elfogadott 1989-es Hágai Nyilatkozata fogalmazta meg, amely szerint a turizmus magában foglalja a személyek

lakó- és munkahelyén kívüli minden szabad helyváltoztatását, valamint az azokból eredő szükségletek kielégítésére létrehozott szolgáltatásokat.

A fogalom alatt értendő tehát:

- az állandó földrajzi környezetből való kiszakadás, önkéntes, békés célú utazás (utazó),
- ideiglenes tartózkodás a meglátogatott helyen bármilyen céllal (látogatás),
- szükséglet-kielégítésére létrehozott szolgáltatások értékesítése.

2.3. Turizmus rendszere

2.3.1. A turizmus rendszerének felépítése

A turizmus a világ egyik legösszetettebb jelenségeként definiálható. Értelmezhetjük, mint a személyek mozgását, áramlását, az egyének szükségleteit és ezek kielégítését, valamint a gazdaság fontos szegmensét. A turizmus részjelenségek, bonyolult kapcsolatok, egymásra gyakorolt hatások szövevényét, konzisztens rendszerét jelenti. A rendszer központi eleme a turizmusgazdaság. E fogalom alatt a turisztikai szolgáltatások iránt megnyilvánuló igények kielégítése céljából, erőforrások (inputok) felhasználásával létrehozott és a piacon kínált szolgáltatások összességét (output) értjük. A szolgáltatás előállítása idő és hely vonatkozásában egybeesik a fogyasztással, amely a turizmusgazdaság fő mozgatója. A turizmusgazdaság piaci jelleggel működik, innen a turisztikai piac elnevezés.

A turizmus rendszere magában foglalja:

1. a turizmusgazdaságot, azaz a turisztikai piacot, alrendszereit, azok elemeit, összefüggéseit, működési mechanizmusát,
2. a turisztikai piac környezetét, a turisztikai piac és a környezet kölcsönhatásait.

A turizmus környezeti hatásainak vizsgálatát a szakirodalom turisztikai hatásvizsgálatnak (Puczko és Rátz 2002) vagy turisztikai terhelésvizsgálatnak nevezi (Benkhard 2002, Péntes 2007).

A vizsgált tanulmányok alapján a két elnevezés közötti jelentésbeli, tartalmi különbség jelenik meg. A *terhelésvizsgálat* egyrészt már előre vetíti egyfajta negatív hatás meglétét, a

terhelésvizsgálatok hipotézise a negatív hatások megléte lehet, míg a hatásvizsgálat elnevezés csak a hatás meglétére utal, arra nem hogy azok milyen előjelűek.

A gondolatot továbbfűzve elmondható, hogy a turizmus negatív hatásai inkább a természetre gyakorolt hatásokban jelentkeznek, míg a gazdaság számos pozitív hatást is élvez, ezért a terhelésvizsgálat kifejezés csak a környezeti hatások mérésére vonatkozik.

A turizmus hatásainak vizsgálatánál és a turizmus hatásainak kezelésénél többféle módszer lehetséges. A vizsgálati módszerek elsődleges célja alapján a hatásvizsgálatokat az alábbiak szerint csoportosíthatjuk (Benkhard 2002):

1. Turisztikai hatásvizsgálat, amely azt vizsgálja, hogy a turizmus milyen hatással van egy attrakció vagy szolgáltatás környezetére. A hatásvizsgálat lehet

- egyszeri – ekkor általános hatásfelmérésről van szó, az alapállapot valamilyen szintű ismeretében. Az alapállapotot dokumentumok alapján lehet megállapítani. A rendezvények utáni hatásvizsgálat is tartozhat ide, amennyiben egy-szeri vizsgálatról van szó, és nem arról, hogy a rendezvény hatásai milyen időtartamig észlelhetők,
- folyamatos (ciklikus) jellegű, ekkor monitoring rendszerről beszélhetünk,
- előzetes felmérés jellegű, amikor egy létesítendő turisztikai attrakció vagy szolgáltatás (egy nemzeti park bemutatóhelye, szálláshelyek, stb.) környezetében várhatóan kialakuló turistaforgalom hatásait kell előre megbecsülni. Ez feltételezi a turisztikai típus hatásfolyamatának ismeretét, amely történhet hasonló adottságú területekkel történő összehasonlítással vagy a várható folyamatok megbecsülésével.

2. Terhelhetőség-vizsgálat vagy teherbíróképesség-vizsgálat, amely a turizmus hatásainak kezelésében a második lépést jelenti – mennyi az optimális látogatószám, meddig fejleszthetünk, mi az optimális tevékenység. Ebben az esetben a hatások vizsgálata mellett elengedhetetlen feltétel a látogatók számának ismerete. A látogatószám-megállapítás nemzetközi és hazai viszonylatban is problémás, mivel nincsenek megbízható statisztikák pl. egy természeti terület látogatottságra vonatkozóan, és emiatt a turizmus hatásait mérni is nehéz (Ceballos-Lascuráin 1998). Léteznek ugyan olyan módszerek, amelyek nem a hatások vizsgálata és a látogatószám közötti összefüggésből állapítják meg a teherbíró-képességet, hanem a természeti és művi tényezők feltárása, vizsgálata és értékelése alapján (Csima 1988).

A turizmus jelenség jelentős befolyásoló tényező az érintett országok gazdasági, társadalmi, kulturális életében, és nagymértékben hozzájárul az emberiség fizikai környezetének megváltozásához is. Hatása komplexen jelentkezik.

A különböző jellegű hatások kétpólusúak. Pozitív hozadékokként a népesség-megtartás, érték- és jövedelemtermelés, munkahelyteremtés, hagyományok és kulturális értékek megőrzése, a környezetvédelemmel kapcsolatos társadalmi válaszok említhetők, a negatív következmények sorában a látogatóforgalom okozta zsúfoltság, a turistaszám emelkedéssel együtt járó emisszió növekedés, a természeti és épített környezet degradációja, deviancia, turizmussal szembeni fokozódó ellenérzés kerül megnevezésre.

Közgazdasági megfogalmazásban a turizmus externáliáiról van szó, a más területeken előnyként (haszon) vagy hátrányként (költség) jelentkező külső gazdasági hatásokról (Jancsik, 2007).

Jellegét tekintve a turizmus hatásait három - fizikai, társadalmi és gazdasági - csoportba lehet tagolni. A csoportok nem merevek, átjárhatók, azokat rugalmasan kell értelmezni. Például a turizmus pozitív munkapiaci hatása gazdasági, s egyben társadalmi jellegűnek is értékelhető (nagyobb gazdasági értékteremtés, javuló életminőség), a fizikai károsító hatások a helyreállításból adódóan gazdasági következményt is jelentenek. A hatások kölcsönhatásként értékelhetők, adott területen a turizmus fejlődését alakító tényezőként ugyanezen kategóriák definiálhatók. Felvetődik egy negyedik dimenzió szerepe is, a turizmus szervezésére, tervezésére, irányítására kiterjedő intézményi hatás is.

2.3.2. Fizikai hatások

A fizikai hatások kulcsfontosságát az a tény jelzi, hogy ebben az esetben a legfontosabb vonzerő elemet jelentő fizikai (természeti és épített) környezetről van szó, a pusztító hatás tehát a saját feltétel károsítását (önpusztítást) is jelenti. Ennek kivédésére a turizmus okozta károk bekövetkeztét megelőző eljárásokat kell alkalmazni. A tömegturizmus terjedése hozta magával a talajkárosításokat (erózió, szennyvíz, olaj és egyéb szennyezőanyagok talajba jutása), a természeti vizek veszélyeztetését, a növény- és állatvilágban okozott pusztításokat, a turizmus rohamos fejlődésével együtt járó motorizáció valamint a levegőszennyezést.

A turistáknak az utazással megvalósult fizikai áramlása terhelő hatást gyakorol a közlekedési hálózatokra, másfelől a fogadóterület alpinfrastruktúrájára, a kommunális ellátó létesítményekre. A nem megfelelően kiépített, szervezetlen működésű hálózatok negatív hatást váltanak ki.

A szálláshely létesítmények és vendéglátóhelyek vonatkozásában a felhasznált erőforrások (pl. energia), anyagok, kibocsátások környezetbarát, avagy környezetidegen jellege, a hulladékok, szennyezőanyagok kezelése jelentik a területi hatások fő csomópontjait.

Az attrakció típusa meghatározhatja a fizikai környezeti hatások jellegét. Gyakori jelenség, hogy a sajátos természeti környezetre épülő attrakciókat környezet érzékeny turizmus formákkal hasznosítják (pl. természetvédelmi területeket ökoturizmussal), amely pozitív környezeti externáliára példa.

Ugyanakkor a sajátos örökségi értékekkel rendelkező régiók, vagy az olyan nagy tömeget rövid ideig vonzó attrakciók, mint a világkiállítások erős turisztikai aktivitással járnak, magukban hordják a fizikai környezetterhelés lehetőségét.

2.3.3. A turizmus gazdasági hatásai

A turizmus gazdasági hatása a küldő- és a fogadóterületek gazdaságának jellemzőiben, gazdasági struktúrájában a turizmus fejlődése következtében végbemenő változásokban nyilvánul meg. Növeli a gazdasági teljesítményeket, többletfogyasztást indukál (multiplikátor hatás), pozitív hatást gyakorol a munkaerőpiacra, az ország folyó fizetési mérlegére, növeli a nemzeti vagyont nem csak a turisztikai infra- és szuprastruktúra által, hanem a telekárak növekedése, valamint a hasznosított gyógyforrások gazdasági értéként való megjelenése következtében. Kiegészítő szerepet tölthet be a területi fejlettségbeli differenciáltságban.

A turizmusgazdaság, turizmuspiac, mint ökonómiai rendszer gazdasági hatásai részben általános jellegűek, megegyeznek a gazdaság más szektorára jellemző folyamatokkal, részben sajátos vonásokat, tulajdonságokat mutatnak.

A turizmus-szektor négy gazdasági funkciója:

1. Termelési és jövedelemfunkció (értéktermelés)

A turizmus, mint termelési erőforrások felhasználásával végzett értéktermelő tevékenység hozzájárul az ország bruttó hazai termékéhez (a bruttó nemzeti jövedelemhez), ezáltal az ország gazdasági növekedéséhez. Az érték- és jövedelemtermelésben multiplikátorhatás érvényesül. Az egységnyi turisztikai fogyasztással kiváltott érték-, illetve jövedelemsokszorozódás úgy jelentkezik, hogy a közvetlen turisztikai érték (jövedelem) termeléshez közvetett és indukált érték (jövedelem) adódik hozzá.

A közvetett termelés a turizmushoz közvetlenül kapcsolódó (beszállító) ágazatokra vonatkozik, az indukált pedig a turizusból kiáramló jövedelem által a gazdaság egyéb területein kiváltott többlettermelésből adódik.

2. Fizetési mérleg funkció

A nemzetközi turizmus - beutazó(aktív) és kiutazó(passzív) turizmus - szolgáltatás külkereskedelemnek számít, és az ország folyó fizetési mérlegében kerül elszámolásra. Exportként az aktív turizusból származó bevételek, importként a passzív turizmushoz kötődő külföldön felmerült kiadások szerepelnek

Az export-import különbség, mint egyenleg javíthatja, illetve ronthatja a folyó fizetési mérleget. Ha egy országban erősebb a beutazó turizmus, a mérlegben aktívum keletkezik, ez az ország számára kedvező, ellenkező esetben fordított a helyzet.

3. Foglalkoztatási funkció

A turizmus fejlesztés előnyei sorában kiemelkedő a munkaerőpiacra gyakorolt hatás, közvetlen munkahelyteremtés a turizmus vállalkozásaiban, és közvetett a turisztikai szervezeteknél. A foglalkoztatás területén is jelentkezik a multiplikátor hatás. Ez a funkció különösen a magas munkanélküliséggel sújtott területeken fejt ki kedvező hatást.

4. Kiegyenlítési funkció

A kiegyenlítési szerep elsősorban regionálisan jelentkezik, a kevésbé fejlett területeken érvényesül országok, régiók, tájegységek vonatkozásában. A turizmus az a gazdasági ág, amely a természeti erőforrásokat a legszélesebb módon képes hasznosítani. Ott, ahol a termelési tényezők más gazdasági tevékenységeknek nem kedveznek, és megfelelő vonzerők

állnak rendelkezésre, a természeti erőforrásokra épülő turizmusnak (pihenés, kikacsolódás, kirándulás) adottak a feltételei. Ezen alapokra épülő turisztikai szolgáltatásfejlesztéssel lehetőséget kaphat adott területi egység, hogy a lemaradását a gazdasági fejlettség tekintetében csökkentse.

2.3.4. A turizmus társadalmi - kulturális hatása

A turizmus társadalmi hatásait elsősorban abból a szempontból kell szemügyre venni, hogy az milyen változásokat indukál a fogadó közösség szokásos életében, továbbá, hogy a helyi lakosok a turizmushoz miként alkalmazkodnak.

A turizmus kihat az élet minőségére, a közösség szerveződésére, társadalmi kapcsolatokra, az emberi értékrendszerre, erkölcsi elvekre, viselkedés kultúrára, befolyásolja a helyi közösség kulturális és művészeti életét.

A turizmus társadalmi hatásaival foglalkozó hazai és nemzetközi szakirodalom igen jelentős teret szentel a jelenség társadalmi hatásainak feltárására, amely mutatók elsősorban a foglalkoztatottság, a demográfia, a kommunikáció és a kultúra bizonyos területein észlelhető változásokat mutatják be.

A társadalmi-kulturális hatások az alábbi tényezőkben képeződnek le:

1. Megnövekszik a népességszám, (turizmusban foglalkoztatottak beáramlása, látogatók jelenléte) esetleges negatív következmények: zsúfoltság, túlterheltség, nehezebb napi életvitel, konfliktushelyzetek, romló közbiztonság).
2. Módosul a munkaerőpiac (új, zömmel szezonális munkahelyek létrejötte).
3. Átalakul a helyi közösség szerkezete (új, a turizmusból élő rétegek megjelenése, a közösségi kohézió erősödése).
4. Szellemi, erkölcsi értékrendszer átalakulása (a megértő, empátikus viselkedés a turisták irányába, turisták érdeklődése példaértékű lehet, erősödhet a lakhely iránti büszkeség, negatív hatás: a turisták megkárosítására való csábítás, devianciák).
5. Változnak a hagyományok, szokások (a vonzerőként ható hagyományok megőrződnek, a népszokások újraélednek).

A turizmus rendszere a maga összetettségében a turisztikai piacot (turizmusgazdaság, turizmus szektor) és annak környezetét, a környezettel való kölcsönös függőségi viszonyokat foglalja magába. A környezet szűkebb és tágabb értelmezésű, a környezetet akár világszintű dimenzióként is meghatározhatjuk. Többek között ezért is tekinthető nyílt rendszernek, amely folyamatosan változik.

A szakirodalom a turizmus szektor környezeteként a társadalmi - kulturális, politikai, gazdasági, természeti és technológiai elemeket jelöli meg, ezek azok a tényezők, amelyek alapvetően meghatározzák adott hely (világrégió, ország, régió, település) idegenforgalmi adottságait, s annak fejlődési lehetőségeit. Előnyös környezeti tényezők élénkítik a turizmust, fokozzák a turizmus intenzitását.

A turisztikai menedzsmentnek nem csak a piac működésének jellemzőivel kell tisztában lenniük, jól kell ismerni a környezettel való kapcsolat megnyilvánulását, a hatásokat és ellenhatásokat, hogy a pozitív externáliák a turizmus érdekében jól hasznosuljanak, a negatív hatások pedig kivédésre kerülhessenek.

A turizmus és a környezet közötti kapcsolat kétféleképpen értelmezhető, a környezet hat a turizmusra és fordítva. Általános szakmai tapasztalat, hogy a legtöbb környezeti veszély (pl. hurrikán, járvány) visszatartja az utazókat a meglátogatni kívánt helytől. A turisták nagy hányada a veszélytelen régiókat részesíti előnyben.

Ellenpélda is akad, az izgalmas, veszélyeket kedvelő turisták azonnal meglátogatják a katasztrófa sújtotta helyeket (katasztrófa-turizmus). Végül megemlíjtük a megváltozott fizikai környezet egészségkárosító hatását (keszon-, vagy tengeribetegség, hő- és sugárkárosítás stb.).

A társadalmi - kulturális környezet elem az alábbi szegmenseket foglalja magába:

- társadalmi rend, a társadalom típusa,
- a népesség jellemzői,
- a kormányzat (központi és önkormányzat) turizmushoz való viszonyulása,
- kulturális adottságok (épített örökség, hagyományok stb).

A társadalmi környezet tekintetében fontos a társadalom tagjai körében végbemenő értékek és normák változását, az utazási divatirányzatokat, az utazási intenzitást, a szabadidő eltöltési módját, vagy pl. a küldő piacok iskolai szünidő szabályozását figyelemmel kísérni. Ezáltal juthatunk információkhoz a kereslet várható fejlődési irányaira vonatkozóan.

A kulturális tényezők tekintetében a környezeti hatás a küldő és a fogadó terület vonatkozásában egyaránt jelentkezik. A forrásterület kulturális viszonyai, az utazók kulturális beállítottsága, ismeretei, műveltségi szintje jelentősen befolyásolja a keresett turisztikai termék jellegét, viselkedésük kulturáltsága pedig a felkeresett terület turisztikai teherbíró képességét. A meglátogatott helyen található kulturális örökségek, kultúrtörténeti hagyományok, művészettörténeti, népművészeti emlékek és értékek fontos vonzerő elemek a turizmuspiac kínálati oldalán.

2.3.5. Politikai – jogi környezet

A társadalmi forma összefüggésben van az általános politikai helyzettel. A politikai környezet az utazási lehetőségek biztonsága számára alapvető szempont. A politikai helyzet vonatkozásában a hatalomgyakorlás módját, a társadalmi stabilitást (instabilitást) és a terrorizmust kell kiemelni.

Magyarországon a turisztika fejlesztéseit, a „2016. évi CLVI. törvény a turisztikai térségek fejlesztésének állami feladatairól” szóló törvény szabályozza.

A Kormány által 2017. október elején elfogadott Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 meghatározza a következő időszakban azt a keretrendszert, amelyben az állam és a piac közösen gondolkodik Magyarország turizmusának jövőjéről.

A Stratégia a következő 13 év turizmusának nagykönyve, zsinórmértékként szolgál a turizmus minden cselekvő szereplője számára. A stratégiában megfogalmazott misszió, azért dolgozni, hogy elmeséljük Magyarország történetét, és a turizmus fejlesztésén keresztül biztosítani tudjuk az ország gyarapodását.

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 célja, a magyar turizmus GDP-hez való közvetlen és közvetett hozzájárulása a jelenlegi 10-ről 16 százalékra növekedjen 2030-ra, Magyarország 19 helyet lépjen előre a turizmus nemzetközi versenyképességi listáján, valamint 30 új városból váljon elérhetővé légitársasággal Budapest. Emellett a kereskedelmi szálláshelyeken megduplázódjon a vendégéjszakák száma, a fejlesztéseknek köszönhetően 1000 szállás- és vendéglátóhely újul meg, és a Magyar Turisztikai Ügynökség részvételével 500 projekt valósul meg a következő 13 évben.

A stratégiához illeszkedő fejlesztésekhez a Kormány minden eddiginél nagyobb mértékű, több mint 820 milliárd forint forrást biztosít 2030-ig. A stratégia végrehajtásával Magyarország elfoglalhatja méltó helyét a világ turizmusában.

2.3.6. Gazdasági környezet és tényezők

A turisztikai piac működése szempontjából a gazdasági környezet a legmeghatározóbb külső tényező.

Befolyásolja a turisztikai kereslet nagyságát, minőségét és összetételét, a kereslet-kielégítés lehetőségeit (kínálat) és hatást gyakorol a turizmus fejlődésének ütemére. A turizmus alakulását mindenekelőtt a fő küldő országok gazdaságának feltételei befolyásolják.

Gyakorlati tapasztalatok szerint 4 % feletti éves GDP növekedésnél erőteljesen nő a turizmus, a GDP visszaesésre viszont azonnal érezhetően reagál. A gazdasági környezet tényezőit széles spektrumban kell értelmezni.

Az alábbi elemek érdemelnek kiemelkedő figyelmet:

- a makrogazdaság fejlettsége, a gazdaság egyensúlyi állapota, fejlődésének jellemzői a küldő és a fogadó terület vonatkozásában,
- gazdaságszerkezet, ágazati kapcsolatok sajátosságai,
- a turizmus gazdasági és humán erőforrása a fogadó területen,
- a közgazdasági környezet.

A turizmushoz kapcsolódó infrastruktúra döntő részben technikai jellegű. Az alapvetően a helyi lakosok életfeltételéhez kapcsolható alpinfrastruktúra mellett a legfontosabb láncszem

a közlekedés, azaz a turisztikai kínálat megközelíthetőségét, elérhetőségét biztosító közlekedési-szállítási hálózat, valamint a közlekedés eszközei. A turizmus fogalmában alapvető elem a lakóhely elhagyása, nem véletlen, hogy a turizmus fejlődése a közlekedés fejlődésének nyomdokán haladt. A közlekedéstechnikai fejlődés során a gyorsaság, tömegesség, rendszeresség, nagy távolságok leküzdése, a célpontok biztonságos megközelítése, kényelem, gazdaságosság, környezet fenntarthatóság elvek követték egymást.

A különböző közlekedési eszközök más-más jellegű utazással, turisztikai formával kapcsolódnak össze, így a társas körutazások az autóbusszal, a természeti és örökségi értékek felkeresése főleg kontinensen belüli autós utazással valósulnak meg. Az egzotikus nyaralások repülőgépes utazással párosulnak. E közlekedési eszköz és a tömegturizmus között szoros az összefüggés.

A turizmus fejlődésének létfeltétele a technikai haladás. A közlekedés környezet terhelő hatása közismert. Az egyre terjedő úthálózat értékes területeket von el. A nagy tömegek mozgása az utazót is megterheli, a negatív pszichikai hatás gátolja a kikapcsolódást és az élményszerzést. A hatások kivédhetők, mérsékelhetők, ez azonban jelentős költségnövelő tényező.

Éppen ezért van jelentősége a kevésbé környezetterhelő közlekedési formáknak, mint pl. a kerékpár és a vízi közlekedés, ideértve a vasúti és kerékpáros utazás kombinálását, a kerékpárutak mentén szerviz és tájékoztatási állomások kialakítását, továbbá a vízi utakon zajló rekreációs célú idegenforgalom ösztönzését korszerű hajóflotta háttérrel.

A szállás és vendéglátás szolgáltatás színvonalának emelése a versenyképesség szempontjából alapvető követelmény, e területen is erős a technikai függőség. A kényelmesebb, komfortosabb elhelyezésre, az élmény-gazdag kínálati paletta kialakítására új és újabb technikai megoldások adnak lehetőséget, illetve ösztönzést. A szolgáltató cégek gazdaságos működtetésének igénye is összekapcsolódik a korszerűbb, hatékonyabb új technológiák alkalmazásával (pl. nap-, geo-, bioenergia felhasználás).

A mai turizmus sikeressége nagyban függ az infokommunikációs technika fejlettségétől. Az internetnek óriási jelentősége van, a világkereskedelemben a turizmusban történik a legnagyobb volumenben elektronikus üzletkötés.

2.3.7. Turisztikai teherbíró képesség, fenntartható turizmus

Több ország, régió turizmusára jellemző, hogy bizonyos desztinációk szezonálisan túlterheltek, a turisztikai kereslet – kínálati egyensúly megbomlik, felerősödnek a vonzerőt károsító hatások.

A turisztikai teherbíró képesség egy területnek a turizmus befogadására vonatkozó azon képessége, amelyet még minőségromlás nélkül elbír.

A minőség többféle értelmezéséből adódóan a teherbíró-képességet fizikai, ökológiai, társadalmi, gazdasági, pszichológiai aspektusból lehet megfogalmazni. A turisták létszámával (fogyasztásával) kifejezett – fizikailag, ökológiailag, társadalmilag stb. - még éppen elviselhető mértékű terhelést értjük a teherbíró képesség alatt.

A turistaáradatot igyekezni kell időben és térben szétteríteni annak érdekében, hogy csökkenjen a turisztikai tevékenységnek a környezetre gyakorolt terhelése a gazdaságnövelő hatás megtartása mellett. A turisztikai tevékenységeket úgy kell folytatni, hogy megóvjuk az élővilág veszélyeztetett fajait. Be kell látni, hogy a kifejezetten érzékeny területeken (magashegységekben, tenger- vagy óceánpartokon, trópusi erdőkben) a turisztikai tevékenységet bizonyos mértékben korlátozni kell. A természeti és az ökoturizmus azok a turizmus fajták, amelyek különösen hozzájárulnak a fenntarthatósághoz.

<i>Szabadidős turizmus</i>	Üzleti (hivatás) turizmus MICE turizmus: Meeting, Incentive, Conference, Exhibition)
Üdülőturizmus	Üzleti utak, tanulmány utak
Egészségturizmus	Incentive utak (vállalati ösztönző út)
Esemény (rendezvény) turizmus	Konferenciák, kongresszusok,
Látogató (város, rokon, barát) turizmus	Kiállítások, vásárok

2.3.8. Turizmus-tipizálás

A szabadidős turizmus elnevezés arra utal, hogy a munkavégzésen kívüli időben folytatott, különböző motivációk által indukált utazási tevékenységről van szó.

1. Üdülő turizmus: Klasszikus, hagyományos turizmus, amely elsősorban fiziológiai motivációk kielégítésére szolgál; a pihenés, a kikapcsolódás, a feltöltődés, a regenerálódás, a kirándulás, a természet megismerése a fő cél. Széles spektrumú termék, amelyen belül a passzív (csak pihenés) és aktív (sport, élményszerzés, kulturális emlékek, hagyományok, szokások megismerése) turizmus elemei egyaránt megtalálhatók, azaz pszichológiai és tanulási motivációk is figyelembe vételre kerülnek a termékben. Leggyakoribb formája a családi üdülés, továbbá a baráti-társas üdülés (társadalmi motivációhoz kapcsolódó családi- és klubturizmus).

2. Egészségturizmus: A fejlődési tendenciák alapján a 21. század első évtizedeinek egyik legfontosabb turisztikai szegmense, - angol terminológiával SPA „iparág” -, amelyhez két fő motiváció kapcsolódik; a gyógyulás és az egészség megőrzése, a betegségek megelőzése.

Ennek megfelelően 2 altípust sorolunk ide:

- gyógy turizmus, célja: az egészségi állapot javítása, gyógyulás, rehabilitáció, természeti gyógy-tényezőkre alapozott orvosi gyógymódok alkalmazásával, speciális létesítményekben, ahol az egészségügyi szolgáltatások mellett turisztikai szolgáltatásokat is kínálnak.
- wellness turizmus, célja termál-, gyógy- és élményfürdőre, vonzó környezetre alapozott turisztikai szolgáltatások nyújtása az optimális egészségi állapot elérése, a testi, lelki és szellemi egyensúly megteremtése céljából.

3. Eseményturizmus, mint gyűjtőfogalom többféle - különféle motivációkat kielégítő rendezvényekkel, eseményekkel kapcsolatos - turizmusfajtát egyesít. A *kulturális turizmus* a nemzet régi és jelenkori kultúráját, művészetét bemutató programok, fesztiválok szervezését, a kulturális örökség és a vallási helyszínek turisztikai célú hasznosítását foglalja magába (ily módon esemény és látogatóturizmus is).

Kiemelkedő szerepet tölt be a *gasztronómiai turizmus*, a különböző ételekhez kötődő rendezvények hazánk jellegzetes tájegységein továbbá a *borturizmus*. A *sportturizmus* magában foglalja az aktív sportolás mellett a sporteseményeken való nézői részvételt is.

Az eseményturizmus fő formája a *fesztiválturizmus*. A fesztiválok széles skáláján kulturális, művészeti, gasztronómiai, sport és egyéb rendezvények, környezetvédelmi programokat megvalósító események egyaránt megtalálhatók.

Beszélünk továbbá *nemzetközi* eseményekhez kapcsolódó, turisztikai jelleget is magánhordozó *rendezvények*, pl. a mogyoródi Hungaroring Formula–1 Magyar Nagydíj, *kiemelt térségek* rendszeresen ismétlődő *rendezvényei* (pl. Budapesti Tavaszi Fesztivál, Debreceni Virágkarnevál), *nagyközönségi rendezvények, kiállítások, vásárok* (Utazás Kiállítás, Gasztrorandevú, Nemzetközi Turisztikai Sportgála), *egy-egy keresleti szegmensnek szóló rendezvények* (pl. Sziget Fesztivál, Nemzeti Vágta, Művészetek völgye, Budapesti Nemzetközi Bor- és Pezsgőfesztivál).

4. Látogató turizmus a szabadidős turizmus negyedik típusa, amely elsősorban a társadalmi motivációval párosítható. Ez sem egységes, s talán a legtarkább csoport. A termék fogalom helyett inkább a termékelemek elnevezés használata a helyénvalóbb, mivel döntően a baráti-rokoni látogatások és a meglátogatott hely turisztikai látványosságai megtekintésének (városi turizmus), továbbá a turisztikai eseményeken való részvételnek az összekapcsolásáról van szó.

5. Üzleti utak célja általában üzleti megbeszélések, ügyintézés, üzletkötések, piaci ismeretszerzés, cégek közötti kapcsolatépítés. Az üzleti tevékenységek jól kiegészíthetők turisztikai elemekkel is az üzletemberek szabadidejének eltöltésére.

6. Incentive utak a munkavállalók, vagy partnerek részére juttatott ösztönző, elismerő ajándékként juttatott (jutalom) utak, amelyek általában nincsenek hivatalos (szakmai) programok, célja a kikapcsolódás és szórakozás. Mindez elősegíti a jobb munkaléggör kialakulását, az összetartást, a vállalati célokkal való azonosulást.

7. Konferenciaturizmus alatt szakmai témákat tárgyaló rendezvényekre történő utazást és azon való részvételt értjük. A nemzetközi és hazai tapasztalatok azt mutatják, hogy rendszerint ott szerveznek kongresszusokat, ahol az érdekelt témában már bizonyos színvonalat, tudományos elismerést elértek.

8. Kiállítások és vásárok egy-egy szakterületre szervezett, marketing feladatokat betöltő, időszakonként rendszeresen ismétlődő, sok esetben nemzetközi események. Résztevői a kiállítók és a látogatók, ez utóbbiak biztosíthatnak tömeges turisztikai forgalmat. Mind több cég kínál kiállításokhoz kapcsolódó utakat, felismerve azt, hogy egy-egy szakmát, területet teljes mélységében bemutató kiállítások, vásárok és a rendszerint ehhez kapcsolódó tanácskozások világszerte olyan gazdasági, marketing lehetőséggel bíró események, amelyek meglátogatása komoly gazdasági eredményeket hozhat.

2.4. A kereslet tényezői

Motiváció

Az emberi cselekvés belső mozgató rugója, belső indítéka a motiváció, amelyet alapvetően az egyén személyiség jegyei határoznak meg. Az utazási motivációk – ahogy ezt láttuk - a szükségletekből vezethetők le. A motivációk irányultságát tekintve elsőként a természet, a földrajzi táj szépségében, az épített kulturális örökségben való gyönyörködést említjük, amely gyakran társul a kikapcsolódásra, pihenésre, gyógyulásra vonatkozó indítékkal (pszichikai, fizikai, kulturális motivációk). Sok turista utazásában a tanulás, a társadalmi-gazdasági értékek megismerésére irányuló vágy a fő hajtóerő, míg másokéban a társadalmi kapcsolatépítés, az önmegvalósítás, a presztízs játszanak szerepet (ismeretszerzésre, emberi kapcsolatokra vonatkozó és státusz motivációk). Egy-egy utazás mögött többféle motiváció meghúzódhat, a dominancia, a fontossági sorrend azonban megismerhető és jellemezhető.

Szabadidő

A turizmuspiac keresleti oldalának második eleme társadalmi jellegű, konkrét elnevezéssel a szabadidő, azaz a szabadon eltölthető idő. E feltétel nélkül nem valósulhat meg turisztikai utazás. Ugyanakkor a szabadidővel való rendelkezés és az utazás között nincs ok-okozati

összefüggés, szabadon dönthetünk arról, hogy megszokott lakókörnyezetünkben tartózkodunk, vagy turisztikai céllal utazást teszünk.

Gazdasági tényezők

A gazdasági tényezők jelentőségét az adja, hogy csak a vásárlóerővel rendelkező szükséglet jelenik meg igényként és piaci keresletként. A szabadidő megléte, a turisztikai szolgáltatások igénybevételének hajlandósága önmagában nem elegendő a turisztikai kereslet piaci megjelenéséhez. A közgazdasági szakirodalom a szükségletek kielégítésére szolgáló cikkek alábbi gazdasági jellegű kategóriáit különbözteti meg:

- a. létszükségleti cikkek
- b. magasabb igényeket kielégítő cikkek
- c. luxusigényeket kielégítő cikkek

2.4.1. A kínálat összetevői

A vonzerő

A turisztikai kínálat sokfélesége a turisztikai motivációk, igények gazdagságából fakad. A 2. ábrán a motiváció és a vonzerő (attrakció) szaggatott vonalú összekötése érzékelteti a két alrendszer összekapcsolódását. A motivációnak megfelelő attrakció jelenti a turizmus rendszerének fő belső mozgatórugóját. A vonzerő a célterület kiinduló alapeleme. Olyan értékes adottsága a területnek, ami felkelti az érdeklődést és odavonzza az embereket. A vonzerő gyűjtőfogalom, beszélhetünk fő- és kiegészítő vonzerőről, illetve vonzerő-elemekről. Az utazási döntésben egy hely turisztikai láttnivalói, eseményei, megközelíthetősége a desztináció választás fontos meghatározói. A legalapvetőbb vonzerőt a természeti és kulturális erőforrások jelentik, amelyek akkor tudnak jelentős turisztikai vonzást gyakorolni, ha különböző beavatkozásokkal az élménykínálatot bővítik (Bodnár, 2001).

A vonzerőt a turisztikai szakirodalom több szempont szerint rendezi, ezek közül a legfontosabbak:

1. Alkotó szerint:

- természetes vonzerő (klíma, gyógyhelyek, vizek, hegyek, természeti ritkaságok, flóra, fauna stb.),
- ember alkotta vonzerő (örökségek; műemlékek, történelmi-vallási helyek, múzeumok, kulturális rendezvények, népszokások, gasztronómia stb.).

2. Jelentőség szerint:

- elsődleges (elegendő sok látnivaló → fő célterület),
- másodlagos (más desztináció felkeresését kiegészítő vonzerő → rövidebb tartózkodás).

3. Tartósság szerint:

- fizikailag helyhez kötött, tartós vonzerő, fejlesztése nagy erőket igényel (terület, település, épület, építmény stb.),
- esemény-rendezvény, rövid ideig tartó, könnyebben alakítható, fejleszthető vonzerő.

4. Hatókör szerint:

- helyi → kisebb hatókörű, adott településen jelentkező vonzerő,
- regionális → nagyobb távolságról képes utazásra sarkallni,
- országos → az ország bármelyik részében élőkre hatást gyakorol,
- nemzetközi → külföldi turistákat a beutazásra motiváló vonzerő.

5. Tulajdonos szerint:

- magántulajdon → a fejlesztés fő szempontja az egyéni profit,
- közösségi tulajdon → állami, önkormányzati szervek döntenek a fejlesztésről,
- non-profit → társadalmi érdek kapcsolódhat a fejlesztéshez, n e h e z e b b a z elfogadottság elérése a helyi lakosság körében.

Eredeti kínálat

- természeti adottságok (földrajzi fekvés, klíma, domborzat, táj, flóra, fauna),
- épített környezet (kulturális, vallási stb.), társadalmi-kulturális viszonyok, hagyományok,

vendégszeretet

- általános, vagy alapinfrastruktúra, nem közvetlenül a turizmusra irányuló infrastruktúra.

Az eredeti kínálat első két eleme fontos alkotója a kínálat központi elemének, a korábban már ismertetett vonzerőnek. Az alpinfrastruktúra adott terület társadalmi-gazdasági tevékenységének általános, főleg műszaki jellegű keretét jelenti: víz/szennyvíz rendszerek, hulladékgyűjtés, energiaellátás, távközlés, telekommunikáció, továbbá egészségügyi, pénzügyi szolgáltatások, biztonsági rendszerek sorolhatók ide. Az alpinfrastruktúrára épülő tárgyasult és szellemi szolgáltatások alapvetően a helyi lakosság szükségleteit elégítik ki, e mellett a desztinációban a turisták is igénybe vehetik, sőt egyes elemei a turisták ellátásának is alapvető feltételeit képezik.

Származtatott kínálat

- helyváltoztatást szolgáló létesítmények,
- tartózkodást szolgáló létesítmények:
  - szálláshelyek, ellátás-, szórakozás-, sportlétesítmények,
  - gazdasági tevékenységet szolgáló létesítmények (konferencia, vásár, kiállítás stb.),
- a turizmus intézményei, szervezetei.

A származtatott kínálat vonatkozásában gyakran alkalmazzák a turisztikai infrastruktúra és szuprastruktúra megkülönböztetést. A turisztikai infrastruktúra fogalma alatt azokat az eszközöket, létesítményeket értjük, amelyek elsősorban a turisták szükségleteit szolgálják, de nyilvánosan is használhatók. Ilyenek a pihenést, szórakozást, sport és rekreációs tevékenységet, gyógyulást szolgáló helyek (parkok, sétautak, szórakozóhelyek, sípályák) és létesítményeik. Ez utóbbiak lehetnek épületek, építmények, speciális közlekedési eszközök, (mint pl. a libegő, a felvonó, a fogaskerekű vasút), vendégellátási, tájékoztatósi helyek, látogató központok. A turisztikai szuprastruktúra magában foglalja a turisták igényeit kielégítő szállás és a vendéglátás létesítményeit, valamint a turisztikai szolgáltatás információs rendszerét.

Az eredeti és származtatott kínálati elemek egymással szoros kapcsolatban állnak, részben helyettesítik, de főleg kiegészítik egymást. A turisták ritkán keresnek egy elemet, általában több elem együttesét veszik igénybe. Ezzel eljutottunk a kínálati oldalon a kínálat alapjaként meghatározott turisztikai termék fogalmához.

2.4.2. Kereslet- kínálat elemzése

Tekintettel arra, hogy a tervezett fejlesztés révén elérhető szolgáltatás a térség több településére vezeti el a látogatókat, a kereslet kínálat elemzése az érintett térség egészére kiterjed. Az elemzéssel a fő célunk, hogy meghatározzuk a tervezett attrakciók, potenciális látogatóit, fogyasztóit, feltárjuk azok jellegzetességeit és meghatározzuk azokat a fő folyamatokat és eszközöket, amelyek hatnak rájuk. A keresleti oldal elemzésénél előjáróban érdemes leszögezni, hogy a projekt tárgyává tett fejlesztés két jól elkülöníthető célszegmensből szerezhet látogatókat, vevőket. Az elsődleges célcsoport a projekt alapvető célkitűzéséből adódóan a városba és a térségbe érkező turisták, de másik szegmensenként nem hagyható figyelmen kívül a térségben élő népesség sem.

Az elemzés során az idegenforgalmi ágazat legfőbb mérőszámait vettük alapul, melyek a következők:

Kapacitás	Szállásférőhelyek száma (db, avagy ágyhely)
Forgalom	Eltöltött vendégéjszakák száma (fő x éj)
K a p a c i t á s kihasználtság	Eltöltött vendégéjszakák száma / egy évben összesen igénybe vehető szállásférőhelyek száma ($[\text{fő} \times \text{éj}] / [365 \text{ nap} \times \text{ágyhely}]$)
F o r g a l o m intenzitás	Szálláshelyen átlagosan eltöltött idő, avagy átlagos vendégéjszaka (vendég éjszaka / fő = nap)

A kapacitás fontos mértékegység, mivel a turizmus infrastruktúráját jelenti, és determinálja a kínálati oldal elméleti maximumát. Természetesen ez az elméleti maximum a gyakorlatban csak a legritkább esetben érhető el, mivel a szálláshelyek többségében a szobák többsége kettő vagy több ágyas, ellenben a szállóvendégek jelentős része egymaga használja azt.

Összességében elmondható, hogy a szálláshely kereslet kielégítéséhez az elméleti szálláshely ~ 70-80%-a használható fel.

A keresleti oldalt leginkább a fent megadott forgalmi adatokkal lehet jellemezni. Ezek közül is nagyobb hangsúlyt kell helyezni a vendégéjszakára, mivel a turisták által támasztott szálláshely kereslet így válik összevethetővé a kínálati oldallal.

A kapacitás kihasználtság mutatja meg a keresleti és kínálati oldal összhangját, avagy disszonanciáját. A fentiekben leírt 70-80% százalékos kihasználtság már „csúcsra járatásnak” minősíthető.

A forgalom intenzitás (mint mérőszám) fontossága a következő okokkal magyarázható: Az idegenforgalom jövedelemtermelő képességét nem csak a szálláshelyadók, hanem a turisták által megvásárolt termékek és szolgáltatások forgalma adja. Ezek a járulékos jövedelmek csak akkor keletkeznek, ha a turista hosszabb időn át tartózkodik a térségben, és itt elégíti ki különböző szükségleteit (pl.: élelmiszer és üzemanyag vásárlás, kulturális rendezvények, éttermek és más vendéglátóhelyek látogatása stb.).

Általánosságban érdemes megjegyezni, hogy az idegenforgalmi statisztikák még mindig meglehetősen hiányosak, kevésbé aktualizáltak, és sok esetben nem fedik a valós adatokat (lásd később). Ahhoz, hogy a valósághoz legközelebb álló adatokat kapjunk, sok becslésre, és helyi információra (szubjektív megítélés és tapasztalat beszerzésére) volt szükség.

3. Turisztikai helyzetkép

Hazánk statisztikailag kimutatottan is egyik legelmaradottabb régiója Észak-Magyarország, holott (különösen turisztikai adottságait, s az ezekről közreadott információkat tekintve) ez a térség az országban a „legek régiója” büszke címet is viselhetné. A mutatók alapján tehát éles különbség fedezhető fel az adottságok és azok okszerű, értelmes, gazdaságos és fenntartható kihasználásának eredményessége között. Az okokat és a következményeket tekintve megállapítható, hogy e problémák gyökere a társadalom sajátos jellemzőiben keresendő, melyeknek egyik alapvető meghatározója az oktatás, benne a felsőoktatás. A turisztikai képzések felsőoktatási térhódítása ellenére még ma is alapvető gyakorlati problémát jelent ugyanis a hazai humán erőforrások nem megfelelő minősége, a még ma is jellemző (de közép- és hosszú távon remélhetőleg oldódó) szakképzetlenség, a vendégváró és -látó intelligencia helyenként és időnként alacsony volta. A másik probléma az összefogás hiányában, vagy

annak eseti jellegében keresendő, ami negatívan hat a turizmus regionális fejlesztési-fejlődési lehetőségeire.

A tervezési-statisztikai régióbeosztás szerint az Észak-magyarországi régió három megyéből áll (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád), míg a 4/2000 (II. 2.) GM-rendelet alapján a turisztikai régió lehatárolása szűkebb területre terjed ki (a három megye 605 településéből 573 tartozik a turisztikai régióhoz). A régiót északon Szlovákia, nyugaton a Budapest–Közép-Dunavidék, délen az Észak-alföldi és a Tisza-tavi, keleten pedig az Észak-alföldi idegenforgalmi régiók határolják (Észak-Magyarország Régió Turizmusfejlesztési Stratégiája, 2006).

A természetföldrajzi környezetet vizsgálva megállapítható, hogy földrajzi és természeti adottságai alapján az ország egyik legváltozatosabb régiója. Az Észak-magyarországi idegenforgalmi régió az Északi-középhegységet alkotó hegységek (Cserhát, Karancs–Medves-vidék, Mátra, Bükk, Aggteleki-hegység, Zempléni hegység), a közöttük elhelyezkedő medencék, völgyek (Ipoly-medence, Nógrádi-medence, Zagyva-völgy, Tarna-völgy, Sajó-völgy, Hernád-völgy, Bódva-völgy) és dombságok (Cserhát, Heves–Borsodi-dombság), valamint az Alföld (Észak-alföldi hordalékkúp-síkság) találkozásánál helyezkedik el (Marosi-Somogyi, 1990).

Az Észak-magyarországi turisztikai régió hazánkban akár a „legek régiója” címet is viselhetné, hiszen itt található Magyarország legmagasabb hegycsúcsa, de itt van az ország legkisebb, valamint legmagasabban fekvő települése is, s ez a terület egyben az ország „leggazdagabb barlanglelő vidéke” (www.kul-tura.hu), de a Mátrában van a legnagyobb összefüggő erdőterület is az országban, sőt a borvidékek közül a Mátraaljai a legnagyobb.

Az Észak-magyarországi régió természeti adottságai közül kiemelendő az éghajlata, ami az országos átlagtól kissé eltérő, melyet az északi fekvés és a magasabb felszíni formák befolyásolnak. A klíma és a magaslati éghajlat lehetővé tették, hogy a régióban több klimatikus gyógyhely is kialakuljon.

Az Észak-magyarországi régió ritkaságokban gazdag, változatos természeti adottságú terület, s ennek következtében a védett, vagy védelemre váró részek kiterjedése is nagy. A régió területének 13%-a országos és helyi jelentőségű védett természeti terület (Észak-Magyarország Régió Turizmusfejlesztési Stratégiája, 2006). Külön kiemelendő a három

nemzeti park (Duna-Ipoly, Bükki, Aggteleki), illetve a számtalan természetvédelmi terület, tájvédelmi körzet, amely a védettséget és a fenntartóságot biztosítja a biodiverzitás megőrzése érdekében.

A Dél-zempléni régió - így Szerencs is - természeti adottságainál fogva, főleg mezőgazdasági termékekkel, s az ezeket feldolgozó iparcikkkel kapcsolódott be, kedvező közlekedés földrajzi adottságait kihasználva az ország gazdasági vérkeringésébe. A mikrorégió gazdaságföldrajzi értékei több szempontból is jelentősek: fontos állattenyésztő és gabonatermelő vidék már évszázadok óta, miként szőlő- és borkultúrája is szerves része - minőségben mindenképpen - a Tokaj-hegyaljának. A táj történeti-, földrajzi- gazdasági adottságai fontos szerepet játszottak már évszázadokkal ezelőtt is, ezek hasznosítása a település lakóinak törekvő, szorgalmas, munkálkodó és gazdálkodásra serkentő szemlélete alapján vált lehetségessé.

A különböző jellegű gazdasági funkciók, úgy az alföldi mezőgazdasági termékek, mint a hegy- és dombvidékek szőlészeti, erdőgazdasági, faipari- és bányászati termékei meghatározó szerepet játszottak Szerencs fejlődésében és az itt megtelepülők több nemzedékének életében. A cukorgyár - mint Szerencs iparának megalapozója - mindig fontos szerepet játszott a város gazdaságában is.

2008. évben, a cukorgyár bezárása után a regisztrált vállalkozások száma megugrott, a munkahelyek megszűnésével a lakosok megpróbálták egyéni vállalkozásokat létrehozni, és a 2013-as év végére már 1.411 db vállalkozást tartottak nyilván. A regisztrált vállalkozások közül 431 db tartozik a regisztrált társas vállalkozások közé. A TEIR adatai szerint Szerencsen a mikro- és kisvállalkozások a legelterjedtebbek.

A mikro vállalkozások száma jelentősen növekedett a 2008-as évben és azt követő években szintén. A közepes vállalkozások száma 2006-2012 évek között 5-ről 3 vállalkozásra csökkent, ezek név szerint: Szerencsi Bonbon Édesipari Termékgyártó, Gyümölcsfeldolgozó és Forgalmazó Kft., a Szerencsi Városüzemeltető Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság és a "SZIVÁRVÁNY-ÉP" Építőipari és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság.

A makro-vállalkozások közül a Nestlé Hungária Kft. 400 fő állandó dolgozóval és 150-200 fő között változó mértékben kölcsönzött munkaerőt alkalmaz, a Szerencsi Mezőgazdasági Zrt.

360 főt foglalkoztat. 2006. évtől folyamatosan növekedett a mikro vállalkozások száma, a 10 fő fölött foglalkoztatott vállalkozások pedig csökkentek. A KSH 2013-as adatai alapján a regisztrált vállalkozások nemzetgazdasági ágak tekintetében a mezőgazdaságban vannak jelen a legnagyobb arányban ezután a rangsorban a következő a kereskedelem és a gépjárműgyártás majd az ingatlanügyletek és a szakmai tudományos műszaki tevékenység. A regisztrált társas vállalkozások tekintetében a kereskedelem és gépjárműjavítás, szakmai, tudományos műszaki tevékenység, feldolgozóipar és az építőipar van az élen. Nemzetgazdasági ágak tekintetében jelen van a növénytermesztés, állattenyésztés, vadgazdálkodás és az ehhez kapcsolódó szolgáltatások.

A feldolgozó iparágon belül az élelmiszergyártás (édesipar), ruházati termékek gyártása, valamint gépjárműipar és az építőipar is megtalálható a városban. Az elmúlt években pedig az újonnan betelepülő cégek a kereskedelem és a szolgáltatások területén tevékenykednek. Az iparban és az építőiparban regisztrált vállalkozások tekintetében a térség települései között Szerencs közepes értékkel rendelkezik, azokon a területeken, ahol a mezőgazdaságban regisztrált vállalkozások aránya magasabb pl. Rátka, Mád, Alsódobsza ott az iparban regisztrált vállalkozások száma a legalacsonyabb.

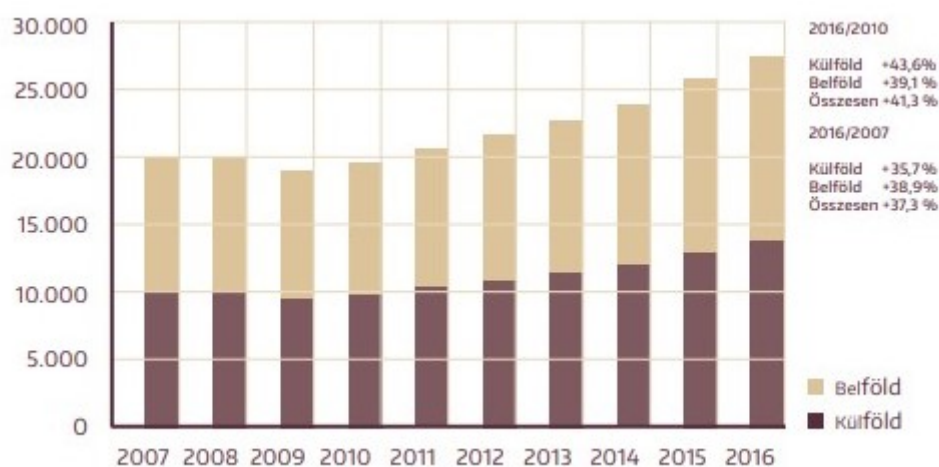
A városban működő fontosabb ipari vállalkozások:

- Nestlé Hungária Kft. (édesség gyártás)
- Szerencsi Bonbon Kft. (édesség gyártás)
- "SZIVÁRVÁNY-ÉP" Kft. (építési betontermék gyártás)
- DESIGNER TEAM Kft. (fémszerkezet gyártása)
- Nagy és Társa Bt. (Épület, híd, alagút, közmű, vezetékek építése)
- EURO-KÉPES Kft. (felsőruházat gyártása)
- ConstrucTeam Kft. (épület, híd, alagút, közmű, vezetékek építése)

Az NTS 2030 2.2.2.1. fejezetében foglaltak szerint egyrészt a hazai turisztikai mutatószámok, a kereskedelmi szálláshelyek forgalma, valamint a térségre jellemző arányszámok bemutatása következik a KSH adatait is tekintetbe véve.

A fentiekben megjelölt adatok szerint országos viszonylatban 2016. évben a kereskedelmi szálláshelyet igénybe vevő vendégek száma (11.117.294 fő) összességében 6,9%-kal, az általuk eltöltött vendégéjszakák száma (27.629.453 éjszaka) 6,7%-kal nőtt az előző évhez viszonyítva.

Mint azt a következő ábra mutatja 2016-ban regisztrált vendégéjszakák száma a 2007-ben mért adatokhoz képest összesen 37,7%-kal emelkedett, amely a belföldi 38,9%-os és a külföldi 35,7%-os növekedésnek köszönhető.

2016-ban a kereskedelmi szálláshelyek szobakapacitás-kihasználtsága átlagosan 46,8%, a szállodáké pedig 56,2% volt.

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint legalább egyéjszakás távolléttel járó belföldi utazáson a magyar lakosság közel fele vesz részt. A belföldi utazásból való kimaradás okát jellemzően az anyagiakban jelölik meg, melyet az egészségügyi okok és a munkából adódó kötelezettségek követnek.

2016. évben a magyar lakosság által tett többnapos belföldi utazások száma 14,4 millió utazást jelentett. Ezek 73,9%-a 1–3 éjszakás, 26,1%-a pedig 4 vagy több éjszakás volt. A válaszadók a turisztikai motivációk közül a leggyakrabban a rokonok, barátok, ismerősök meglátogatását (VFR) említették (6,5 millió utazás, azaz a turisztikai motivációjú utazások 44,9%-a), melyet az üdülés, szórakozás, pihenés motiváció követett 42,3%-kal (6,1 millió utazás).

Ehhez képest a térségre az alábbi arányszámok jellemzőek:

Szálláshelyek megoszlása a térségben		
	Szerencs	Szerencs kistérség (Szerencs nélkül)
Szálloda-panzió	62	56
Magán szállás	32	45
Egyéb	95	0
Összesen	189	101

A szálláshely kínálatot hármas tematikus csoportra bontottuk, az alapján, hogy milyen színvonalú szolgáltatást nyújtanak, ill. milyen turista közönséget céloznak meg kínálatukkal. A későbbi elemzéseinkben szükségszerűen támaszkodunk e hármas tagolásra, amikor a célpiac összetételét fogjuk vizsgálni.

Egyéb szálláshely vonatkozásában a kollégiumok nyáron kiadott szálláshelyeit tüntettük fel. A forgalmi adatokra vonatkozóan nem állt rendelkezésünkre ilyen adat, ezért azt úgy származtattuk, hogy az adott szálláshely típusra vonatkozó KSH kapacitás-kihasználtsági adatot vettük figyelembe.

Ha megnézzük a kapacitás kihasználtsági adatokat, megállapíthatjuk, hogy mindegyik szálláshely típusban és mindegyik területi egységben többnyire a rentabilitás határértéke alatt üzemelnek a szállásadók. A mutatószám természetéből adódóan – ti. éves átlag – érthető, hogy a szezonálisnak jobban kitett szálláshelyek (kempingek, turistaszállók, diákszállás, magán szállás) vonatkozásában alacsonyabb kihasználtsági adatokat kapunk, de csupán ezzel nem magyarázható miként éri meg fenntartani a szálláshelyeket ilyen alacsony kihasználtsággal. Az egész évben nyitva tartó szállodák és panziók esetében még inkább elszomorító a 10-20%-os kihasználtság. Ha ebből az adatból indulnának ki a szálláshelyeket építő, üzemeltető befektetők, akkor bizonyára nem épülne új kapacitás a térségben, az elkövetkező 5 évben. Ennek némileg ellentmond az elmúlt időszakban a szálláshelyek bővülése, szinte minden szálláshely kategóriában. Az előbb vázolt ellentmondás feloldható, ha a hivatalos adatokat nem tekintjük a valóságot lefedő tényeknek. Nyilvánvaló, hogy a

bevallott adatokból gyűjtött központi statisztika (a felvétel módszertana miatt) jelentősen torzít.

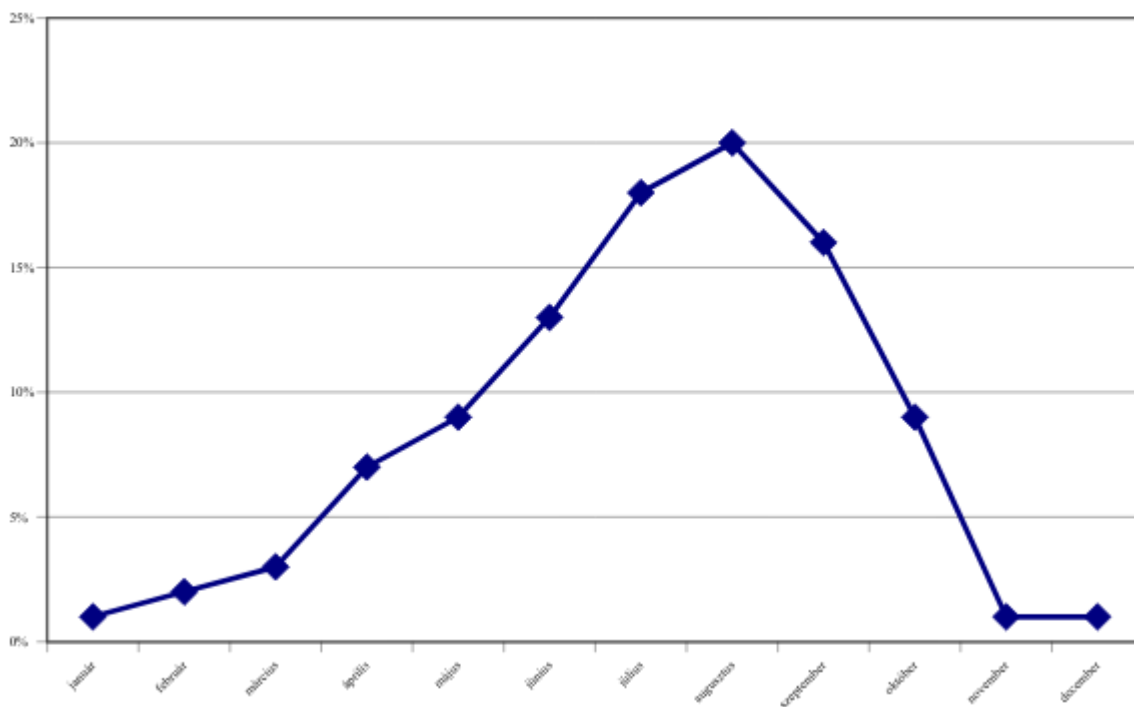
Az eltöltött vendégéjszakákra vonatkozó adatokból kitűnik, hogy rendkívül alacsony az egy főre jutó vendégéjszakák száma, gyakorlatilag csak átutazó vendégekről beszélhetünk. A becsült kihasználtsági mutatók, már realisabb képet festenek.

A szállodák-panziók kihasználtsága még így is elégtelennek mondható, amit egyértelműen az egy főre jutó vendégéjszakák számának alacsony volta okoz. Ugyanakkor elmondható, hogy egyes időszakokban, főleg a nyári és őszi eleji nagyobb rendezvények idején jelentős szálláshely hiány mutatkozik.

A lenti grafikonból kitűnik, hogy a szokásos idegenforgalmi csúcs mellett egyedül a szeptember hónap hoz számottevő forgalmat, a szüreti mulatságok miatt.

Remélhetőleg a térség kínálati palettájának teljes körű megismertetése oldani fogja az átlagos vendégéjszakában és a szezonáltságban tapasztalható nagyfokú disszonanciát.

Az összes vendégéjszakából az egyes hónapokra eső forgalom százalékos alakulása (Szerencsi kistérség)

A térségben összesen 105 kereskedelmi szálláshely funkcionál 5414 férőhellyel a helyi Turisztikai Desztináció- Menedzsment adatai szerint, ez az Észak-Alföldi régió szálláshelyeinek 23%-át teszi ki, országos viszonylatban azonban még a 0,5%-ot sem éri el, amely szerény adatnak tekinthető.

Az MTÜ Zrt számítása alapján a TDM-tájékoztató szerint a hivatkozott 2016. évben született Jelentés adatait is figyelembe véve a 105 kereskedelmi szálláshely közül jelen lévő 17 szálloda, 48 panzió, 20 üdülőház, 5 kemping és 15 közösségi szálláshely található, amely szálláshely struktúra mindenképpen fejlesztést igényel. Az országos 44. 9%-os országos szobakapacitás-kihasználtsághoz képest a térségben ez az arányszám 22,21%, míg a férőhelykapacitás-kihasználtsági mutatók országos relációban 28,4 %, míg térségi vonatkozásban 13,36%. Ez a számadat mindenképpen a kihasználtsági mutatók növelésének szükségessége irányába hat.

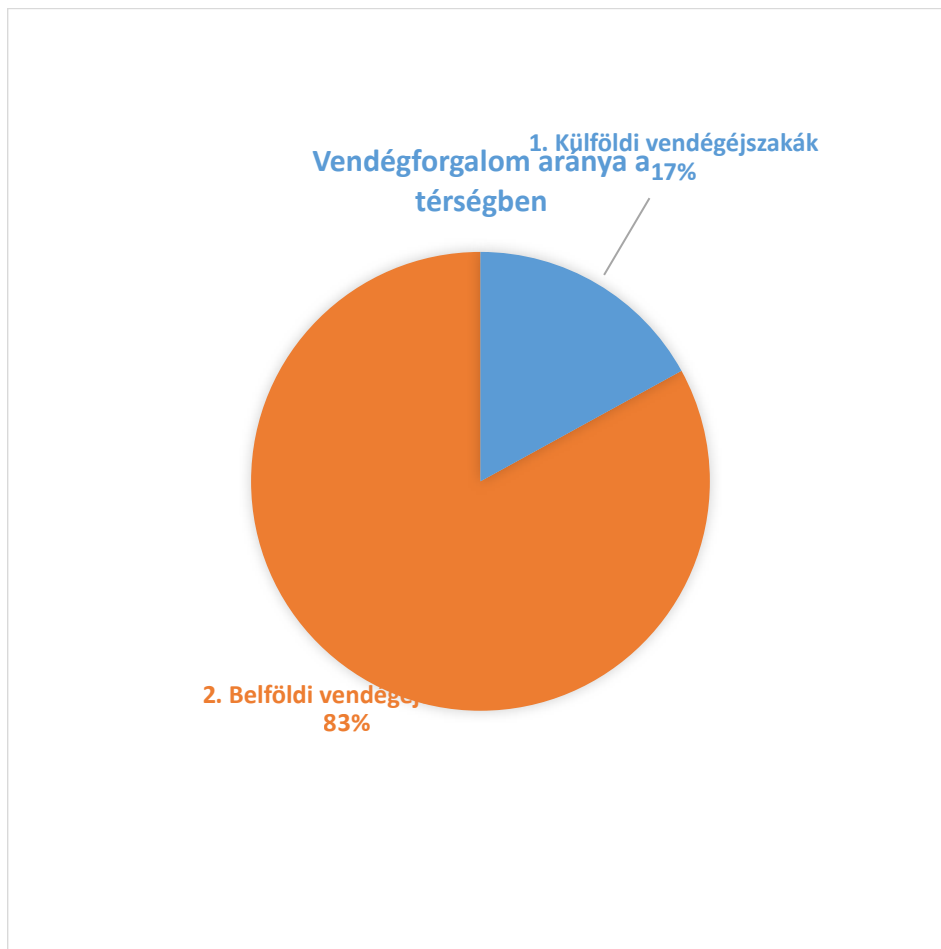
Ezen számadattal kapcsolatosak a lenti ábrán lévő arányszámok, melyek 2008 és 2015 évek közötti időszakban mutatják a kereskedelmi szálláshelyek bevételeinek alakulását a KSH kimutatása alapján.

Év	Egy vendégre jutó bruttó szállásdíj(ft)	Egy vendégéjszakára jutó bruttó szállásdíj(Ft)	REVPAR (ft)	Egy szoba átlagára (ft)
2008	8653	3968	1684	8580
2009	10031	4565	2286	10044
2010	9987	4783	2085	10534
2011	9336	4491	1956	9885
2012	9922	5055	2038	11330
2013	10895	5446	2162	10700
2014	10216	5054	2858	11476
2015	12065	5662	2362	10722

Látható, hogy az egy vendégre jutó bruttó szállásdíj összege 2015. évben több mint 40%-kal, az egy főre jutó bruttó szállásdíj összege több mint 30%-kal, a REVPAR (egy szoba egy

működési napjára jutó szállás díjbevétel) majnem 70%-kal kevesebb az országos átlagnál tekintettel arra, hogy az országos átlag egy szoba tekintetében 16286 forint. Ugyanez a számadat a térség szálláshelyeinek arányait illetően 5564 forinttal kevesebb.

A 2015. évben keletkezett KSH adatai szerint a térségben az alábbi arányban volt jelen a külföldi és belföldi vendégforgalom:

A fenti statisztikai adathoz hozzátartozik, hogy a térségben a 2014. évben rögzített adatokhoz képest mind a vendégszámok, mind a vendégéjszakák tekintetében hozzávetőlegesen 10%-os csökkenés tapasztalható.

A lenti ábra 2008 és 2015 év közötti időre vetítve mutatja a vendégérkezések és vendégéjszakák számát:

Év	Vendégek száma	Vendégéjszakák száma
2008	67001	147341
2009	62224	141377
2010	63949	137030
2011	74147	161872
2012	74144	168764
2013	68033	150376
2014	84944	194953
2015	78970	175905

Látható, hogy mind a vendégek számában mind a vendégéjszakák számában több mint 10%-os növekvő tendencia mutatkozik, így az igény a turisztikai attrakciókra a térségben elvitathatatlan.

Ahhoz, hogy mind a szállásadók, mind a kapcsolódó szolgáltatásokat nyújtó gazdasági szereplők rentábilisan működhessenek, több munkaerőt alkalmazhassanak, és összességében növekedjen a térségben élők életszínvonala, szükséges a kínálati paletta színesítése, bővítése, és a már meglévő elemek megfelelő megjelenítése, hirdetése, melyek nem biztos, hogy önmagukban profitábilis értékek, de nélkülözhetetlenek bizonyos nivós idegenforgalmi centrum számára.

Az ilyen típusú kínálat megteremtése az állami szereplők (jelesül a magyar állam és az önkormányzatok) feladata is kell, hogy legyen, ha a térség felzárkóztatását és fejlesztését, mint stratégiai cél megvalósítását komolyan gondolják. A szezonális csökkentése érdekében pedig alapvető cél, hogy olyan szolgáltatások is megvalósuljanak, melyek csaknem egész évben vonzerőt jelentenek. A fentiek is igazolják, hogy a természeti és kulturális értékek mellett – amelyek egész évben egyaránt rendelkezésre állnak, a keresletet nagyban befolyásolja, hogy milyen egyéb vendég - csalogató kínálatot képes a térség nyújtani az idelátogatók számára, milyen mértékben képes az itt tartózkodást színesebbé tenni, megfelelő programokat szervezni és szolgáltatásokat nyújtani.

A turisztikai kínálat az utóbbi években igen intenzív bővülést mutatott. Jelentős számú szálláshelybővítés, ehhez kapcsolódóan számos wellness szolgáltatás valósult meg.

Javult a településkép, erőteljesen növekedett a borturizmus és erősödött a sportturizmuson belül a vadásztatás is. Ezekhez erős marketing tevékenység társult, melyhez nagyban segített a szinte általánossá váló internet hozzáférés.

Ahol még mindig hiány tapasztalható, az a gyermekes családok számára szóló szolgáltatások, hiszen számukra a térségben legintenzívebben fejlődő borturizmus nem jelent feltétlen vonzerőt, részükre inkább a kirándulások, túrázások kínálnak vonzó programot, amihez viszont elengedhetetlen a családbarát szolgáltatások körének bővítése.

Még mindig hiányosak a kerékpáros turizmus infrastrukturális feltételei, annak ellenére, hogy több helyen is van lehetőség néhány kerékpár kölcsönzésére, de népesebb csoportok ilyen jellegű igényének egyidejű kiszolgálása térségünkben nem biztosított. Szintén hiányos a speciális kerékpáros szolgáltatások, - szervizháttér és kiegészítő felszerelések biztosítása, szervezett túrák, pihenőhelyek és megfelelő információszolgáltatás.

A lenti ábra a fejlesztési térség vendégforgalmi adatait reprezentálja a KSH adatállománya szerint a Magyar Turisztikai Ügynökség számításai szerint:

Év	2014	2015	%-os differencia
Összes vendég	84944	78970	-7,1
Külföldi vendégek száma	19079	15058	-21,1
Belföldi vendégek száma	65865	63912	-3,0
Összes vendégéjszaka	194953	175905	-9,8
Külföldi vendégéjszaka	43095	3223	-29,9
Belföldi vendégéjszaka	151858	145682	-4,1

Országos viszonylathoz képest azonban ezen számadatok nem túl kecsegtetőek a térség turisztikai vonzerejét figyelembe véve, hiszen csupán 0,7 %-át képezik az országos adatoknak ezen számarányt mutató adatok, ugyanakkor némi stagnálás illetőleg az utóbbi években csökkenő tendencia figyelhető meg ennek körében, amely mindenképpen a fejlesztés szükségességének irányába hat.

A kereslet és kínálat elemzésének konklúziói:

- Jelenleg még mindig nem megfelelő az idegenforgalmi ágazat jövedelemtermelő képessége. Alacsony a kapacitás kihasználtság, és kevés az egy főre jutó vendégéjszakák száma. A tartózkodási idő meghosszabbítása, már önmagában jelentősen növelni tudja a vendégéjszakák számát.
- Szinte négy hónapra korlátozódik az idegenforgalmi szezon. Ha bővíteni lehet a térség szolgáltatási kínálatát, akkor a „vendégmentes” hónapokban lehet növelni a vendégéjszakák számát.
- A térségben az elérhető szolgáltatások kínálata még mindig hiányos.
- A szolgáltatások marketingje tovább javítandó.

A vizsgálatunk tárgyává tett projekt megvalósítását, majd a beruházás befejeztével az üzemeltetés úgy kell megoldani, hogy fenti problémák megoldásához minél nagyobb mértékben hozzájáruljon.

3.1. A térség turisztikai szolgáltatói, a Turisztikai Desztináció Menedzsment helyzetképe

A térségben a hivatkozott Javaslat elemzésének alapul vételével tényként rögzíthető, miszerint a turisztikai szolgáltatók köre és annak minősége igen eltérő, és jelentős különbségek fedezhetőek fel működésük tekintetében. Az üzemeltetők között a kisvállalkozói szféra mellett domináns tényezővé kezd válni a prémium szolgáltatásokat felvonultató, professzionális, potens szereplők köre.

Az önkormányzatoknak ebben a szegmensben kiemelkedő szerepe van, és nem feltétlenül az egyes attrakciók üzemeltetése vonatkozásában, inkább a turisztikai stratégia kialakításában, a kedvező vállalkozói környezet kialakításában. Jelen projekt vonatkozásában annyiban specifikus a helyzet, hogy az akcióterületek önkormányzati tulajdonban vannak, így az önkormányzat óhatatlanul direkt úton lesz szereplője a projektnek, azonban az innovatív megoldások és a konkrét üzemeltetés körében az önkormányzat ezirányú feladatainak ellátása során maximálisan illeszkedni képes a fenti elvárásokhoz.

A makrotérségben 5 Turisztikai Desztináció Menedzsment szervezet működik, amelyet egy térségi TDM szervezet fog össze. A kistérség TDM szervezete a Tokaj-Hegyalja, Taktaköz, Hernád-völgye Idegenforgalmi és Kulturális Egyesület. Az Ajánlásban foglalt megközelítés szerint a TDM szolgáltatók nem minden esetben tudják hatékonyan betölteni fogadóterületi fejlesztő szerepüket, amely ezen szervezeti rendszer fejlesztésének szükségességét vetítheti elő.

A TDM szervezetben két kistérség önkormányzatai szerepelnek. Annak érdekében, hogy a kistérségek és bennük az önkormányzatok érdekei is képviselve legyenek a szervezetben, a két kistérség részéről egy-egy delegált szerepel az elnökségben (Tokaji Kistérség: a kistérség elnöke, egyben Tokaj Város Polgármestere, Szerencsi Kistérség: a kistérségi társulás munkaszervezet-vezetője).

A civil szervezetek kapcsolódása a TDM szervezethez: Turisztikai egyesületek - a Tokaj Turizmusáért Egyesület és a Szerencsi Kistérség turisztikai Egyesület célja a helyi szolgáltatók összefogása, helyi közös turisztikai programok szervezése, turisztikai marketing. A TDM szervezet átvállalja a turisztikai marketingtevékenységet és az egyes civil programok reklámozását, az egyesületek feladata innentől leginkább a helyi programszervezés lesz.

2009 augusztusában jött létre a tokaji és szerencsi kistérség egészét lefedő helyi turisztikai desztinációs szervezet, a Tokaj-Hegyalja, Taktaköz, Hernád-völgye Idegenforgalmi és Kulturális Egyesület, amelyben az önkormányzatok, kistérségi társulások, a turizmusban érdekelt civilszervezetek és a turisztikai szolgáltatók is részt vesznek. A TDM szervezet célja a turisztikai piaci igények felmérése, az igényeknek megfelelő turisztikai termékek

kialakítása, a térség piacra juttatásának segítése, információs pontok működtetése, a desztinációs szintű marketingmunka kidolgozása és végrehajtása.

A fenntartás során a pályázó a Tokaji TDM Szervezettel működik együtt.

Tokaj-Hegyalja, Taktaköz, Hernád-völgye Idegenforgalmi és Kulturális Egyesület, mint regisztrált TDM szervezettel együttműködik a Szerencsi Művelődési Központ. Tagsági viszonya 2011-től folyamatos.

Együttműködés formái:

1. Információáramlási csatornák
  - Művelődési, kulturális programok szervezésének koordinációja
  - Programok havi gyakoriságú ismertetése
  - Pályázatok ismertetése, tájékoztatás
  - Kulturális programok marketing munkájának segítése
2. Turizmust segítő eszközök biztosítása: A település különböző rendezvényeihez szükséges eszközök bérlése (kerékpárok, faházak, padok, asztalok)
3. Együttműködés illetve közös szervezés regionális és térségi művelődési, kulturális rendezvények lebonyolításában (Zempléni Fesztivál)
4. Szakmai értékelések, ajánlások elkészítése

3.2. A beruházás hatásai a turisztikai helyzetképre, illeszkedés

A tervezett projekt megvalósulása esetén a járásközpont turisztikai teljesítőképessége nagyságrendekkel megnőhet, ami természetesen jótékony hatással lehet a gazdasági helyzetre

valamint a finansziális fellendülésen túlmenően olyan pozitív társadalmi hatással is bír, amelyek a munkanélküliség visszaszorulásában, a vásárlóerő növekedésében, a térség általános életszínvonalának emelkedésében, az elvándorlás arányszámának csökkenésében is markánsan leképeződik.

A beruházás természetesen illeszkedik az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió hosszú távú átfogó céljaihoz, melyek az alábbiak:

- **Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés.** Ezen célkitűzéshez a projekt maradéktalanul igazodik, hiszen a létrehozni kívánt beruházás megvalósítása a térségben munkahelyteremtő hatással lesz, hiszen egyrészt a betelepülő vállalkozások, másrészt a helyi vállalkozások fellendülése következtében a munkaerőpiaci helyzet pozitív irányú változását indukálja a projekt végrehajtása.
- **Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom.** A lentebb is kifejtendő odavándorlási potenciál a térséget illetően a komplexum létrehozása esetén nyilvánvalóan hatással lenne a népesedési tendenciára ezen a területen.
- **Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezettünk védelme.** Természeti erőforrásainkkal való fenntartható gazdálkodás, az erőforrások megőrzés, az élelmiszer-, az energia-, a környezet-, valamint a klímabiztonság megteremtése mind-mind a hosszú távú célkitűzések, egyben elvárásszintű meghatározások közé sorolandó tényezők, melynek a projekt maximálisan megfelel.
- **A Szerencsi Kistérség egyike az ország és a régió munkanélküliséggel leginkább sújtott térségeinek.** Halmozottan hátrányos helyzetük abból adódik, hogy a térségben jelenleg egyetlen gazdasági ág sem bír jelentős munkaerő felvevő potenciállal. A korábbi években Szerencs számított a legiparosodottabb településnek (cukorgyár, csokoládégyár), azonban e két jelentős foglalkoztató jövője is hosszú évekig bizonytalan volt, napjainkra a csokoládégyártás újra megerősödött, de a cukorgyár

2008.-ban végleg bezárt, ami az általános gazdasági válság hatásai mellett további rendkívüli gondokat okozott a városban és környezetében.

- Szerencs demográfiáját tekintve elöregedés és elvándorlás jellemzi. A 0-14 évesek száma folyamatosan csökken, míg a 60-x évesek száma évről évre folyamatosan növekvő tendenciát mutat. A fiatalok aránya a legalacsonyabb, ez hosszútávon a természetes utódlás szempontjából a város népesség megtartását befolyásolhatja. A település legfontosabb feladata a népesség csökkenésének megakadályozása, ehhez az eszközök részben megvannak, de több területen további lépéseket szükséges tenni. Számos közintézmény állapota megfelelőnek mondható, de akadnak olyan oktatási-nevelési intézmények, melyek felújításra szorulnak. További problémát okoz a közétkeztetés kapacitás és funkcionális hiánya valamint azok leromlott infrastruktúrája. Az egészségügyi ellátás Szerencsen megfelelő, ellátja a járás településeinek az igényeit is. A sport-, szabadidős és rekreációra alkalmas területek infrastruktúrája, állapota és kapacitása nem megfelelő. Ezen problémák megoldása segítheti a fiatalok megtartását a városban.
- A gazdasági élet területén a jelenlévő jelentősebb vállalatokat, ha negatív külső hatás érné, akkor az a várost hátrányosan érintené. Problémát jelent, hogy a regisztrált vállalkozások 40%-a működik csupán, az önkormányzati iparüzési adót nézve jól kirajzolódik, hogy kevés azon vállalkozások száma melyek nagyobb hatással lennének Szerencs gazdasági életére, gazdasági életének fellendítésére.
- A gazdaság fejlesztésében elengedhetetlen szempont, hogy Szerencs a Tokaj-Hegyalja Történelmi Borvidék Világörökségi területén található. Világörökségi területként fontos a történelmi borvidék tájkarakterének a megőrzése ezen belül a szőlőművelés és borászati gazdálkodás tovább vitele. Mára viszont kevés az olyan borászati gazdálkodás, amely hasznot hozna a családoknak. A térség leszakadásának megállításának érdekében elengedhetetlen az agrár, ipari és a szolgáltató szektor tovább fejlesztése. Fontos, hogy olyan fejlesztések valósuljanak meg, amelyek a táj egyedi értékei mellett szem előtt tartják azon ágazatok megerősödését, amelyek a lakosság egy szélesebb körének tud élni a várossal.
- Az idegenforgalom fejlesztéséért a meglévő adottságokra alapozva, érdemes lenne a települések között turisztikai összefogást kezdeményezni, hiszen hiányoznak azok a

komplex turisztikai programok, melyek a turisztikai szolgáltatásokat bővítenék, és megfelelő marketinget alkalmazva vonzóbbá válna a térség a turisták számára.

- Szerencs közlekedési kapcsolatai, közlekedés földrajzi helyzete megfelelő, a városon belüli kapcsolatrendszer hiányos, fontos fejlesztési irány a kerékpárút-hálózat kiépítése a szomszédos települések között valamint az utak burkolati minőségének javítása. A lakosság komfort érzetének erősítésének érdekében szükséges lenne egy városközpont, főtér kialakítása, viszont hátráltató tényező, hogy a városszerkezete korlátozza a belvárosi forgalom átszervezésének lehetőségét. A településen a közműellátottság és energiagazdálkodás az elmúlt időszak fejlesztéseinek köszönhetően javult Szerencsen, viszont vannak még területek melyek korszerűsítése a következő időszak feladata lesz.
- A település és környezetének fejlesztését befolyásoló belső tényezőket vizsgálva Szerencsen a járásközponti intézmények megfelelőek, az egészségügyi ellátás jól szervezett és jó minőségű. Azonban vannak olyan közintézmények, intézmények melyek állapota leromlott, valamint problémát okoz, hogy a járási funkciók széttagoltan működnek. A városban több jelentős termelőkapacitással és foglalkoztatási szereppel rendelkező vállalkozás működik, viszont ezek a munkahelyek kevesek a fiatal képzett munkaerő megtartására. Kevés azon tőkeerős vállalkozások száma melyek fellendíthetnék Szerencs gazdasági életét. Kitorési pont lehet a mezőgazdasági termékek termelésének erősítése, azok értékesítése, vagy a mezőgazdaságra települő élelmiszeripar megtelepedése a városban. A meglévő ipari területeket ki lehet használni. Mind vasúti és közúti közlekedés szempontjából a megközelíthetőség és az utak állapota megfelelő.
- A településen a gazdasági célú befektetés ösztönzés hiányzik, ezáltal a városfejlesztési tevékenység nem megfelelő. Foglalkoztatás szempontjából jelentős a középfokú végzettségűek jelenléte, viszont a felsőfokú végzettségűek aránya alacsony.
- A turizmus problematikája, hogy nincs megfelelő marketing stratégia, nincsenek komplex turisztikai programok.
- A település felszíni vízelvezető rendszere hiányos (Fecskés település rész), az övások rendszer nem teljesen kiépített így árvízveszélyt jelent, illetve a zöld- és egyéb

hulladék kezelése nem megoldott, ezáltal környezetvédelmi konfliktusok merülhetnek fel. Valamint városképi probléma, hogy nincs egy kialakított főtér, a belváros zsúfolt és rendezetlen és a belvárosi parkolás sem megoldott.

- A település és környezetének fejlesztésére ható külső tényezőket a város vezetése nem tudja befolyásolni, az önkormányzati tevékenységen túl mutat. Szerepe abban rejlik, hogy a jelentkező lehetőségeket kihasználja, és a veszélyeket időben felismerje, és megtegye a város érdekében a megfelelő lépéseket.

Lehetőségként kínálkozik a járás központisága, mely kedvező társadalmi és foglalkoztatási lehetőséget teremt. Szerencs kedvező földrajzi elhelyezkedése révén a (Világörökség részeként) kedvező turisztikai terület, ahol egyre erősödő az igény az örökségi turizmus iránt. Ennek ellenére az adottságok nincsenek kellőképpen kihasználva, és a települések együtt működése is hiányos ezen a területen. Táji potenciál a jó minőségű termőföldek, melyek kihasználása a mezőgazdaság fellendítéséhez vezethetnek, előnyt jelent, hogy az élelmiszeripar területén jelen van a képzett munkaerő. Potenciális veszélyt jelent a gazdasági életben a versenytársak közelsége (pl. Felsőzsolca ipari park, megyeszékhely) vagy éppen Szlovákia közelsége, a vállalkozások a kedvezőbb telepítő tényezők, adókedvezmények tükrében nem Szerencsre települnek le és így a nagyberuházások elkerülik a várost.

- A település kedvező megítélésében veszély fenyegeti a megye és a régió negatív gazdasági és társadalmi megítélése, valamint, hogy növekszik a problémás leszakadó társadalmi rétegek száma. További problémát jelent a kedvezőtlen demográfiai folyamatok előregedés, természetes fogyás és az elvándorlás. Ezekre a problémákra megoldás lehet a gazdaságfejlesztése a munkahelyek számának növelése.
- A Szerencsi kistérség több települése, így Szerencs is – mint világörökségi helyszín és történelmi borvidék – természeti és kulturális értékekben rendkívül gazdag, az idegenforgalom fejlesztése tehát mindenképp kitörési pontként kínálkozik a térség számára. Szerencs, mint a Dél-Zemplén legnagyobb települése, a „Zemplén Kapuja”, joggal aspirálhat kiinduló turisztikai bázisváros szerepre, mely elérése érdekében a szükséges lépéseket a város lehetőségeihez mérten eddig is megtette, mint azt a fent

ismertetett fejlesztések tanúsítják, azonban a lehetőségek teljes körű kihasználásához, a komplex turisztikai kínálat megteremtéséhez még újabb beruházások is szükségesek.

- A borvidék településein az ezredfordulón a vendégeket is fogadó borospincéken kívül alig volt megfelelő színvonalú vendéglő és szálláshely, ez a helyzet az elmúlt évek fejlesztései miatt sokat javult, de szinte minden megvalósított fejlesztés esetén elmondható, hogy azok kihasználtsága nem elégséges.
- Szerencs történelmi borvidék természeti és kulturális értékekben gazdag, ennek ellenére a turisztikai adottságok nincsenek megfelelően kihasználva. A vendégforgalom az elmúlt 10 évben folyamatosan csökkent. Szerencs önmagában nem képes jól működő turizmust kialakítani, jellemzően csak átutazó látogatók érkezzenek a városba. Mád és Rátka települések a vendégéjszakák számát tekintve 2 000 db fölötti értékeket mutat, míg Szerencs 860 db vendégéjszakával rendelkezik a 2013-as évben.
- Ezért a későbbiekben elsősorban olyan fejlesztésekre van szükség, amelyek a már meglévő kínálatra is alapozva az elérhető szolgáltatások körének és színvonalának emelésével mind több látogatót vonzanak, egyúttal lehetőséget kínálnak az itt eltöltött idő növelésére, megcélozva azt a célcsoportot, amely igényeinek kielégítésére a már meglévő szolgáltatások nem, vagy csak korlátozott mértékben alkalmasak.
- A Szerencsi és a Tokaji kistérség területfejlesztési koncepcióban egyaránt megfogalmazásra került "A magas színvonalú, fenntartható turizmus fejlesztése" stratégiai program, mely összhangban van jelen projekt célkitűzéseivel.
- Az Észak-Magyarországi régió átfogó fejlesztési tervében a 2. számú regionális stratégiai prioritás a gazdaság dinamizálódásának, versenyképességének erősítése. Ezen belül a 2.9. számú stratégiai program a régió kiemelt, egyedi turisztikai értékeihez kapcsolódó infrastruktúra és versenyképes turisztikai termékek kialakítását tűzte ki célul, mivel a régió gazdasági szerkezetátalakításában az idegenforgalom és az erre épülő szolgáltatások fejlesztése kiemelt szerepet kapott. A program célja „a régió idegenforgalmának növekedése, amely az eltöltött vendégéjszakák számának növekedésével, továbbá az idegenforgalom kínálati oldalán megjelenő szolgáltatások, látnivalók, események látogatottságának növekedésében jelentkezik”, kiemelten a Világörökség részeként nyilvántartott területekre koncentrálva.

- Borsod-Abaúj-Zemplén megye területfejlesztési koncepciójának egyik stratégiai célja a „Komplex turizmusfejlesztés”. Ezen belül a tervezett fejlesztés egyértelműen a turizmus gazdasági súlyának növelését szolgálja, amely a célkitűzések közt szerepel. A fejlesztés irányai között megfogalmazódik a turisztikai infrastruktúra feltételeinek a javítása, a kínálati oldal megerősítése.

A beruházás illeszkedik továbbá Szerencs város alábbi célkitűzéseire:

- A település rendezett képének kialakítása. Egészséges, kulturált, biztonságos lakókörnyezet kialakítása. A település zöldfelületi rendszerének fejlesztése, tisztasággal kapcsolatos önkormányzati rendelete.
- A lakosság környezettudatos viselkedésének ösztönzése, a lakosság bevonása a környezettel kapcsolatos döntéshozatalba.
- A meglévő, iparterületek hasznosítása, illetve újak kialakítása, a világörökségi szempontokat is figyelembe véve.
- A cukorgyár bezárásával funkciójukat veszített hűtőtavak és ülepítő tavak, vizes élőhelyként történő megtartása, illetve a vízutánpótlás biztosításával a későbbiekben turisztikai célú hasznosítása. A hűtőtavak esetében pihenőhely, az ülepítő tavaknál tanösvények kialakítása.
- A várost övező dombokon és a vízmosások mentén az elbozótosodott zöldterületek rendezése. A kitermelt nyesedék a helyi kertészet fűtését biztosítja.
- A jó levegőminőség fenntartása, a települési levegő minőségének javítása elsődleges cél. Levegő pollentartalmának csökkentése, fűtési szezonban a káros anyagok mennyiségének a csökkentése, a közlekedésből eredő levegő szennyezése csökkentése.
- A patakok vízminőségének javítása, partok tisztántartása, vízminőség védelme, csatornázottság növelése.
- Erdős területek arányának növelése, véderdők, közparkok telepítése.
- A régi hulladéklerakó rekultiválatlansága miatti környezeti kockázat megszüntetése. A környezetszennyezés felszámolása.
- A zajterhelés csökkenése a lakóterületeken, a nagy forgalmú utak mentén zajvédő fásítások kialakítása, a vasút mentén zajvédő falak elhelyezése.

4. A projekt-terület megközelíthetősége, elhelyezkedése – épített környezet

Szerencs város turisztikai szempontból igen előnyös fekvésű, mely adottsága a települési identitást is nagyban befolyásolja. A Zempléni-hegység tövében fekvő, város az országos jelentőségű Szerencs – Tokaj – Sárospatak – Sátoraljaújhely idegenforgalmi folyosó kiindulópontja. Tágabb értelemben Szerencs város az egyik regionális központja a Zempléni – hegység idegenforgalmi tájegységnek.

Szerencs Város, a "Hegyalja kapuja" a Nagyalföld és az Eperjes-Tokaji hegylánc - melynek déli részét Zempléni-hegységnek nevezzük - találkozásánál fekszik.

A település közigazgatási területe: 36,69 km², melynek 25 %-a belterület, 75 %-a külterület.

Teljes népessége: 9013 fő (2015. jan. 1.) Népsűrűsége: 254,12 fő/ km².

A település fontos kereskedelmi és közlekedési útvonalak metszéspontjában alakult ki; a Taktaköz, a Harangod vidék és a Hegyalja déli részének kereskedelmi és kulturális központja. Miskolctól 35, Nyíregyházától 53, Szlovákiától 50, Ukrajnától 113 km-re fekszik. Az M30-as autótút Miskolctól Sátoraljaújhelyig történő kiépítésével a 220 km-re lévő Budapesthez is lényegesen közelebb kerül a város.

A városon DNY-ÉK-i irányban áthalad a 37. sz. főközlekedési út. Ehhez kapcsolódik az ondi, bekecsi, prügyi és a mezőzombori forgalmi út. A településre a Borsod Volán közlekedtet autóbusz járatokat. A város több vasútvonalon is megközelíthető, fontos vasúti csomópont teher és személyszállítás szempontjából egyaránt.

Szerencs a 290/2014. (XI.26.) Korm. Rendelet 3. sz. melléklete alapján fejlesztendő Szerencsi Járásba tartozó település.

A település környezet minőségét az elhelyezkedés, a természeti környezeti adottságok, társadalmi-gazdasági szerkezete, mérete és infrastrukturális ellátottság egyaránt meghatározza.

Szerencs Város Környezetvédelmi Programját 2005. decemberében készítette el Szerencs Önkormányzata. A program hat éves időtartamra készült, ezért 2013-ban, új programot készítettek a következő hat évre.

A város környezeti állapotának védelme, az új lakótelepek kialakítása, az egyéb fejlesztések, az egyes programokban megjelölt célkitűzések megvalósítása szükségessé tette a környezeti állapotfelmérés aktualizálását. A felülvizsgálat célja az elmúlt időszakban történt intézkedések felülvizsgálata, és a különböző programokban foglalt feladatok végrehajtásának áttekintése, és szükségszerűen új programfeladatok megfogalmazása. A település környezetminőségét befolyásoló intézkedések alapja – országos szabályozás mellett – a helyi rendeletekben, szabályozási- és rendezési tervekben foglalt követelmények.

A város település szerkezete szempontjából meghatározóak a terület-felhasználási funkciók: lakóépületek, intézményterületek, gazdasági területek, zöldterületek, mezőgazdasági területek. Az épített környezet védelme, annak tudatos funkcionális és esztétikai fejlesztése, illetve tájjellegének fenntartása a régió-imázs és marketing, továbbá a turizmus szempontjából szintén fontos feladat.

Az önkormányzat közvetlenül felelős az önkormányzati energiaellátásért, a közvilágításért, valamint a településfejlesztés energetikai vonatkozásának felügyeletéért. Ennek megfelelően az energetikai, energiahatékonysági beruházások tervezése, finanszírozása és részben lebonyolítása is önkormányzati feladat. Szerencs energiaellátása teljes körűen megoldott. A vezetékes gázhálózat kiépítettsége megközelíti a 100%-ot. A városi gázfogadó állomás, valamint a kiépített középnyomású elosztórendszer jelentős tartalékkal rendelkezik.

A gázhálózatra rá nem kötött háztartásokban, továbbra is fa és szén tüzelőanyagokat használnak fel. Az utóbbi években a gázfelhasználók száma növekedett, azonban a vezetékes gáz felhasználása ennek függvényében csökkent.

A villamos energia ellátás a településen teljes egészében légvezetékekkel biztosított. A hárompontos betáplálásnak köszönhetően az üzembiztonság is megfelelő.

A vízzel való mennyiségi és minőségi gazdálkodás azon túl, hogy elemi gazdasági érdek a jövő záloga is. A város leghatékonyabban erre, a vízbázis-védelmi intézkedések meghozatalával, betartásával és betartatásával tud ügyelni.

Szerencs területén 7 db (papír, műanyag, üveg) 1100 literes zárható kis konténerekből álló, szelektív hulladékgyűjtő sziget található.

Intézményi szelektív gyűjtés is kialakításra került az egyes iskolákban, mely eredményeképpen a kommunális hulladék mennyisége csökken így költséghatékonyság érhető el.

4.1. Épített környezet

A város az alábbi településrendezést szolgáló dokumentumokkal rendelkezik:

- 19/2004. (I.24.) Kt. sz. határozat Szerencs Város Településfejlesztési Koncepciójáról
- 1/2006. (I.31.) Kt. határozat Szerencs Város Településszerkezeti Tervének elfogadásáról
- 1/2006 (I.31.) Kt. sz. rendelet Szerencs Város és Ond Településrész Szabályozási Tervének és Helyi Építési Szabályzatának elfogadásáról

5. Turisztikai desztinációk a térségben

A jelen marketingstratégia 2.3.8. pontjában megjelölt tipizálást figyelembe véve ezen alfejezetben meghatározzuk azokat a jellemvonásokat és attrakciókat, amelyek a térség illetőleg Szerencs város turisztikai kínálatát jellemzik.

Az egészségturisztikai desztinációk körében kiemelést érdemel, a térség levegőminőségének határfoka, hiszen az egészséges környezeti tényezők, az adott attrakciót körülölelő magas természeti minőség egyik determinatív tényezője lehet az egészségturisztikai együttthatóknak. E körben a térség hegyvidéki jellegéből adódó pozitív jellege nem lehet kérdéses, azonban a hegyi klimatikus viszonyok kihasználtsági foka nem megfelelő.

A területen megemlítendő egészségturisztikai célállomás a Tarcal településen elhelyezkedő Andrassy Rezidencia, amelynek szolgáltatásai között találunk egészségturisztikai elemeket.

A világörökség turisztikai relevanciája a térség tekintetében megkerülhetetlen – mint arra az MTÜ hivatkozott Ajánlása is rámutat – hiszen a Tokaji Történelmi Borvidék, mint kultúrörökség a specifikus adottságai révén már önmagában domináns turisztikai tényező.

A kulturális turizmus a térség történelmi nevezetességeinek látogatottságával kontextusban lévő attrakciói körében releváns, amely jelen projekt körében különösképpen jellemző.

Napjainkban egyre nagyobb – és növekvő tendenciát mutató – az érdeklődés a *vallási* és a *kulturálisturizmus*, így a várak, kastélyok, kúriák, templomok és kegyhelyek iránt is. A kulturális turizmus legfontosabb termékei az épített és a természeti örökségek, valamint a sokszínűségükkel, változatosságukkal kitűnő rendezvények. A kulturális rendezvények jelentősége régió szerte folyamatosan növekszik: ezt jelzi, hogy évről-évre egyre több turistát vonzanak a térségbe, s nemcsak belföldről, hanem külföldről is

A térség legkiemelkedőbb történelmi emlékhelyei a várak, kastélyok, egyházi épületek, több száz éves polgári rezidenciák, egyházi épületek. Többségükben múzeum, szálláshely működik, vagy kulturális rendezvényeknek adnak otthont. A nemzetközi és hazai idegenforgalmi piacon belül is egyre nagyobb szerepe van a konferenciaturizmusnak. A fent leírt adottságok miatt az általunk tárgyalt térség rendelkezik a megfelelő adottságokkal, melyet az elmúlt években a térség önkormányzatai és gazdasági szereplői igyekeztek is

kihasználni, Szerencsen azonban idáig ezen terület fejlesztésére nem került sor. A Szerencsi Kistérség székhelyén a Szerencsi Rákóczi vár a legfontosabb kulturális vonzerő, amelyen 2011-ben jelentős felújítás és fejlesztés valósult meg, környezetének rendezése pedig a szomszédos szecessziós fürdő felújításával 2007-ben fejeződött be. A vár és környezete számos rendezvény helyszíne, ezek közül legkiemelkedőbb a 2012-re már országos hírű háromnapos rendezvénysorozattá váló Csokoládéfesztivál. Ezen túl az évről évre megrendezésre kerülő térségi jelentőségű, az egész Tokaj-Hegyaljára kiterjedő több hetes rendezvénysorozat, a Zempléni Fesztivál számos eseményének is színtere a Rákóczi vár. Problémát jelent, hogy bár az épület teljes egészében felújításra került, forráshiány, illetve a korábbi projektek keretében nem, vagy csak korlátozottan támogatott eszközbeszerzési lehetőség miatt a felszereltség hiányos, így a nyújtott szolgáltatások még nem teljes körűek, további eszközök beszerzésével, a környezet további utórendezésével számos újabb turistacsalogató és marasztaló fejlesztés valósítható meg.

A Szerencsen lévő Rákóczi Vár mint akcióterület kifejezetten alkalmas a kultúrturisztikai desztináció tárgykörében történő említésre, figyelemmel arra, hogy a kistérség központjában fekvő terület fellendítése nem kizárólag marketing-szempontról bír jelentőséggel, hanem egyéb más indirekt hatásterületeket is pozitívan érint a projekt megvalósítása során.

Az ökoturizmus, mint kategória, a projekt területét érintő térségben ugyancsak jelentős, hiszen az autentikus, érintetlen természeti értékek komoly vonzerőt jelentenek és ezen értékekben Szerencs város is bővelkedik.

A térség kitűnő feltételeket biztosít az öko-, a természetközeli turizmus számára is (nemzeti parkok, természetvédelmi területek). Több kilométeres kijelölt túraútvonalon és több tanösvényen túrázhatnak a természet szerelmesei, és ezen területekben rejlő természeti kincsek is kiemelkedő (a turisztikain természetesen jóval túlmutató) értékekkel bírnak.

Ezen kívül az akcióterület szűkebb és tágabb térségi környezetében számos természeti látványosság, öko-nevezetesség lelhető fel, amely rövidebb kiránduló-pontokat is jelenthetnek a városból kiindulva. Ezek közé soroljuk a Zemplén vadregényes kerékpáros és gyalogútvonalait, a méltán híres Megyer-hegyi tengerszemet is, amely pompás kirándulóhely jelen projekt tárgyát képező akcióterületek bármelyikéből indulva.

A gasztroturizmus a térséget illetően együtt jár a borturizmussal, mint kapcsolódó tipizálást lehetővé tevő kategóriával. Ezen élménycentrikus attitűdöket felvonultató altípusa a turisztikának a térségben olyan unikális attrakciókkal párosul, melynek magvát a térség borvidékének specifikája adja.

A térségben az elmúlt években megindult a gasztronómiai termékkínálat programszerű megszervezése, illetve a borok tematikus turisztikai terméké fejlesztése is. Emellett sok esetben más turisztikai formák – üdülés, konferencia-turizmus, falusi turizmus stb. – kiegészítőjeként, kapcsolódó programjaként is jelentős szerepet kaphatnak a bor- és gasztronómiai turizmus elemei.

Szerencs pedig a rendszerváltást követően egy helyi vállalkozás által megmentett csokoládégyártás népszerű, részben hagyományos, részben pedig új termékeivel teszi teljessé a szőlőhegyek, a folyók és az erdők kincsével terített asztalokat. Bár a város a Tokaji Történelmi Borvidék része, de a terület névadó és nagyobb bortermelő településeinek árnyékában a város ebből az adottságból csak korlátozott mértékben tud profitálni, ezért a borturizmus kiegészítéseként cél egy sajátos helyi termék, a szerencsi csokoládé népszerűsítése.

Turisztikai tekintetben a város főbb attrakciói az alábbiak:

A Rákóczi vár és környezete:

Az együttes a város közepén fekszik. Északról a század elején épült fürdőépület (közvetlenül egy ún. gyógyiszap forrásra települve) és a XVIII. századi római katolikus templom, nyugatról és délről lakóterület, keletről az általános iskola területe zárja a vár-terület és környezete tömbjét. Szerencs a haza sorsát meghatározó események helyszíne is volt. Rákóczi Zsigmond támogatta Bocskai Istvánt, az ellenreformáció és a vallásszabadság első bajnokát. Bocskait az 1605. áprilisi szerencsi országgyűlés Magyarország fejedelmévé választotta. Rákóczi Zsigmond 1608. decemberében meghalt, végakarata alapján Szerencsen helyezték örök nyugalomra, az általa erősen támogatott szerencsi református templomba temették. Az erődítmény 1644-ben súlyos ostromot élt át, a török sereg támadta meg. Később Rákóczi György fejedelem az épülethez felújította. Bár a későbbiekben a Rákóczi család birtokai között veszített jelentőségéből Sárospatakkal szemben, II. Rákóczi Ferenc életének is számos

mozzanata kapcsolódott Szerencséhez. A szerencsi vár történetében a XVIII. század második fele jelentősebb változásokat hozott. A belsővár három tornyát lebontották, csak a déli torony maradt meg. Leszerelték a fel-vonóhidakat, a külsővárban a két olaszbástya között és a nyugati részben barokk épületeket emeltek. A keleti oldalon nagymértékű magtárat építettek. Ezen munkálatok után a vár kettős tagolásúvá vált. Észak felől kaput nyitottak a város felé, a vizes árkot betemették, a vár körüli palánkokat lebontották.

A tulajdonos főúri családok a vár keleti szárnyát csaknem két évszázadig használták lakóhelyül, körülvéve egy parkkal, benne a források által táplált tóval. A Rákócziakat követően vásárlás útján előbb a Grassalkovits, majd Szirmai családok birtokába kerültek a szerencsi birtokok, később az Almássy-, Harkányi- és Széchenyi családok lettek tulajdonosai a várnak. 1945 után több lakója és használója volt az épületegyüttesnek, de egyik sem volt igazi gazdája az erődítménynek. Az 1960-as években folyamatosan érlelődött a megmentésének gondolata. 1968-ban kezdték el a régészeti feltárást és a külsővár rekonstrukcióját. Az 1974-ben befejezett munkálatok során helyreállították a délkeleti oldalbástyát, a magtárból színháztermet, a kétszintes majorsági épületből szállodát alakítottak ki. Erdei Ferenc szerencsi születésű műemléképítész tervei alapján késő reneszánsz stílusúvá formálták az épületet. 1991. október 23-án adták át rendeltetésének a várkastélyt, amelyben a Városi Kulturális Központ és a Zempléni Múzeum kapott helyet.

Református templom:

A lőréses erődfallal körülvett templom az 1580-as években épült, késő gótikus stílusban. Támpilléres szentélye a nyolcszög három oldalával záródik, téglalap alaprajzú hajójának déli hosszoldalához négyzetes alaprajzú torony épült. A torony bádoggal fedett, alul csúcsíves és lőréses ablakok, följebb félköríves záródásúak nyílnak. Az előcsarnokul szolgáló toronyalj keresztboltozatos. A hajó és szentély csúcsíves ablakai középkoriak, kissé átépítették. A templom belseje mai kiképzését, rabszobor boltozatát 1900-ban kapta. Hajója fiókos dongával fedett, a szentély keresztboltozatos. Berendezése U alakú, vasoszlopos karzata is az 1900-as felújításkor készült.

Római katolikus templom:

A szerencsi katolikusok a tokaji kapucinusok buzgólkodása folytán először a várkapolnát kapták meg. A barokk plébániatemplom 1750-1764 között épült, órapárkányos fő-homlokzat feletti toronnyal, előtte későbbi nyeregtetős előcsarnokkal. Hajóját csehsüvegboltozat fedi. A nyújtott, lapos ívvel záródó szentély oldalán emeletes sekrestye-oratórium fél-nyeregtető alatt. Egykori értékes barokk berendezése nagyrészt elpusztult. Néhány szép faszobra és mellékoltára ornamentális faragványtöredékei a Sárospataki Római Katolikus Egyház gyűjteményébe kerültek.

Görög katolikus templom:

Egyes források szerint már 1716-ban állott. Feltehetően 1799-ben nyerte el késő-barokk formáját. Két csehsüveg boltszakaszos hajó, két oldalán egy-egy félköríves, negyed-gömb kupolával fedett kórusfülke, félköríves záródású szentély, főhomlokzat előtti torony. Félkörívvel záródó ablakok. A templom diadalívében reprezentatív, hat-szintes rokokó és copf faragványokkal gazdagon díszített ikonosztázion. Kvalitásos ikonok ismeretlen festőtől. Különösen gazdag faragású királyi és diakonusi ajtók. Az oltáron azonos stílusú retabulum. A szentély fölötti tetőcsúcson régi kovács-munkával készült hármaskereszt.

Nepomuki Szent János szobor:

Készült a 18. században, barokk stílusban. A római katolikus templom előtt áll, négyzetes hasáb alakú, párkányos posztamentesen, a posztamens oldalsíkjain törtíves keretelésű tükrök.

Az egészalakos szobor a hagyományos papi öltözetben, lobogó miseingben, a kezeiben tartott feszületet szorosán melléhez szorító gesztussal áll, jobbra forduló fejjel.

Évente megrendezésre kerülő rendezvények:

Zemplén a honfoglalástól kezdődően a kultúra bölcsője volt. Templomai, várfalai, kastélytermei, nemesi kúriái, de egyszerű parasztházai is a kultúrateremtő, a kultúrával élő ember otthonai voltak az elmúlt évszázadok során. A zempléni rendezvények, fesztiválok bőségesen meríthetnek ebből az örökségből.

Csak néhány rendezvény a teljesség igénye nélkül:

Csokoládéfesztivál; Zempléni Művészeti Napok; Tokaj-hegyaljai borvidék majd minden településén zajlanak szüreti napok, bálók, vigasságok, borászati tanácskozások, szakmai összejövetelek és a laikusok számára is érdekes kiállítások; Kaláris népművészeti kiállítás Szerencsen; Nemzetiségi rendezvények Rátkán és Komlósán; Szerencsi Várjátékok; Hegyalja Fesztivál; Dixilend és Blues Fesztivál; Zempléni Nemzetközi Néptánc Fesztivál; Szlovák Regionális Dalos Találkozó; Nemzetközi Cimbalmos Fesztivál; Országos Férfikari Találkozó és Bordalfesztivál.

A megvalósítani kívánt attrakció egyik helyszíne a Rákóczi utca 121. szám alatt található 2013. hrsz-ú ingatlanát érinti.

Ezen beruházási terület elhelyezkedését a lenti ábra jelöli.

Ezen beruházási területet érintő jellemzők a következők:

A déli városrész két kisebb lakóterület közzé ékelődve egy nagy kiterjedésű iparterületeket tartalmaz. Az egyik lakóterület a nyugati városrész 37. úttól délre eső részével közvetlenül határos és a Cukorgyár területéig tart, tekintettel azonban arra, hogy ezen lakóterület régebbi beépítésű mint a nyugati városrészhez sorolt lakóterületrész, itt más problémák is

jelentkeznek, csakúgy mint az iparterületről keltre eső másik lakóterület egységen, a Fecskés településrészen. Az iparterületen található a bezárt Cukorgyár, valamint az egykori Szerencsi Csokoládégyár területén működő NESTLÉ Hungaria gyára. Mindkét gyár területét egykori gyárhoz tartozó szolgálati lakásokat tartalmazó lakóterületek határolják, ezek részben kolónia jellegű területen vannak (Hatház), részben viszont nagyobb zöldterülettel övezett környezetben (Gyárikert). A településrészen halad át a Budapest – Nyíregyháza-Debrecen vasúti fővonal, ettől délre található a Déli iparterület, a Malom tanya, amely szintén kolónia jellegű lakóterület, valamint a Fecskés településrész.

A projekt részbeni tárgyát képező ezen terület a 37. számú főközlekedési úton közelíthető meg, a kialakítandó komplex terület megközelítéséhez a fenti főútról a terület keleti határában szilárd burkolatú út található a projektterületig.

A tervezett beruházás másik helyszíne a 1601/1 hrsz-ú ingatlan, 3939 m² és 1601/2 (múzeum, könyvtár, kulturális központ, várkert) 23934 m² illetőleg a megvásárlásra kerülő ingatlan - a 1587 hrsz, Szerencs, Huszárvár út 7.szám alatt.

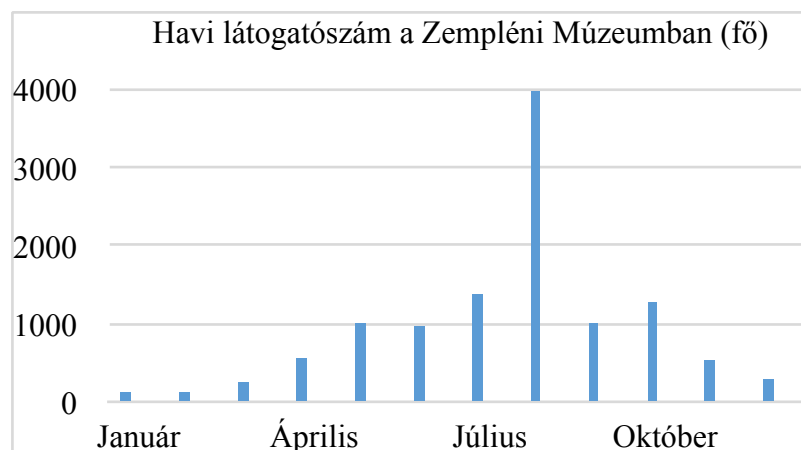
A turisztikai központtal és a Szerencs patak melletti kiépítés alatt álló horgásztavak és rekreációs terület közötti 1982 hrsz.-u 5917 m² nagyságú terület megvásárlása útján ezen két funkció térbeli összekapcsolását valósítjuk meg. A rendezési terv ide közpark létesítését irányozza elő.

A turisztikai központ területét a Szerencs patak mentén lévő egyéb forrásból kialakítás alatt álló horgásztavakkal az 1982 hrsz.-u. 5917 m² nagyságú ingatlan köti össze.

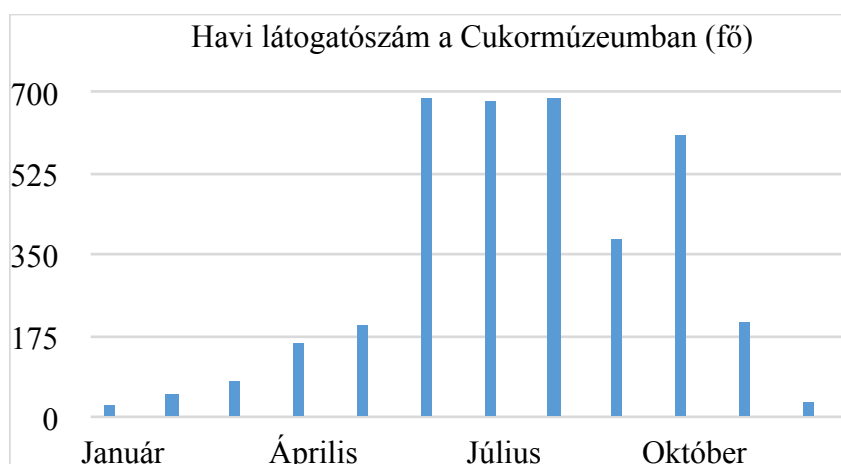
A projekt keretében ezen ingatlanon - a település rendezési tervében foglaltaknak megfelelően - egy szabadidő és rekreációs pihenőpark kerül kialakításra, térbeli kapcsolatot teremtve a turisztikai központ és a horgásztavak között (melyek egyike télen korcsolyázótóként üzemel), ezzel kibővítve az igénybe vehető szolgáltatások körét.

A Zempléni Múzeum a Borsod-Abaúj-Zemplén megye egyik legnépszerűbb múzeuma volt. Az elmúlt tíz évre a stagnálás a jellemző, mely akár fejlődésnek is tekinthető a régió többi múzeumával összevetve, melyekben a látogatók száma folyamatosan csökkent.

A havi látogatószámok az alábbi tendenciákat mutatják a Zempléni Múzeum és a Cukormúzeum tagintézmény esetében:

A havi látogatószám alakulása a Zempléni Múzeumban 2014-ben (fő)

A havi látogatószám alakulása a Cukormúzeumban 2014-ben (fő)

Az adatokból egyértelműen kirajzolódik, hogy az egy esztendőn belüli mozgás jobbra idényjellegű. Kiugró adat a Zempléni Múzeumnál tapasztalható az augusztusi hónapban, ez természetesen az ekkor megrendezésre kerülő Csokoládéfesztivállal van összefüggésben.

A 2013-as évben a Zempléni Múzeumnak 6373 diák látogatója volt, 34 múzeumpedagógiai esemény zajlott le 1003 fő résztvevővel. A Szerencsi Cukormúzeumban 1241 fő diák látogató volt, 30 múzeumpedagógia rendezvény zajlott le 1136 fő részvételével.

2014-ben ugyanezen adatok a következőképpen módosultak: a Zempléni Múzeumnak 4573 diák látogatója volt, 50 múzeumpedagógiai esemény zajlott le 1195 fő résztvevővel. A Szerencsi Cukormúzeumban 1455 fő diák látogató volt, 32 múzeumpedagógia rendezvény került megrendezésre 905 fő részvételével.

A turisztikai szokások változásának trendjei egyre inkább érvényesülnek, melyek szerint a komplex, élmény-orientált, aktivitást igénylő turisztikai termékek iránti kereslet erősödik, melynek szerves részei lehetnek a múzeumi kiállítások és a programok kínálta élmények is.

Az önkormányzat 2010-ben elkészítette a város integrált fejlesztési stratégiájának (IVS) megalapozására a városközpont fejlesztésére vonatkozó Akcióterületi Tervet (ATT), és ennek részeként a városi szintű helyzetelemzést.

Ezen dokumentum a városfejlesztés közép- és hosszú távú feladatait az alábbiakban határozza meg:

- Stabil városi és kistérségi intézményi háttér biztosítása
- Infrastrukturális fejlesztés.

- Munkahelyteremtés (nagyüzemek, kis- és középvállalkozások fejlődését elősegíteni, stabilitásukat erősíteni, csökkent munkaképességűek foglalkoztatásának bővítése.)
- A város népességmegtartó képességének fejlesztése.
- Kistérségi funkció megerősítése, régióközponti szerepkör.
- Intézményhálózat bővítése.
- Letelepítés segítése (lakótelkek kialakítása, lakásépítés)
- Környezeti kultúra megteremtése.
- Zöldfelületek rendezése, növelése.
- Városközpont rehabilitációja.
- Értékvédelem (épített és természetes környezet védelme), és ezek tudatosítása.
- Fejlesztési területek hosszú távon az önkormányzat tulajdonába kerüljenek.
- Az alap és középfokú oktatás, valamint a felsőfokú szakképzés fejlesztése.
- A leromlott vagy alulhasznosított belterületi részek rendezése, indokolt esetben funkcióváltása.
- Városrendezési elképzelések ösztönzése (védett épületek felújítása, városszépítés stb.)

Jelen projekt két érintett helyszíne a Turisztikai Központ kialakítására szolgáló épület, és a Rákóczi vár a városközpontban található. Az ATT a városközpont általános jellemzőit, fejlesztésének célkitűzéseit az alábbiak szerint határozza meg:

A városközpontként lehatárolt terület csaknem teljes egészében lefedi a történelmi városközpont – azaz a település legrégebben beépített – így jelentős kulturális örökséggel, számos műemlékkel, sajátos, évszázados hagyományokat őrző településszerkezettel, szabálytalan úthálózattal és telekalakítással, jelentős építészeti értékkel rendelkező területét. Ugyanakkor ezen terület ma is a település igazgatási, kereskedelmi, kulturális központja, ide koncentrálódnak a közösségi funkciókat ellátó intézmények, a kereskedelem és a szolgáltatás

jelentős része. Az értékek mellett a régi beépítésből adódnak a városrészre jellemző alábbi problémák:

- Régi, jelentős részében felújításra szoruló épületállomány
- Korszerűtlen, túlterhelt úthálózat
- Elöregedett közművek

Általános célok a városközpont fejlesztésének területén:

- A védett településszerkezet megtartása mellett a közlekedés feltételeinek javítása.
- A terület kereskedelmi, szolgáltató funkcióinak erősítése.
- A kulturális örökség megőrzése.
- Turisztikai vonzerő növelése.
- Intézményhálózat fejlesztése, a közszolgáltatások színvonalának emelése a megfelelő környezet megteremtése révén.
- Zöldfelületek megőrzése, rendezése, a lehetséges mértékben történő növelése.
- Elavult műszaki infrastruktúra korszerűsítése.

Természetesen az Önkormányzat már az Integrált Városfejlesztési Stratégia 2010 évi előkészítése előtt is számos fejlesztést megvalósított többnyire pályázati támogatás igénybevételével.

Ezen fejlesztések mindegyike az Önkormányzat kötelező és önként vállalt feladataihoz kapcsolódott, a lakosság részére nyújtott igazgatási, oktatási, szociális és egészségügyi valamint kommunális szolgáltatások színvonalának emelése, a településképp javítása, a gazdaságilag és társadalmilag vonzó települési környezet kialakítása érdekében.

6. Demográfiai jellemzők

Szerencs város népessége: 9. 013 fő

Szerencs népességének száma folyamatos csökkenést mutat, de a város vezetése, a folyamatos fejlesztésekkel, munkahelyteremtésekkel, igyekszik ezt a tendenciát lassítani, megállítani.

A KSH legutóbbi, 2011-ben végzett népszámlálási adatai alapján a 15-74 éves népesség gazdasági aktivitása országos szinten (1000 főben):

Összesen 7.649,3; ebből foglalkoztatott: 3.759,0; munkanélküli: 466,0; gazdaságilag aktívak: 4.225,0; gazdaságilag nem aktívak: 3.224,3.

Férfiak összesen: 3.671,9; nők összesen: 3.977,4.

Az Észak-Magyarországi régióban összesen: 918,9; ebből foglalkoztatott: 391,9; munkanélküliek: 77,1; gazdaságilag aktívak: 469,0; gazdaságilag nem aktívak: 449,9.

A nemenkénti megosztás alapján a férfiak és nők arányszámai közel azonosak.

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a népesség gazdasági aktivitás szerinti száma összesen: 686.266 fő. Ebből foglalkoztatott: 231.792 fő; munkanélküli: 52.110 fő; Inaktív kereső: 216.327 fő; eltartott: 186.037 fő.

Szerencs városában összesen: 9.198 fő, ebből foglalkoztatott: 3.514 fő; munkanélküli: 482 fő; inaktív kereső: 3.113 fő; eltartott 2.089 fő.

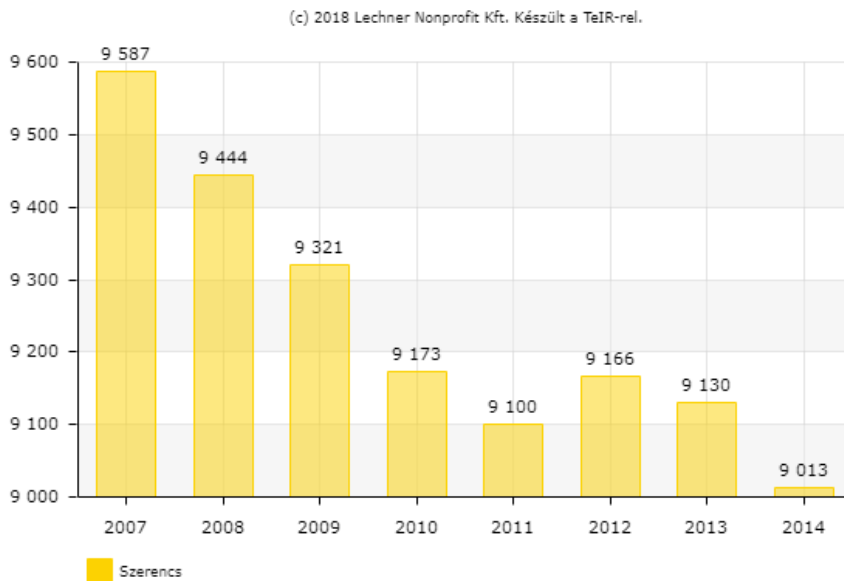
2016. február–áprilisban az egy évvel korábbihoz képest: A 15–74 éves munkanélküli férfiak száma 45 ezer fővel, 139 ezer főre, munkanélküliségi rátájuk 2,0 százalékponttal, 5,6%-ra csökkent. A munkanélküli nők száma 29 ezer fővel, 125 ezer főre, munkanélküliségi rátájuk 1,4 százalékponttal, 6,0%-ra mérséklődött. A munkanélküliség átlagos időtartama 18,4 hónap; a munkanélküliek 48,8%-a legalább egy éve keres állást, vagyis tartósan munkanélkülinek számít.

6.1. A Szerencsi Kistérség demográfiai helyzete

A települési önkormányzatoknál a szolgáltatások szervezése – figyelembe véve az esélyegyenlőség által megfogalmazott szempontokat is - sokfajta elemzést kíván meg. A település általános jellemzőinek ismeretein túl (demográfiai trendek, gazdasági aktivitás,

egészségügyi helyzet, jövedelmi viszonyok stb.) a jogszabályi változások nyomán követése, a finanszírozási háttér pontos ismerete, a településen működő szolgáltatók ismerete és a velük történő együttműködés nélkülözhetetlen.

A statisztikai adatok szerint Szerencs Járás lakónépessége 2016. január 1-jén 41.015 fő. Minimális a csökkenés tapasztalható az előző évekhez képest, bár 2012-ben az előző évhez képest emelkedés volt tapasztalható, de az eltelt időben is folyamatosan csökkenés tapasztalható a járás lakónépességében.

A lakónépesség az adott területen lakóhellyel rendelkező és másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma.

A kistérség lakosság létszáma Borsod-Abaúj-Zemplén népességének mintegy 6 százaléka él itt. A kistérségben nincs 10 ezer főnél nagyobb lélekszámú település. A központ, Szerencs lakossága sem éri el a 10 ezer főt. A kistérség egyetlen városában a teljes népesség 22 százaléka tömörül.

Tájegységként vizsgálva, Harangod települései a legkisebbek. Itt a legnépesebb község (Megyaszó) lélekszáma is 3000 alatti, és két aprófalva is van a tájegységnek.

A Taktaköz minden települése a 1000 és 2000 fő közötti méretkategóriába esik; a legnépesebb közülük az 5490 lakost számláló Tiszalúc (egyben a kistérség második legnagyobb települése).

A kistérség hegyaljai része mutatja a legnagyobb változatosságot a települések méret szerinti eloszlása szempontjából. A legkisebb település az 589 fős Golop, a legnagyobb pedig Szerencs.

A Szerencsi kistérség Magyarország 19. legfejletlenebb kistérsége. A kistérség 18 települése közül 13 társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott vagy az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott település. A legmagasabb szegénységi kockázatú települések közé Mezőzombor, Prügy, Sóstófalva és Taktakenéz tartozik.

Az MTA RKK által számított szegénységi kockázat a 18 település közül négy esetben mutatja a szegénység legmagasabb (10-es) kockázatát. Ezek közé tartozik Mezőzombor, Prügy, Sóstófalva és Taktakenéz. Összességében 10 község sorolódott a nagyon magas (9-10) szegénységi kockázatú települések közé, vagyis a kistérség településeinek több mint fele.

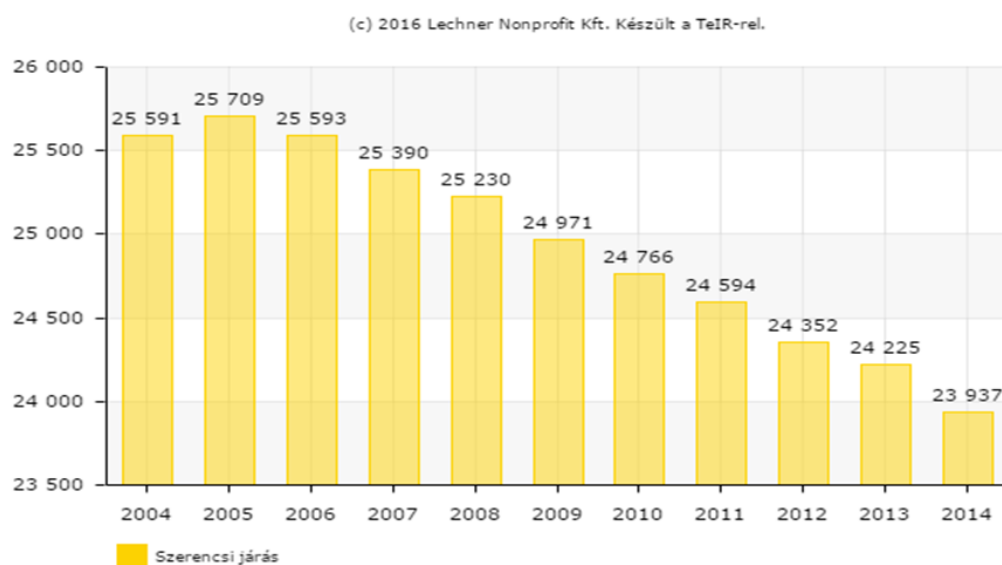
Sajnálatos módon a Szerencsi kistérség népessége az elmúlt tíz év folyamán – összhangban az országos és a Borsod-Abaúj-Zemplén megyére jellemző tendenciával – csökkenést mutat. A népességfogyás mértéke meghaladja az országosan jellemző szintet, és valamivel fölötte van a megyeinek is. A kistérség népességszámának az országosnál is nagyobb csökkenésében az elvándorlás játszik meghatározó szerepet, míg a természetes fogyás ugyanakkor ezt az időszakot tekintve kisebb volt. A kistérségi tükör alapján, a települések közül csak Taktaszadát és Taktakenézt jellemezte számottevő természetes szaporodás.

A kistérségben a népesség korösszetétele jelentősen eltér az országostól. Az országosan jellemzőnél számottevően magasabb a 0-17 évesek fiatalkorúak aránya a lakónépességben belül. Országos viszonylatban ez az arány 18%, a kistérségben azonban 22%-ra tehető. Ezen belül is a 14 év alatti gyerekek száma is meghaladja az országos átlagot. A gyermekek népességben belüli részaránya Taktakenézen a legnagyobb: tíz lakosból három 18 éven aluli.

További hat településen – Megyaszó, Prügy, Újcsanáros, Taktaszada, Sóstófalva és Mezőzombor – a népesség több mint negyede gyermekkorú.

A skála másik végén találjuk Rátka és Mád községeket, valamint Szerencset a gyermekkorúak legcsekélyebb népességén belüli arányával.

A 18-59 ÉVESEK SZÁMA AZ ÁLLANDÓ NÉPESSÉGBŐL

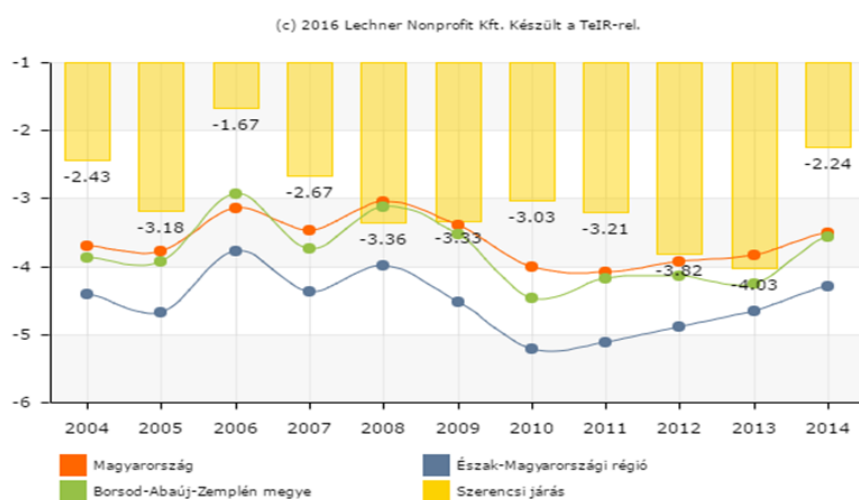
Az élve születések számának alakulása 2006-tól folyamatos csökkenést mutat, 2013-ban 394 fő született a járásban, azonban 2014-ben jelentős növekedés tapasztalható az előző évhez képest.

A Szerencsi kistérségben a csecsemőhalálozási arányszám a vizsgált időszakban meghaladta a 10‰-et, amely arányszám sajnos jóval az országos átlag felett helyezkedik el. Az újszülöttek életkilátásai a kistérségben nem csak az országosan jellemzőnél (6,3‰) bizonyultak rosszabbnak, hanem regionális összehasonlításban is (8,6‰).

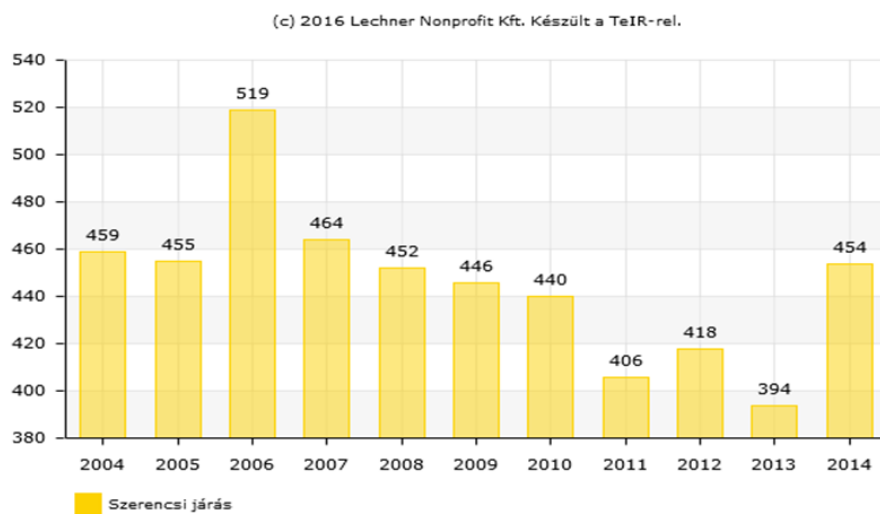
A csecsemőhalandóság a megyén belül ugyanakkor több kistérségben – mindenképp az Abaúj-hegyközi, az Encsi és az Ózdi kistérségben – ennél is aggasztóbban alakult. Ez az arány nagymértékben függ a csecsemők születési súlyától és a fiatal anyák tájékozatlanságából.

Ezen számadatokat hűen tükrözik a születési és halálozási arányszámok az alábbiak szerint:

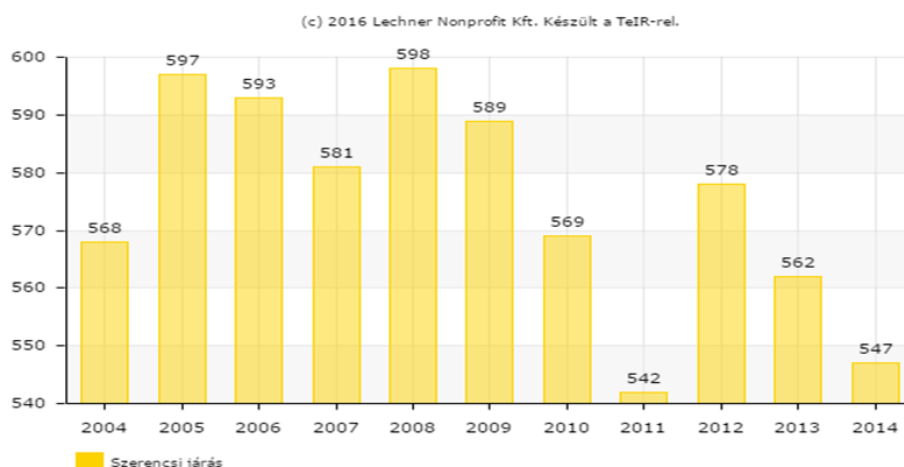
TERMÉSZETES SZAPORODÁS/FOGYÁS ÖSSZEHASONLÍTÓ TÁBLÁZATA

ÉLVE SZÜLETÉSEK SZÁMA A SZERENCSI JÁRÁSBAN

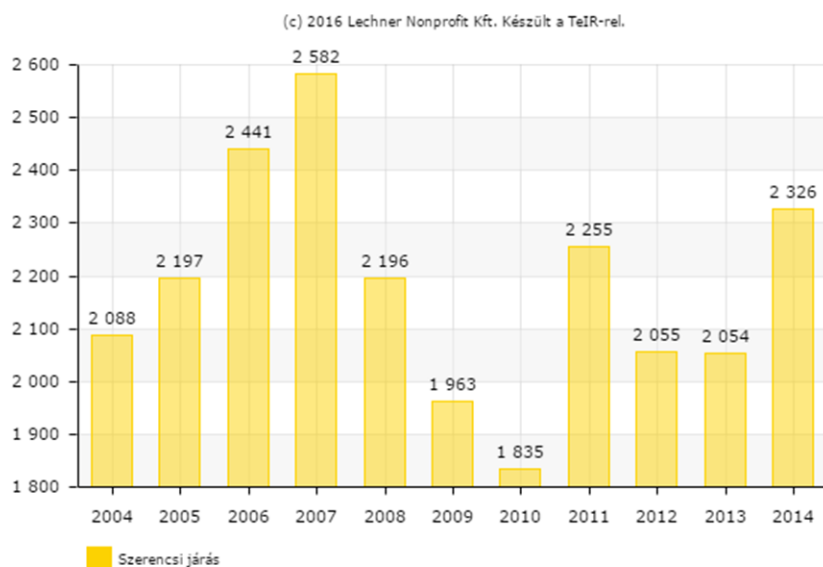
HALÁLOZÁSOK SZÁMA A SZERENCSI JÁRÁSBAN

A fenti ábrából kitűnik, miszerint az élve születések száma jelentős mértékben elmarad a halálozások számától. A tendencia az országos, megyei és regionális átlaghoz hasonlítva hasonlóan alakul. Az elvándorlás és az odavándorlási adatokat is figyelembe véve, komoly problémát jelent a járásban a lakosság szám csökkenése.

A belföldi vándorlás iránya és mértéke lényegesen módosíthatja egy adott terület népességének a születések és halálozások által meghatározott lélekszámát.

2014-ben az állandó vándorlások száma a korábbi évek csökkenő tendenciájától eltérően növekedett. A régiók közül a leggyengébb Észak-Magyarország és Észak-Alföld népességmegtartó ereje volt, míg a megyék esetében 2014-ben is a korábbi évekhez hasonlóan Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megyéből vándoroltak el a legtöbb:

A Szerencsi kistérségben az aktív korú népességnek arányaiban valamivel több gyermek és időskorúról kell gondoskodnia az országos átlaghoz képest: 100 aktívkorú, 61 gyermek és időskorút tart el országos átlagban, és 66-ot a kistérségben.

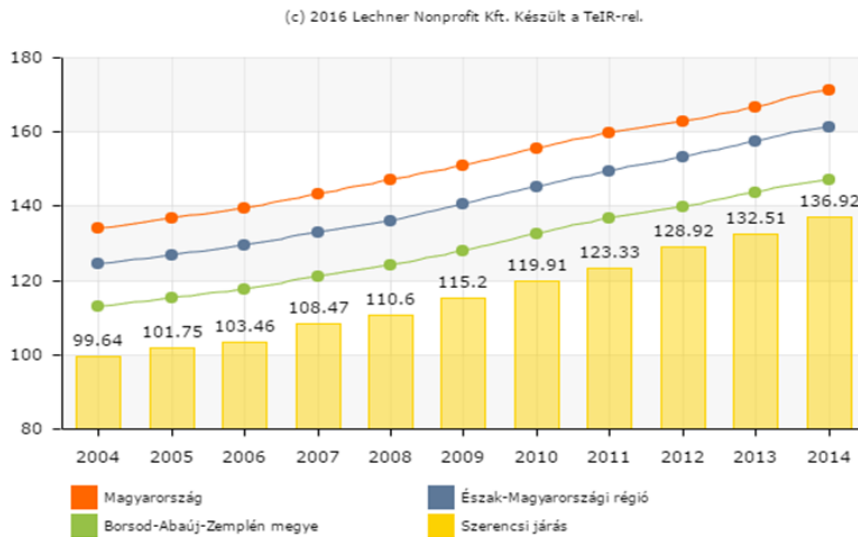
A rendszeres szociális segélyben részesülők száma ezer aktív korúra vetítve az országosan jellemző háromszorosa volt. A segélyezettek fajlagos száma Taktakenézen és Mezőzombor volt a legnagyobb, de magas Taktaszadán és Taktaharkányban is.

A Szerencsi kistérségben az országoshoz mérten magas az átmeneti segélyben részesítettek ezer lakosra vetített száma is. 2011-ben a jegyzői adatlapok szerint a kistérség háztartásainak közel negyede kapott lakásfenntartási támogatást. A települések közül Taktakenézen volt kiugróan magas a támogatott háztartások aránya.

A közfoglalkozás kiterjedtsége alapján a kistérség a megyében az ötödik helyen áll. A kistérség települései között azonban számottevő különbségek vannak a közmunkában résztvevők arányában. A közfoglalkozás messze legnagyobb mértékben Megyaszó települést jellemzi, de igencsak elterjedt Taktakenézen és Monokon is. Ezzel szemben Szerencs, Bekecs és Mád településeken a legkisebb a közfoglalkoztatásban résztvevők aktív korúakon belüli aránya. A közfoglalkoztatásba bevontak 2011-es számáról és időtartamáról a jegyzői adatlapok szolgáltatnak információt. Ezek szerint 2 436 fő vett részt rövidebb-hosszabb ideig közcélú foglalkoztatásban. A közfoglalkozás 2011-ben az esetek többségében rövid idejű (1-4 hónap, napi legfeljebb 4 óra) volt; a résztvevők foglalkoztatása átlagosan 3,4 hónapig tartott.

Az adott területen lakóhellyel rendelkező személyek száma. Két népszámlálás közötti évek népességszámának meghatározása a továbbvezetés módszerével lehetséges, amely során az évenkénti természetes népmozgalmi (születés, halálozás, házasságkötés, bejegyzett élettársi kapcsolat, válás) és vándorlási (belföldi, nemzetközi) statisztikák adatai kerülnek feldolgozásra.

A Járás lakónépességének fogyása mellett a másik megfigyelt csökkenő tendencia, hogy a lakónépességben belül (5 éves periódust figyelembe véve) közel -1000 fővel változott az aktív népesség száma. Ezzel párhuzamosan nő a 60 éven felüli népességszám. A járás öregedési indexe magas.

6.2. Foglalkoztatottsági jellemzők

Ezen helyzetképből származtatható információk különös jelentőséggel bírnak a prevenció terén, hiszen a cselekvési terv szükségessége, kiterjesztése és a bűncselekmények elkövetési arányszáma egyenesen aránylik egymáshoz ti. általánosságban a vagyoni javak, jövedelmi viszonyok tekintetében szerény adatokat produkáló térség, település bővelkedik kriminogén cselekményekben – és mint ilyen terület, különösképp igényli a beavatkozási tervben szereplő intézkedések minél hatatosabb végrehajtását. Ez nem kizárólag a vagyoni elemeket sértő deliktumokra igaz, hanem generikus tekintetben a kriminalizáció egésze vonatkozásában.

A közbiztonság, mint kollektív, társadalmi termék egyszermind piaci értelemben felfogható, forintban kifejezhető előnyökkel kecsegtető kategória is. A jó közbiztonságú

térségeknek jobb a lakosságmegtartó ereje, nagyobb a munkaerő- és a tőkevonzó képessége, jellemzően nagyobb értéket képesek előállítani.

A járásban élő népesség munkaerő-piaci helyzetét roppant alacsony gazdasági aktivitás, alacsony foglalkoztatás és súlyos munkanélküliség jellemzi. A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat 2010-es adata szerint a 15-64 éves korúak között a gazdaságilag aktív népesség aránya 51,9% volt, ami lényegesen alatta marad az országosnak (62,4%), sőt még az egyébként is alacsony megyeinek (56,2%) is. A foglalkoztatottak száma 2010-ben 11 264 fő volt, ami 41,2%-os foglalkoztatási aránynak felel meg a 15-64 éves korú népességre vetítve. Ez országos (55,4%) viszonylatban meglehetősen alacsony, de még a régiós (48%) és a megyei rátánál (45,7%) is aggasztóbb.

A kistérségben élők szociális körülményei értelemszerűen összefüggenek a foglalkoztatási és a jövedelmi helyzettel.

A térség egésze az Észak-magyarországi Régió kistérségei közül az elszegényedést jelző mutatók szempontjából a legrosszabb helyzetű harmadban foglal helyet, ott azonban a kedvezőbb helyzetűek között (rendszerint a 7.-8. helyen, vagyis 6-7 olyan kistérség van a régióban, amelyekben rosszabb a szociális helyzet, mint a Szerencsi kistérségben.) A jövedelmi mutató (egy főre jutó havi bruttó adóalap) pedig ennél is kedvezőbb pozíciót jelöl ki, a középmezőnybe helyezi a kistérséget.

Mindebből az következik, hogy kistérségi szinten nem beszélhetünk súlyos szociális krízishelyzetről.

A lenti táblázatból látható, miszerint az adófizetők száma 10 év alatt országos viszonylatban csökkent, régiós, megyei és járási viszonylatban emelkedés mutatkozott. A lakosság jövedelmi helyzetét jól jellemzi, hogy a kistérségben 1000 állandó lakos közül mindössze 385 fizetett személyi jövedelemadót.

Az adófizetők 1000 lakosra vetített száma jócskán elmarad az országos adattól, és némileg alatta van a régiós és a megyei adatnak is. Borsod-Abaúj-Zemplénben 397 adózó jutott minden ezer lakosra.

A Szerencsi kistérség e vonatkozásban a megyén belül a középmezőnybe tartozik. A Szerencsi kistérségben az egy lakosra eső személyi jövedelemadó-alap 2010-ben 557,1 ezer forint volt.

Ez még a megyei átlagnak is csak a 84%-át teszi ki, míg az országos átlagnak még a 70%-át sem éri el.

Végül, sokat elárul a lakosság jövedelmi helyzetéről a személygépkocsik népességre vetített száma. Noha csak 2008-as adatok állnak rendelkezésünkre, ezekből is jól látszik a Szerencsi kistérség lakosságának az országostól lényegesen elmaradó anyagi helyzete. Míg országosan 30,1 volt a száz lakosra jutó személyautók száma, addig a kistérségben mindössze 22,6.

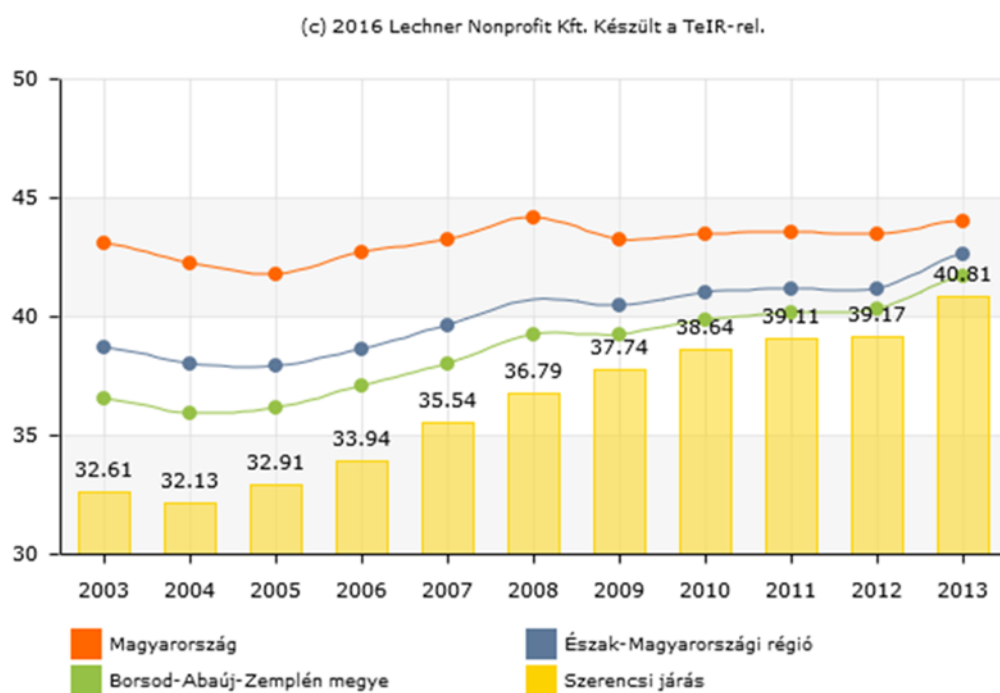
A szerencsi RNÖ képviselőjével készült interjú is arról tanúskodik, hogy a közmunkáért kapott nettó 47 ezer forintból nem tudnak megélni az emberek. Sokan el vannak maradva a számlákkal, sokaknál pedig kikapcsolták a szolgáltatást. Fűtési nehézségek is vannak, a város szokott fát osztani.

A szegénységgel gyakran együtt járó uzsora Szerencsen nem jellemző, de a környező településeken előfordul.

Ez a probléma a gyermekjóléti szolgálatok praxisában is megjelenik, olyannyira, hogy egyes szakemberek a gyermekek veszélyeztetettségének legfőbb okozójának tartják az uzsorakölcsön rendszerét.

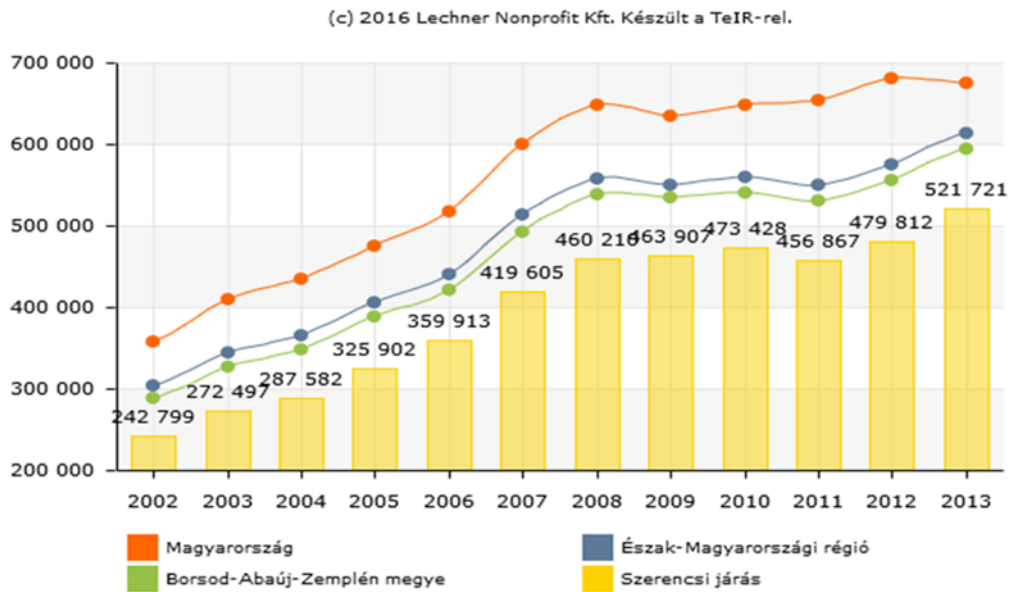

ADÓFIZETŐK ARÁNYA (SZÁZALÉK) SZJA ALAPOT KÉPEZŐ JÖVEDELEMMEL
RENDELKEZŐK SZÁZ ÁLLANDÓ LAKOSRA VETÍTETT SZÁMA

Az ezer Ft-ra vetített egy lakosra jutó jövedelem összege jelentős eltérést mutat. 2002-höz képest, 2012-re országosan, régiós, megyei és járási szinten is jelentősen nőtt az egy lakosra jutó jövedelem aránya, de továbbra is a járásban a legkisebb ez a jövedelem.

EGY LAKOSRA JUTÓ ÖSSZES NETTÓ JÖVEDELEM (FT/ÉV)

Egy lakosra jutó jövedelem (ezer Ft)

	2002	2012
ország	460.95	629.46
régió	379.02	683.73
megye	358.78	659.55
járás	289.50	564.05

Hasonló arányok mutatkoznak a lenti ábrán szereplő egy adózóra jutó jövedelem tekintetében is. 2002-es évhez viszonyítva 2012-re, mint országos, régiós, megyei és járási szinten növekedett az egy adózóra jutó jövedelem, de nagy eltérés mutatkozik az országos és a járási szint között, és jelentős a járási lemaradás a régiós és a megyei átlaghoz is.

Egy adózóra jutó jövedelem (ezer Ft)

	2002	2012

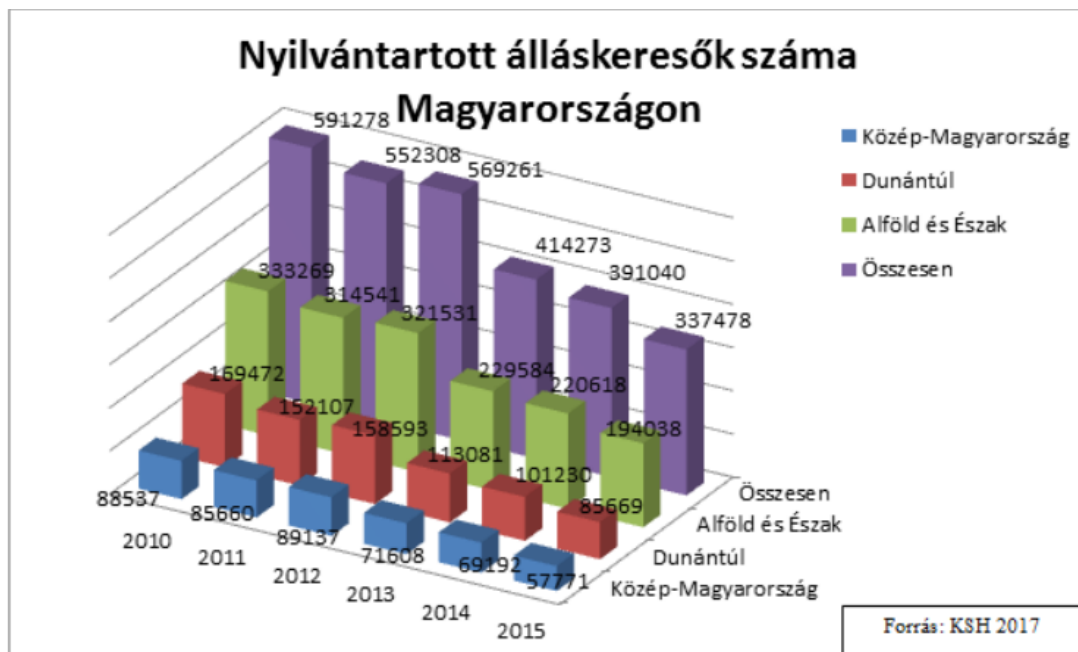
ország	1092.14	1735.68
régió	992.57	1661.36
megye	997	1637.82
járás	891.82	1444.43

A bűnmegelőzési helyzet vizsgálatának másik befolyásoló tényezője a jövedelmi viszonyokkal összefüggésben a település (járás) foglalkoztatottsági mutatóinak köre.

Hazánkra jellemző, hogy éles határ húzódik a keleti és nyugati régiók között mind a foglalkoztatottságban, mind pedig az életszínvonalban.

Ezen kettősség kiküszöbölése érdekében folyamatosan különböző programokat dolgoznak ki, hogy mobilizálni tudják a munkaerőt, illetve fejlesszék az elmaradottabb térségeket. Ez mindenképp fontos feladat, hiszen a tartós munkanélküliség elősegítheti a bűncselekmények elkövetésére vonatkozó mutatók emelkedését. A kiemelten kezelt bűncselekménytípusok adataiban fokozatos javulás érzékelhető. (lopás, személygépkocsi lopás, zárt gépjármű feltörés, lakásbetörés, jármű önkényes elvétele)

Az alábbi ábrákon régiós bontásban látható, hogyan alakult az elmúlt években a nyilvántartott álláskeresők, valamint a regisztrált bűncselekmények száma Magyarországon.

Az adatokból kitűnik, hogy a közép-magyarországi régió megelőzte az alföldi és északi régiót. A munkalehetőség, a tömegrendezvények mind vonzzák az embereket, és velük együtt természetesen nő az áldozattá válás veszélye is. A lakótelepek, őrizetlen P+R parkolók mind lehetőséget teremtenek a gépkocsi lopásokra, feltörésekre. A pályaudvarok, állomások, zsúfolt járművek mind faktortényezők. Ebből következik, hogy a munkanélküliség, valamint a globalizáció fejlődése által generált problémák jól modellezhetőek egy adott terület közbiztonsági adatai alapján.

Nyári időszakban jellemzően a vízpartok, üdülőterületek környéke, valamint az egyre népszerűbb fesztiválok kapnak kiemelkedő szerepet. A rendőrség, katasztrófavédelem különböző szervezett akciókkal, lakossági felhívásokkal próbálja tudatosítani az emberekben, hogy mikor, mire próbáljanak figyelni (szabadtéri tüzek, karácsonyfatüzek, karácsonyi bevásárlás, hőség).

A fentiekben látható országos adatokat összevetve érzékelhető, hogy ahol országos szinten is nagyobb a munkanélküliség, ott magasabb a bűnözés. Az alföldi területre jellemző a szegénység, munkanélküliség, az egyedül élő idős emberek, így ott a lopások, erőszakos cselekmények száma magas.

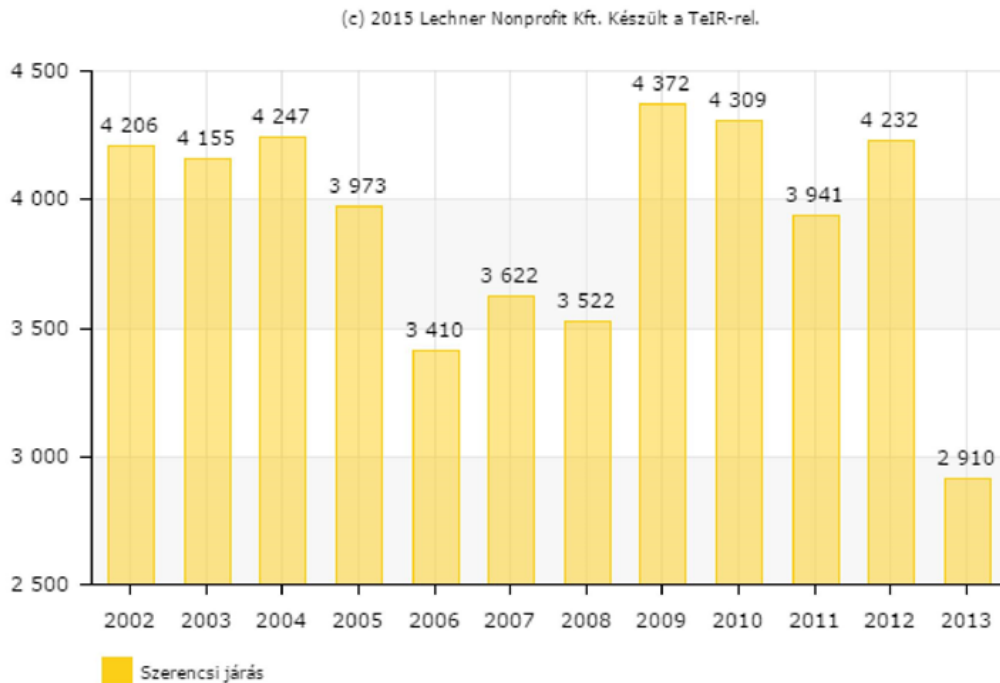
A foglalkoztatottság, illetve a munkanélküliség helyzetét tekintve elmondható, hogy a gazdasági változások a járás lakóit is jelentősen sújtották, a foglalkoztatási problémák növekedtek, majd pedig csökkentek az elmúlt években.

A gazdaságilag aktív népességből (15-64 év közötti lakónépesség) a nyilvántartott álláskeresők száma emelkedett 2007. december és 2012. december között, majd 2013 évtől csökkenés látható a meglévő statisztikai adatok alapján. Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban Szerencs Járásban 2010-ben 2272 fő, 2011-ben 2306fő, 2012-ben 2663 fő, 2013-ban 1739 fő és 2014-ben 1446 fő volt jogosult. A közfoglalkoztatási programokba jelentős számban vannak be foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülőket, illetve regisztrált álláskeresőket. A foglalkoztatási programok szervezésénél elsődleges cél a munkára képes lakosság munkához juttatása, foglalkoztatásának elősegítése.

A járásban komoly problémát a munkanélküliségi ráta folyamatos emelkedése jelenti, mely nemcsak az álláskereső, hanem családja, mikrokörnyezete szociális helyzetét is erősen befolyásolja. A gazdasági válság is érezteti még hatását, hiszen az építőipari beruházások

minimálisra csökkentek, több cég is felszámolásra került, az egyéni vállalkozók száma is csökkent. Ezen tendenciák következménye, hogy emelkedett az álláskeresők száma.

REGISZTRÁLT MUNKANÉLKÜLIEK SZÁMA (FŐ/ÉV)

A Szerencsi kistérségben valamivel több, mint minden ötödik 15-64 éves korú állástalan volt.

Ez nem pusztán a családok jövedelmi helyzete miatt hangsúlyos, hanem amiatt is, hogy a kistérségben gyermekek generációi nőnek fel anélkül, hogy dolgozó családtagot látnának. A közcélú foglalkoztatás a kistérségben meglehetősen kiterjedt.

Településünk erőfeszítéseket tesz ezen arányszámok csökkentése érdekében, többek között a Start munkaprogramnak köszönhetően több, mint 200 ember jut kiszámítható jövedelemforráshoz, ezért fordítunk évente minél nagyobb figyelmet arra, hogy megfelelő kormányzati támogatás mellett bővítsük a foglalkoztatotti létszámot. A foglalkoztatottak jelentős hányada piacképes szakképzettség hiányában nem tud elhelyezkedni a munkaerőpiacon, ezért jövőre célként jelöltük meg a program keretein belül a foglalkoztatás mellett a képzés biztosítását. A megfelelő szakmai tapasztalattal rendelkező szakembereket csoportvezetőként foglalkoztatjuk. A programban dolgozók értékteremtő munkájukkal biztosítják, hogy Szerencs városképe megfelelően járásközponti szerepének, a lakókörnyezet

élhető legyen. A több, mint 8 hektáros területen történő gazdálkodásnak köszönhetően hozzájárulnak, ahhoz, hogy a közétkeztetésben részesülő gyermekek és idősek megfelelő minőségű zöldséghez jussanak.

Az útburkolati munkák elvégzésével számos kellemetlenségtől kímélik meg a közlekedőket. Szerencs Város Önkormányzata, mint munkáltató felismeri és értékeli a foglalkoztatottak mindennapi igyekezetét, ezért igyekszik a rendelkezésre álló eszközökkel, megfelelő munkafeltételek biztosításával viszonzni az erőfeszítéseket, ez is indirekte járul hozzá a településbiztonság javításához.

A vállalkozói cselekvési kedv azonban meglehetősen egyenetlen. A legnagyobb vállalkozói sűrűség Bekecs, Szerencs és Mád településeket jellemzi. A sor másik végén, a legkisebb vállalkozói aktivitást felmutató települések tartoznak: Taktakenéz, Taktaszada, Megyaszó és Monok.

A jövedelmi, foglalkoztatottsági helyzetképpel kontextust mutat a település lakhatási helyzete is, mint olyan indirekt tényező, ami a településbiztonság vonatkozásában – kisebb súllyal ugyan, de - tényezőként jelenhet meg. A térségben nagy számban találunk alacsony komfortfokozatú lakásokat és az új-építésű ingatlanok száma is messze elmarad az országos átlaghoz képest, mindössze 0.01 % az elmúlt év végi adat az össz-lakásállományhoz mérten.

A lakhatási körülmények a telepek, szegregátumok helyzetében érhetőek tetten, mint olyan tényezőben amely releváns a bűnözési térkép mutatói vonatkozásában, ezáltal szintúgy indirekt kapcsolódási pontot képez a településbiztonsági kérdéskörrel.

A Szerencsi kistérség területén jelenleg 11 szegregátum található: négy Prügyön, három Taktaszadán, kettő Taktaharkányban, valamint egy-egy Taktakenézen és Tiszalúcon. Az adatok alapján a legtöbben Prügy területén élnek szegregátumban, mintegy 787 fő. Ez a község lakosságának 30%-át jelenti. A szegregátumban élők népességben belüli aránya számottevő Taktaszada (15%), Taktakenéz (13,5%) és Taktaharkány (9%) településeken is. A kistérség településeinek lakosságából hozzávetőlegesen 4,5%-ot tesz ki a szegregátumban élők aránya.

A szegregátum a KSH meghatározása alapján olyan összefüggő terület, ahol az alacsony státuszú népesség aránya (vagyis a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és

rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aktív korúakon belüli aránya) eléri az 50%-ot, feltéve, hogy a szóban forgó terület népességszáma 50 fő fölötti.

Általánosságban elmondható, hogy a legtöbb szegregátum a települések belterületén helyezkedik el, még akkor is, ha többnyire nem központi fekvésű helyen.

A projekt-terveben megvalósítandó komplexum – mint az kifejtést nyeret –jótékony hatással lenne a demográfiai mutatók alakulására, a munkanélküliségi ráta csökkenését is indukálná az egyéb pozitív hatások mellett.

7. SWOT-analízis

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
-----------	-------------

<ul style="list-style-type: none"> • Szerencsi csokoládé hírneve • A település elérhetősége jó (pl. vasúti közlekedés) • Megyeszékhely és autópálya megközelítése kiváló • Középfokú képzett munkaerő jelenléte • Megfelelő közbiztonság • Szegregáció nem jellemző • Jó minőségű, koncentrált helyi egészségügyi szolgáltatás • Gazdag építészeti kultúra, történelmi helyszínek • A természeti környezet szépsége és megkíméltsége 	<ul style="list-style-type: none"> • A meglévő turisztikai adottságnak nincs megfelelő marketingelvé • Nincsenek komplex turisztikai programok • Település infrastruktúra hiányos • Részben rendszertelen, zsúfolt belvárosi forgalom • Önkormányzatok alulfinanszírozottsága, saját források hiánya • Erős szezonális jelleg az idegenforgalomban
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • EU Strukturális Alapok és Közösségi Kezdeményezések megnyílása • Tokaj-Hegyalja a Világörökségi részeként kedvező turisztikai terület • Egyre erősödő igény az örökségi turizmus iránt • Élelmiszeripari (édességgyártás) területén képzett munkaerő, hagyományok megléte • A vár turisztikai vonzerejének újrapozicionálása • Tágabb térségi együttműködés, az azt szervező erő jelenléte • TDM szervezet működésének felélénkítése 	<ul style="list-style-type: none"> • Versenytársak közelsége • Szlovákia közelsége • Szélsőséges időjárási helyszín (pl. árvíz) • Borsod- Abaúj- Zemplén megye negatív társadalmi megítélése • Az ország egyik legelmaradottabb megyéje (roma-kérdés) • Cukorgyári imidzsből nem tud kitörni a település • A településszerkezet korlátozza a belvárosi forgalom átszervezésének lehetőségét • A város műemléki kialakítása akadályozza a további fejlesztések megvalósítását • Az idegenforgalom növekedéséből korlátozott mértékben képes profitálni a város

8. A fejlesztés bemutatása

8.1. Turisztikai Központ

A Rákóczi utca 121. alatti 2013 hrsz.-u. ingatlanon álló épület a cukorgyár raktárépülete volt, huzamosabb ideje használaton kívül van. Ennek a területének a mérete 2311m². Mivel építészeti értékes épület, a város vezetése részéről felmerült építészeti hasznosítása. A tervezett fejlesztés megvalósításához szükségesünk van a szomszédos beépítetlen 2015/1 hrsz.-u. 658 m² telekre, mely Szerencs Város Önkormányzatának tulajdona.

A tervezett beruházás pontos helyszíne az alábbi helyszínrajzon látható:

Tervezett tevékenység: a 2013 és 2015/1 hrsz-t érintően környezetrendezés, parkosítás közhasználatú játszótér kialakítása a turisztika központ szolgáltatásainak bővítésére, melynek elemei az alábbiakban foglalhatóak össze:

8.1.1. Meglévő kerítések bontása mindkét ingatlanon

Mindekét ingatlan telekhatárait körülvevő kerítés igen elavult, korábbi állagmegóvás hiányában szerkezetileg és vizuálisan is rontja a városképet, így egy modern ám a történelmi városképbe illeszkedő kerítés építése feltétel nélküli indokoltságot mutat. A lenti helyszíni fényképfelvételek tartalmazzák az ezen fejezetben megjelölt akcióterülettel érintett bontandó kerítést:

A lenti fotón látható az érintett szomszédos telket körülvevő – és az ismertettek szerint – lebontandó kerítés:

8.1.2. A volt trafóállomás bontása a 2015/1 ingatlanon.

A hivatkozott hrsz-ú ingatlanon fellelhető – üzemben kívüli – trafóállomás egyfelől jelentősen rontja a város ezen részének összeképét, másrészt környezetvédelmi szempontból is indokoltságot mutat a területről történő eltávolítása.

Ezzel együtt azonban az ingatlan elhelyezkedésére figyelemmel a projektek megvalósíthatóságát nagyban elősegíti a terület tervek szerinti hasznosításának lehetősége.

A lenti helyszíni fényképfelvételen az elbontandó állomás látható:

8.1.3. Parkosítás, játszótér építés, kerítés építés mindkét ingatlanon.

A két terület összevonását követően jön létre a turisztikai központ szolgáltató egysége és a kibővített közösségi tér. A projektelelem költségvetése tartalmazza az összevont ingatlanok körül a kerítés építését, a terület zöldfelület rendezését, parkosítását, pihenőbútorok elhelyezését, és a térvilágítás kiépítését az alábbi ábrán látható elrendezésben:

A telken belül értékes növény illetve fa nem található, ezért a közösségi tér kertrendezésre kiemelt fontosságú. A tervezett zöldterületek füvesítendőek és bokrokkal telepítendőek, kerti játékok illetve szabadtéri műtárgyak kerülnek elhelyezésre.

A tervezett beruházás részét képezi az ingatlanon egy tematikus tanösvény létrehozása, amely „interaktív sétaút” a korabeli gyártási technológiákkal és jelenlegi csokoládé készítés rejtelmeivel is foglalkozik.

A látványtervet az alábbi ábra tartalmazza:

„Csokoládé sétány” tanösvény a kakaó történelmével és a csokoládé készítés rejtelmeivel illetve a gyártás során használt korabeli eszközökkel foglalkozó interaktív sétaút. Az útvonal mentén tájékoztató és interaktív táblák lesznek kihejezve.

A Központ több helyen információs táblákat helyezünk el, mely segíti a látogatókat az épületen belüli közlekedésben. Telken belül értékes növény illetve fa nem található, ezért a közösségi tér kertrendezésre kiemelt fontosságú. A tervezett zöldterületek füvesítendőek és bokrokkal telepítendőek, kerti játékok illetve szabadtéri műtárgyak kerülnek elhelyezésre. Ennek körében kültéri streetball pálya és fitness-park kialakítását is tervezzük, amely pálya kialakítása – a lenti ábrán is láthatóan – a Szerencsi Vár alaprajzát mintázza.

A pálya kialakítása a Szerencsi vár alaprajzát mintázza.
 A kisebb alapterületű részen kap helyet a kültéri fitness park a kislétesedő rész ad helyet a pályának.
 A fitness parkban stree workout és hagyományos fitness gépek is helyet kapnak.

Az tervezett beruházást érintő ingatlanon található épület hagyományos építési technológiákkal épült, téglakő vegyes falazat és hagyományos tetőszerkezet alkalmazásával. Az épület nagy részében utólagos átalakítás során vasbeton pilléres és gerendás födémeket építettek be. Az épület D-i végében megmaradt a hagyományos fáfödém. Az épület közönségforgalmi részei és udvara akadálymentesítésre kerülnek. A bejárat és a földszinti akadálymentes mellékhelyiség között az elérési útvonal komplex akadálymentesítése megoldott.

8.2. Rákóczi vár

A 1601/1 hrsz-ú ingatlanon, 3939 m² és 1601/2 (múzeum, könyvtár, kulturális központ, várkert) 23934 m². Megvásárlásra kerülő ingatlan: 1587 hrsz, Szerencs, Huszárvár út 7.sz.

A tervezett beruházás pontos helyszíne az alábbi helyszínrajzon látható:

Tervezett tevékenység és elemei

A megvásárlásra kerülő ingatlan tekintetében:

- Az ingatlanon álló lakóépület és kerítés bontása.

(A lenti helyszíni fotófelvétel tartalmazza a megjelölt ingatlant illetve a bontandó kerítést)

- Parkoló építés,

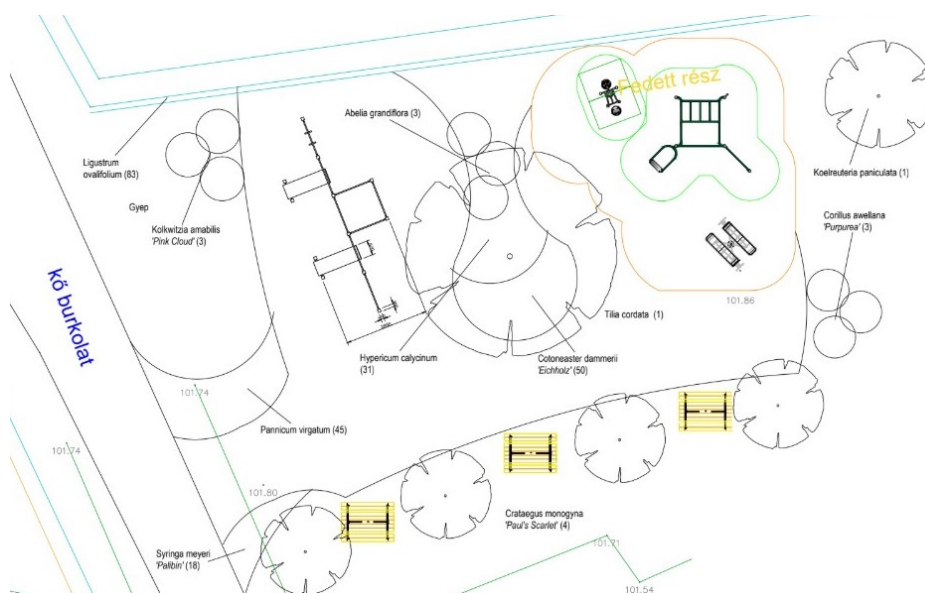
- Kerítés építés a várkertével azonos kivitelben,
- Térvilágítás,
- Parkosítás.

Várkert:

- Játszóeszközök telepítése nyugati oldalán,
- Parkoló építést,
- Területrendezést,
- Kerítésépítést,
- Parkosítást,
- Játszóeszközöket.

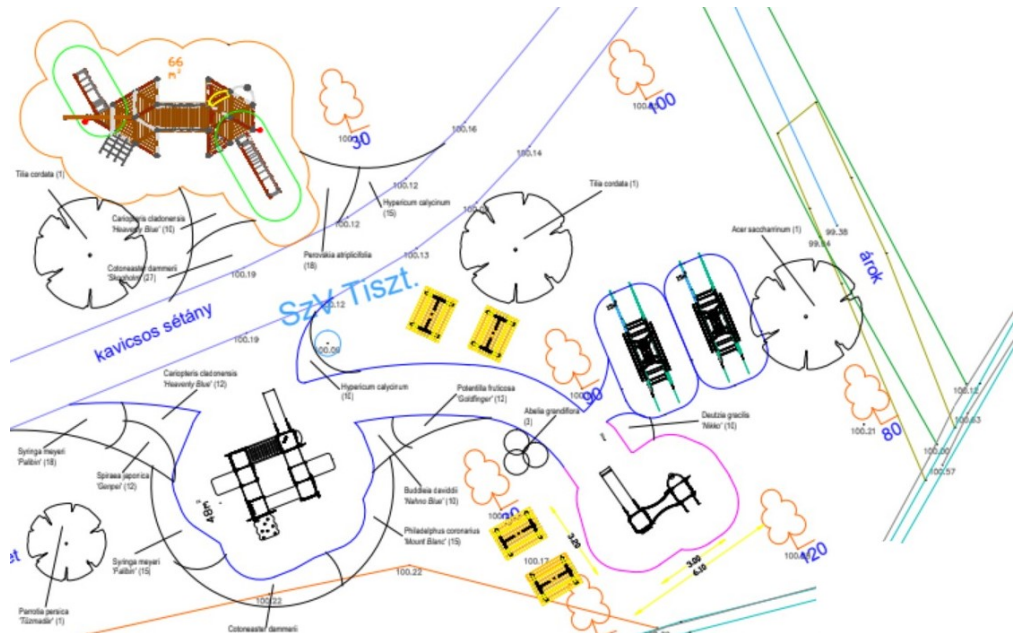
A várkert nyugati oldalán kialakítandó közösségi tér tartalmazza a zöldfelület rendezést, térvilágítást, szabadtéri rendezvényekhez áramvételi lehetőség kiépítését, a terület vízelvezetési munkáit, valamint a közösségi téren szabadtéri bútorok és "várjátékok" - szabadtéri a történelmi környezetbe illeszkedő játszóeszközök és kondicionáló park eszközeinek - elhelyezését.

A területre tervezett kondicionáló park környezetében kiépítendő növények elrendezését az alábbi ábra tartalmazza:

A területre tervezett játszótér környezetében kiépítendő növények elrendezését az alábbi ábra tartalmazza:

Konyhatechnológia: a Norvég Alap felújításával megvalósult fejlesztés során a vár alsó nyugati szárnyának földszintjén építészeti és épületgépészeti munkák szintjén kialakításra került egy konyha és éttermi rész, azonban azon projektnek nem volt része a konyhai gépek, tálaló eszközök beszerzése. Tekintettel arra, hogy ezen eszközöket beszerezni az önkormányzat saját forrásból még nem tudta, a vendéglátó egység üzemeltetése nem biztosított. Az étterem kialakítása a várban működő kis kávézó kiváltható.

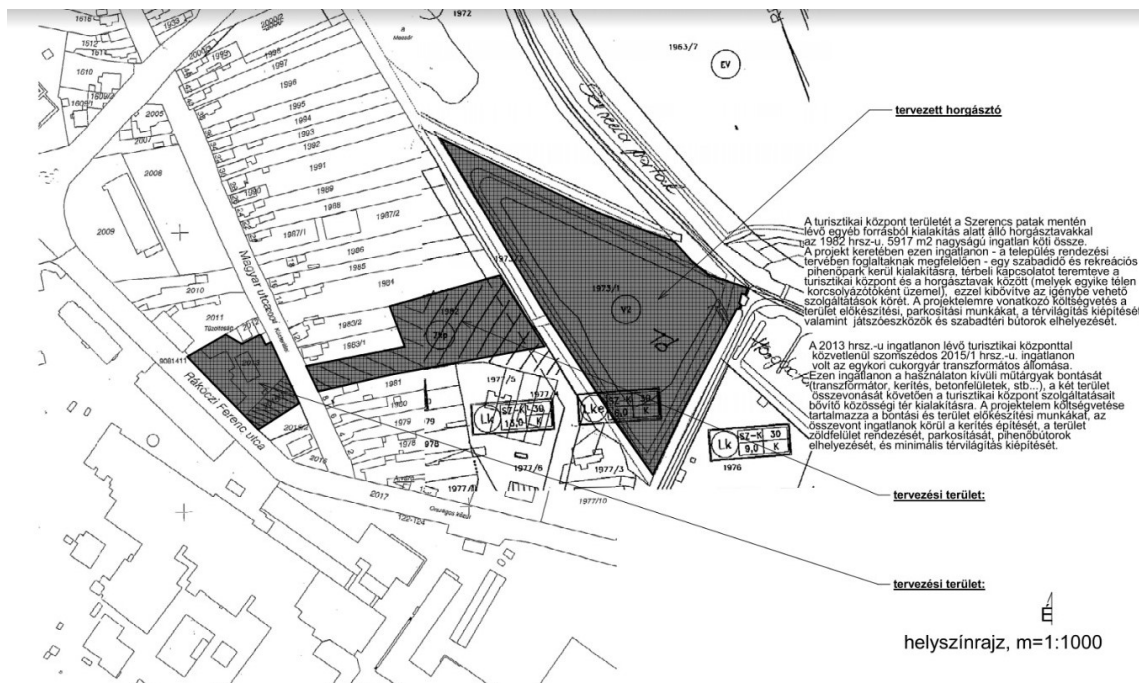
A vár melletti 1587 hrsz.-u ingatlan megvásárlásra kerül, és a projekt keretében azon a meglévő lakóépület bontását követően parkoló kerül kialakításra a megfelelő műszaki infrastruktúrával. A megvásárolt ingatlan közvetlenül határos a műemléki védelem alatt álló Rákóczi várral és a várkerttel, azzal összevonásra kerül, ezért minden építési tevékenységet az örökségvédelmi szempontok figyelembe vételével kell elvégezni. A megvásárolt ingatlanon végzendő tervezett munkálatok: az új ingatlan körül kerítés építést a várkert kerítésével

azonos kivitelben, zöldfelület rendezést, 25 db parkoló építését, térvilágítást. Az attrakciók közvetlen környezetének fejlesztése.

8.3. Horgásztó

A turisztikai központon és a Szerencs patak melletti kiépítés alatt álló horgásztavak és rekreációs terület közötti 1982 hrsz.-u 5917 m² nagyságú terület megvásároljuk, és ezzel a két funkció térbeli összekapcsolását valósítjuk meg. A rendezési terv ide közpark létesítését irányozza elő.

A tervezett beruházás pontos helyszíne az alábbi helyszínrajzon látható:

A turisztikai központ területét a Szerencs patak mentén lévő egyéb forrásból kialakítás alatt álló horgásztavakkal az 1982 hrsz.-u. 5917 m² nagyságú ingatlan köti össze. A projekt keretében ezen ingatlanon - a település rendezési tervében foglaltaknak megfelelően - egy szabadidő és rekreációs pihenőpark kerül kialakításra, térbeli kapcsolatot teremtve a turisztikai központ és a horgásztavak között (melyek egyike télen korcsolyázótóként üzemel), ezzel kibővíve az igénybe vehető szolgáltatások körét. A projektelemlre vonatkozó költségvetés a parkosítási munkákat, a térvilágítás kiépítését, valamint játszóeszközök és szabadtéri bútorok elhelyezését.

9. Együttműködés

A TDM-ekkel történő együttműködésen túlmenően a helyi partnerekkel (oktatási és kulturális intézmények, a helyi civil szervezetek) együtt az adott helyszín sajátosságait figyelembe infrastrukturális fejlesztést dolgoztunk ki. Ahhoz, hogy a turizmus fejlődése a remélt pozitív következményekkel járjon, és hosszútávon fenntartható legyen, tudatos tervezésre van szükség. Tudatos tervezés pedig elképzelhetetlen a turizmus és környezete kapcsolatrendszerének elemzése nélkül, beleértve az iparágnak a környezetére gyakorolt hatásait is. Ebből következően a turizmus a magyar gazdaság egyik húzóágazata lehet a közeljövőben. Magyarországon a turizmus az egyik olyan iparág, amelyre igaz az, hogy a világpiacon jelentős és egyre növekvő kereslet van a termékei iránt, az országnak pedig jók az adottságai ennek a keresletnek a kielégítésére.

Pontosan ki kell dolgozni azt a működési algoritmust, amely a már kialakult idegenforgalmi folyamatokban megkeresi és integrálja Szerencs átalakuló szerepét. Ki kell azonban emelni, hogy ez csak a jelenlegi szereplőkkel együttműködve, a szinergikus hatásokat maximálisan kihasználva lehetséges.

A tervezett létesítmény működése során megjeleníthető piaci szegmenseknél - megfelelő primer, a jelenlegi látogatók motivációira vonatkozó információk hiányában - a földrajzi és az alapmotivációs szegmentálás eszközével tudunk élni.

A szerencsi turisztikai központhoz a belföldi piac esetében három fő küldő piacot azonosítottunk:

- A szűkebb régióból elsősorban a diákcsoportok
- Tágabban értelmezett regionális küldő piacok (mintegy 100 km átmérőjű kör

- Egész Magyarország

A külföldi piacok esetében a hagyományos küldő területeket:

- Németországot és Hollandiát,
- A meghatározó kelet-európai piacok közül Lengyelország és Szlovákia
- A piaci szegmentáció kapcsán azt is figyelembe kell vennünk, hogy maga a jelenlegi turisztikai kínálat is meghatároz bizonyos célpiacokat. Mindezek együtteseként értelmezhetjük az alábbi táblázatot, amely földrajzi és motivációs alapon mutatja be a leginkább valószínű keresleti szegmenseket.

A megvalósításba a pályázó partnerszervezetet nem von be, az üzemeltetést a fent ismertetettek szerint – saját tulajdonú cégei által – szintén a pályázó lesz a pályázat során létrehozott attrakciók üzemeltetője.

A fenntartás időszakában a beszerzésre került eszközök karbantartását a Városüzemeltető Non-profit Kft. karbantartói elvégzik.

A fejlesztés megvalósításával hozzájárulnak a helyi turizmus versenyképességének növeléséhez, a desztináció turisztikai teljesítményének fokozásához, a látogatók megelégedettségének emeléséhez, a turisták desztinációhoz köthető információkkal való ellátottságának javításához, a turizmusban szereplők naprakész üzleti információkkal történő ellátásának biztosítása cél eléréséhez.

10. Célcsoport-elemzés

10.1. A célcsoport-meghatározás fogalmi rendszere

A célcsoport (target group) fogalmát elsősorban a közgazdaságtanból ismerjük.

A célcsoportok meghatározása akkor kap jelentőséget, ha az eladók, szolgáltatók egy új árut, terméket, szolgáltatást kívánnak bevezetni a piacon, és ehhez elképzelik a vevőket – vagyis akinek el akarnak adni.

Ekkor próbálnak minél komplexebb képet festeni a potenciális vevőkről, elsősorban azok demográfiai jellemzői, ismert attitűdjei, szokásai alapján. Utóbbiak közül különös jelentőséget kaphatnak a médiafogyasztási szokások, hiszen a marketingtevékenység, a reklám fő közvetítői a nyomtatott és elektronikus médiumok.

A célcsoport–meghatározás arra a problémára kínál megoldást, miszerint heterogén tömeget nagyon nehéz, sőt, lehetetlen vállalkozás úgy elérni, hogy minden egyes tagja a közvetíteni kívánt üzenetet hasonlóképpen értelmezze, és azonos érdeklődéssel forduljon felé. A kisebb, valamilyen közös jellemző alapján csoportosítható egyének halmaza számára érdemes kommunikálni az üzenetet.

A célcsoport felé irányuló specifikus kommunikáció jelentősen megnöveli az üzenet sikeres célba juttatásának esélyét (Balogh, 2009).

Célcsoport–meghatározás történhet társadalomtudományi, illetve piackutatási célra.

Előbbi esetben a különböző fogyasztási stílusok, fogyasztó csoportok definiálását azért végzik el, mert a fogyasztás (anyagi vagy kulturális) szoros összefüggést mutat a társadalmi hierarchiában elfoglalt hellyel, ezért a klasszikus rétegződés–vizsgálatokhoz – mely három dimenziót: az iskolai végzettséget, a foglalkozási pozíciót és a jövedelmet veszi alapul – hasznos kiegészítésként szolgál. Emellett segít a társadalmi egyenlőtlenségek megragadásában is. Ugyanakkor a már korábban említett szociális marketing esetén is fontos ismerni azoknak a társadalmi csoportoknak a specifikumait, akik viselkedésére, attitűdjeire hatni kíván a társadalompolitika. Nárai 2009–es „Egészségstílus szegmentáció, egészség–attitűdök” című doktori disszertációjában például arra vállalkozott, hogy egészségmagatartási szegmenseket, ún. „egészségstílusokat” azonosítson, és ezek egészség–kommunikáció iránti nyitottságát, attitűdjeit is felvázolja. Ennek során eltért a hagyományos, demográfiai jellemzők alapján történő célcsoport–meghatározástól, ehelyett egy korábban az Amerikai Egyesült Államokban kidolgozott társas–kognitív célcsoport–szegmentációs modellt használt. A kutató azt feltételezte, hogy az így előállított szegmensek jobb bejósolói az egészségmagatartásnak, mint a demográfiai változók.

A piackutatási célokra készült célcsoport–meghatározásnak értelemszerűen a fogyasztási szokások alapján megállapított fogyasztási csoportok körülhatárolása a célja. Ennek során jellemzően a fogyasztás különböző területeinek jellemzése alapján definiálják a fogyasztási

csoportokat. Bár ebben az esetben elsősorban a piackutatás az elsődleges funkció, de a klasszifikáció egyben demográfiai „beazonosításhoz” is vezet.

A szocio-demográfiai jellemzőket – úgymint életkor, nem, iskolai végzettség, családi állapot, családnagyság, személyes és családi jövedelem, a településhierarchiában elfoglalt hely és a regionális különbségek –, mint leggyakoribb szegmentáló tényezőket a célcsoport-kutatások későbbi generációjában kiegészítették a fogyasztók társadalmi státuszára vonatkozó ismervekkel. Ekkortól kezdték el használni az ESOMAR státustipológiát.

Az ESOMAR társadalmi kategóriarendszer három változó alkalmazásával épül fel, amelyből aktuálisan két-két változó jelöli ki a csoportba tartozást.

A változók a következők:

- A főkereső jelenlegi foglalkozása (a főkereső a háztartáson belül a legmagasabb jövedelmű személy);
- A főkereső befejezett legmagasabb iskolai végzettsége;
- Ha a főkereső nem folytat aktív kereső tevékenységet, a háztartás vagyoni helyzete: tíz, az ESOMAR által kijelölt vagyontárgy, tartós fogyasztási cikk birtoklása alapján.

Ezen ismervek alapján 6 kategóriát különböztetnek meg, melyek a következők:

- A („gazdagok”) a háztartás főkeresője önálló vagy alkalmazott értelmiségi (felsőfokú végzettséggel) magasan képzett top menedzser; középvezető vagy más menedzser viszonylag sok (hat vagy több) beosztottal; átlagnál magasabb iskolai végzettségű vagyoni javakkal jól ellátott inaktív személy
- B („jómódúak”): a háztartás főkeresője magasan képzett alsó és középszintű vezető hatnál több beosztottal; középvezető; más menedzser hatnál kevesebb beosztottal, munkafelügyelő; felsőfokú végzettségű hat, vagy hatnál több alkalmazottat foglalkoztató vállalkozó, legalább középfokú iskolai végzettséggel és átlagos vagy átlagnál jobb vagyoni helyzetben lévő inaktív személy
- C1 („tehetős középosztály”): a háztartás főkeresője középfokú végzettségű középvezető, vagy más menedzser; középfokú végzettséggel rendelkező vállalkozás tulajdonosa, aki legalább hat alkalmazottal dolgozik; középfokú végzettségű mezőgazdasági vállalkozó;

- C2 („tisztos közép”): a háztartás főkeresője irodai alkalmazott; érettségizett szakmunkás, munkafelügyelő; vállalkozás, vagy üzletrész tulajdonos öt vagy kevesebb alkalmazottal, alacsony iskolai végzettségű anyagi javakkal átlagosan ellátott inaktív, illetve középiskolai végzettségű vagyoni helyzetét tekintve átlag alatti inaktív
- D és E („leszakadók és szegények”): a háztartás főkeresője szakmunkás, képzetlen munkás, alacsony iskolai végzettségű hatnál kevesebb alkalmazottat foglalkoztató vállalkozó, mezőgazdasági termelő.

Az ESOMAR tipológia a fogyasztás színvonala és az azt befolyásoló személyes jellemzők és/vagy vagyoni helyzet alapján hierarchizáltsági modellt jelent.

A fogyasztás színvonala felülről lefelé haladva egyre alacsonyabb, mely lényeges különbség több más, szocio–demográfiai ismérvhez képest, amely nem feltétlenül hierarchikusak (pl. a nemek szerinti szegmentálás).

A státuszképzés módszertanának problematikáját az ESOMAR tipológia sem oldotta meg; ennek kritikája elsősorban az lehet, hogy Magyarországon az iskolai végzettség és a foglalkozás, mint státuszképzők között inkonzisztencia jelentkezhethet, e két mutató alapján a vagyoni helyzet megállapítása sok esetben nem lehet pontos. Éppen ezért a egyes kutatásoknál tovább próbálják pontosítani a státuszképzésre alkalmazott metodológiát.

Összegezve a leírtakat, idézem Fábián, Kolosi és Róbert (2000 p.226.) szavait: „az alkalmazott társadalomkutatásban érzékelhetően megnőtt a piaci igény arra, hogy a tipikus fogyasztási célcsoportok azonosíthatók legyenek.”

Miközben a fogyasztásszociológia a társadalom struktúrájának modellezését a fogyasztás kutatásával oldja meg, a marketing a fogyasztói magatartást magyarázza szociológiai változók (pl. életstílus) alapján. A legismertebb ilyen kutatási modellek az EuroLifeStyle és a Target Group Index (TGI), melyek mára beépültek a marketingtervezés vállalati gyakorlatába (Hetesi – Andics – Veres, 2007).

10.2. A célcsoport-meghatározás szempontrendszere

A társadalomtudományi célú, fogyasztási csoportokat, stílusokat meghatározni kívánó kutatások közül elsőként Fábián, Kolosi és Róbert (2000) vizsgálata említhető, mely a TÁRKI

1999-es Háztartás Monitor felvételének alapján olyan csoportok elkülönítésére vállalkozott, amelyek anyagi és kulturális fogyasztás szempontjából különböznek egymástól.

Az anyagi fogyasztáson a tartós fogyasztási cikkek birtoklását és bizonyos térítéses szolgáltatások igénybevételét értették, a kulturális fogyasztást pedig úgy definiálták, hogy ki, milyen mértékben fogyasztója a kultúripar termékeinek.

Az elemzés során öt fogyasztási csoportot különítettek el a kutatók, úgymint: elit, jómódú, felhalmozó, szabadidő-orientált, jó lakású deprivált és deprivált-szegény.

Az utóbbi két csoport arányát 50–60% közöttinek becsülték, a depriváltak vagy depriváció közeli demográfiai profilját tekintve az alacsony iskolázottságúak, a munkaerő-piacról kiszoruló és a nyugdíjba vonulókat tartoztak ide.

2005-ben Bukodi, Altorjai és Tallér a KSH és a Népeségtudományi Intézet közös munkája során a társadalmi rétegződést vizsgálta, mégpedig kétféle megközelítést alkalmazva: egyrészt a munkaerő-piaci/foglalkozási alapút, másrészt a fogyasztási vagy életstílus-csoportok szerinti differenciáláson nyugvót.

Kiindulópontjuk az volt, hogy a két rétegszerkezeti modell egymást jól kiegészíti, és az életmód, az életkörülmények, az életvitel bizonyos vonatkozásaiban az egyik, más tekintetben a másik ragadja meg jobban az egyenlőtlenségeket. A kutatás során az életvitel dimenziói között a szabadidő-eltöltési szokásokat és a kulturális fogyasztást is vizsgálták, majd ezek összefüggéseit kerestek a munkaerő-piaci helyzettel. A szabadidős aktivitások és a kulturális fogyasztás változói között a sportolás megjelenését is figyelembe vették.

A TÁRKI és a GfK Hungária Piackutató Kft. 2008-as, közös kutatása a fogyasztói szegmentáció új modelljének kidolgozását szolgálta. Céljuk az volt, hogy a más-más céllal íródó társadalomkutatási és piackutatási modell közötti „rést” egy új szegmentációs változattal kitöltsék. Így kaptak a fogyasztói célcsoportokkal együtt ezekről demográfiai profilt is egyben. A fogyasztási szokásokat fogyasztási területenként vizsgálták, melyben egyebek mellett a szabadidős fogyasztás is megjelent.

A kutatók végül 8 csoportot határoltak körül, melyek a következők voltak: felső plusz, felső klasszik, befutott értelmiségiek, hedonista fiatalok, városi alsó-közép, szegény nyugdíjas, szegény munkásréteg és underclass.

Az utolsó csoport, a szociálisan legrosszabb helyzetben lévők demográfiai profiljában az alacsony iskolázottság, a munkaerő–piacról való kiszorulás, a nyugdíjas életkor, illetve a kistelepülés, mint lakóhely szerepel.

Jelen projekt keretében tervezett fejlesztések, illetőleg attrakciók ezen célcsoportot érintik, tekintettel a lentebb részletezett Szerencsi kistérség szocio-demográfiai és gazdasági mutatóinak arányszámaira.

10.3. A projekt célcsoportjai

Jelen dokumentumban célcsoportként kerülnek megjelölésre azon személyek, akik a projekt megvalósítása során létrejött eredmények közvetlen felhasználói. Ez - mint ahogyan azt a dokumentum lentebb is tartalmazza – a projekt-elemek zömében a direkt célcsoport tagjait jelenti, azonban a célcsoport-differenciálás alapkövetelményét figyelembe véve a projekt szociológiai aspektusból vett hatókörének meghatározása okán a célcsoport kijelölése az indirekt érintettséget is figyelembe veszi.

Ennek alapján a projekt célcsoportját képezik azon személyek is, aki a Szerencsi kistérség területén laknak, és a projekt valamely szolgáltatásában közvetlenül érintettek, illetve a makrokörnyezetbe tartozó szolgáltatásokat igénybevevőkön túlmenően az idelátogató bel- és külföldi turisták.

10.3.1. A célcsoportok szükségleteinek tükrében a projekt szükségessége

A projekt szükségességét jogszabályi alapokat figyelembe véve Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Integrált Területfejlesztési Programjában foglaltak támasztják alá, amely a projekt célcsoportjához tartozó személyekre közvetlen avagy közvetett kihatással bír és mint ilyen jelen dokumentum elemzésének is részint keretét adja a szükségletek elemzése tekintetében.

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat által 2015 áprilisában került elfogadásra a megye Integrált Területfejlesztési Programja (ITP), amely a 2014-2020 közötti fejlesztési időszakra elsődlegesen a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) finanszírozásával megvalósuló fejlesztések megalapozására készült megyei integrált területi program a TOP tartalmi és pénzügyi keretei között.

A kitűzött átfogó cél, hogy ipari hagyományaira, potenciális munkaerő-kínálatára, kiváló természeti adottságaira és erőforrásaira fenntartható módon építve, földrajzi elhelyezkedéséből adódó előnyeit kihasználva elérje, hogy a megye versenyképessége 2020-ig a megyék átlaga feletti mértékben erősödjön. A megyei öt programcél közül az első három arra irányul, hogy a gazdaság fejlesztését a foglalkoztatás növelésén és a foglalkoztathatóság javításán keresztül (is) támogassa a mélyszegénység megszüntetését.

Az ITP első három stratégiai célja a következő:

1. Gazdasági versenyképesség javítása, munkahelyteremtés és innovációs tevékenységek ösztönzése.
2. A helyi társadalom munkaerő-piaci igényekhez történő alkalmazkodó-képességének javítása.
3. A munkaerő-piaci központok elérhetőségének javítása.

Az ITP céljai arra irányulnak, hogy a központokon kívüli területeken (pl. Tokaj-Hegyalján) jöjjenek létre a gazdaságilag és környezetvédelmi szempontok szerint is fenntartható foglalkoztatás feltételei, ezzel erősödjön e területek népességmegtartó képessége. Segítik az elsősorban a perifériákon élő alacsony társadalmi státuszú - a munkaerőpiacon érvényesülni képtelen - társadalmi csoportok alkalmazkodóképességének erősödését, képzettségbeli és társadalmi háttérükből fakadó hátrányaik fokozatos felszámolását, annak érdekében, hogy minél többen léphessenek ki közülük a munkaerőpiacra.

Tokaj-Hegyalja, mint foglalkoztatási térség részeként megjelenő Szerencsi járásban a megye fejlesztési céljait a természet értékeire és különösen a szőlőtermelésre, borászatra, vadászatra, kézműves helyi termékekre építve határozza meg. Mindezen értékek magasabb szintű és fenntartható hasznosítása érdekében szükséges a turisztikai szolgáltatások, így többek között a szálláshelyek minőségének fejlesztése. Ezen ágazati preferenciák mellett bővíthetnek a természeti értékeket figyelembe vevő termelő tevékenységek.

Kiemelésre kerül, hogy a térségen belül külön kell kezelni a Tisza völgyében a Taktaköz és Bodrogköz területét, ahol különösen fontos a közsféra támogatásával- szervezésével a foglalkoztatás ösztönzése. A Taktaköz fejlesztése komplex fejlesztési program kidolgozása és megvalósítása során valósulhat meg, a munkahelyteremtés, képzés, szociális támogató rendszer fejlesztése és az infrastruktúra kiépítése nyomán.

Ezen a célcsoportokat is direkt módon érintő fejlesztési körbe tartozik jelen projekt tárgyát képező turisztikai fejlesztés is, hiszen a célcsoportok relációjában pozitív hosszú és rövid távú hozadéka megkérdőjelezhetetlen.

11. Cérendszer és a tervezett beruházás várható hatásai

Célok		Objektíven igazolható eredményességi mutatók
Átfogó célkitűzések	<ul style="list-style-type: none"> A város idegenforgalmi bevételeinek növelése Szerencs város kulturális és hagyományőrző tevékenységének erősítése A város és a kistérség imázsának változása 	<ul style="list-style-type: none"> Idegenforgalmi árbevétel növekedése évente 10%-kal Kulturális rendezvények számának, és látogatottságának növekedése Szezonalitás csökkenése, idegenforgalmi mutatók javulása
A projekt céljai	<p>Szerencs város turisztikai szolgáltató és központjának beindítása</p> <ul style="list-style-type: none"> A környékbeli világörökségi helyszínek vonzerejének másodlagos kihasználása Idegenforgalom fejlesztése a szezonáltság csökkentése érdekében Szerencs város kistérségi szerepkörének erősítése Fürdési lehetőségek bővülése a városban 	<ul style="list-style-type: none"> Beindul a központ működése Évente szervezett rendezvények Gazdaságos működtetés A résztvevők és a turisták száma nő (10-15%) Idegenforgalmi szálláshely kihasználtság éves szinten 10%-kal növekszik A városhoz kötődő kistérségi kulturális kezdeményezések száma öt éven keresztül évi 1 rendezvénnyel nő

Az alábbiakban a projekt gazdasági társadalmi hasznai kerülnek bemutatásra.

A beruházás közvetlen résztvevői, ill. a beruházás által közvetlenül érintett személyek „saját bőrükön érezhetik” a beruházás eredményeit, költségvetésükre, jövedelmükre gyakorolt hatás számszerűsíthető.

A legközvetlenebb hatás az államháztartás egyenlegén követhető nyomon, vagyis a beruházás közvetlen finanszírozása, ill. a munkahelyek és beruházás után befizetendő adók egyenlegeként.

A finanszírozás szereplői közül nem vizsgáljuk az EU költségvetésére gyakorolt hatást. Azt, hogy milyen pozitív eredményeket vár az Unió a strukturális alapokból finanszírozott fejlesztések megvalósulásától, messze meghaladja jelen tanulmány kereteit. Szintén nem itt számoljuk el a magyar költségvetés befizetéseit az Unió felé, hisz egy adott beruházásra számítható magyar befizetés fajlagos összege nehezen számszerűsíthető.

A központi költségvetés kiadását úgy értelmezzük, hogy a beruházás költségeinek hazai társfinanszírozási részét állja.

Bevételi oldalon jelentkezik a beruházás után befizetendő ÁFA, valamint a létesítménybe felvett munkavállalók után befizetett adók és járulékok.

A költségvetés kiadásait csökkenti továbbá, hogy csökken a munkanélküliek részére fizetendő járulék és a szociális járadék összege.

A felvett munkavállalók nettó jövedelme nő. A jövedelemgyarapodást a munkanélküli segély ill. munkanélküli járadék, és a nettó munkabér jövedelem különbsége adja. Ez a gyarapodást akár úgy számoljuk el, mint a fogyasztás növekedését, akár úgy hogy befektetésként realizálódik a lényeg az, hogy a jövedelemnövekedés GDP növekedést okoz.

Összegezve tehát, a közvetlen számszerűsíthető hatások eredménye, bár az államháztartás egyenlege a beruházás kapcsán (központi és önkormányzati költségvetés) negatív, de a munkavállalók jövedelemnövekedése, ill. a nemzeti vagyon változása egyértelműen pozitív.

11.1. Az érintettekre gyakorolt közvetett, nem számszerűsíthető hatás

A központi és az önkormányzati költségvetés közvetlen szaldója javul, ha megvizsgáljuk, hogy milyen egyéb bevételek származhatnak a beruházás kapcsán.

Nyilvánvaló, hogy a fejlesztés eredményeként kimutatott forgalomnövekedés, az idegenforgalmi ágazatban többlet adóbevételeket generál. Nem túl bátor feltételezés az sem, hogy a turizmus növekedése kapcsán a helyben keletkező többletjövedelmek miatt további adó és járulékbevétel keletkezik. Ha figyelembe vesszük, hogy a GDP-hez mért állami elvonás nagysága ~ 40%, akkor a GDP kapcsán keletkező növekmény jelentős része is az államkasszájánál fog lecsapódni.

Meg kell jegyeznünk, hogy az állami beruházások elsődleges célja nem a költségvetés pozíciójának javítása, hanem az abból eredő társadalmi hasznok generálása, így bátran állíthatjuk, hogy nemzetgazdasági hozadéka egyértelműen pozitív.

E helyütt most nem részletezzük a korábbi fejezetekben leírt problémákat, és kitörési utakat a térséggel kapcsolatban, csak megemlítjük, hogy a beruházás hozzájárul a térségi célok teljesüléséhez, ezáltal a központi állam is teljesíti kötelezettségét a térség felé.

A beruházás még közvetlenebbül érezteti hatását a városban ill. a térségben. Az önkormányzat számára elsődleges feladat a térség népességmegtartó erejének növelése, az elvándorlás és elöregedés megállítása, a lakosok életszínvonalának emelése.

Adottságnak tekintjük, azt a több tanulmány által is megállapított tény, hogy az előbb vázolt problémákra az idegenforgalom jelentheti az egyik megoldást, továbbá hivatkozunk a jelen tanulmányban és a marketing tervben leszögezett megállapításokra, miszerint a kínálat bővítésével érhető el ezen cél, ezáltal a beruházás pozitív társadalmi hozadéka elvitathatatlan.

Az önkormányzat „társadalmi szerződésből” eredő kötelezettsége, hogy a közösséget alkotó személyek (nevezetesen a város lakói) által a közösség részére átadott jövedelmekkel úgy gazdálkodjon, hogy tevékenysége az egyénre nézve is pozitív hozadékkal legyen. A közösség öntudatát, az egyén általános közérzetét és jövedelmi helyzetét pozitívan befolyásoló beruházás, messzemenően teljesíti az előzőekben vázolt küldetést.

Jelen beruházás igazából egy kínálati hiányt próbál kitölteni. Nem véletlen, hogy nem létezik azonos kínálatot – a jelenleg tervezett mértékben - nyújtó intézmény a térségben, hisz mint kimutattuk, a beruházás a volumenéhez képest viszonylag csekély pénzügyi hasznot termel.

Emiatt a tőke számára nem vonzó ilyen beruházás megvalósítása, a társadalmi szereplők számára pedig túl nagy kiadást jelent.

Összességében elmondható, hogy az idegenforgalmi ágazat más szereplőinél lesz számottevő pozitív hozadéka a beruházásnak, mivel az épületben létrejövő idegenforgalmi információs központ, az adatszolgáltatás eredményeként, a helyi idegenforgalomból élő szolgáltatók forgalmára további pozitív hatást gyakorol.

11.2. Fizikai hatások

A tervezett fejlesztés, az attrakció típusa nem befolyásolja a fizikai környezeti hatások jellegét.

A turistáknak az utazással megvalósult fizikai áramlása nem gyakorol terhelő hatást a közlekedési hálózatokra, másfelől a fogadóterület alpinfrastruktúrájára, a kommunális ellátó létesítményekre sem.

A megfelelően kiépített, szervezett működésű hálózatok negatív hatást nem váltanak ki. A szálláshely létesítmények és vendéglátóhelyek vonatkozásában a felhasznált erőforrások (pl. energia), anyagok, kibocsátások, környezetbarát, illetve környezetidegen jellegű anyagok, hulladékok, szennyezőanyagok kezelése megfelelően történik.

A város település szerkezete szempontjából meghatározóak a terület-felhasználási funkciók: lakóépületek, intézményterületek, gazdasági területek, zöldterületek, mezőgazdasági területek. Az épített környezet védelme, annak tudatos funkcionális és esztétikai fejlesztése, illetve tájjellegének fenntartása a régió-imázs és marketing, továbbá a turizmus szempontjából szintén fontos feladat.

Az önkormányzat közvetlenül felelős az önkormányzati energiaellátásért, a közvilágításért, valamint a településfejlesztés energetikai vonatkozásának felügyeletéért. Ennek megfelelően az energetikai, energiahatékonysági beruházások tervezése, finanszírozása és részben lebonyolítása is önkormányzati feladat. Szerencsére energiaellátása teljes körűen megoldott. A vezetékes gázhálózat kiépítettsége megközelíti a 100%-ot. A városi gázfogadó állomás, valamint a kiépített középnyomású elosztórendszer jelentős tartalékkal rendelkezik. A

gázhálózatra rá nem kötött háztartásokban, továbbra is fa és szén tüzelőanyagokat használnak fel. Az utóbbi években a gázfelhasználók száma növekedett, azonban a vezetékes gáz felhasználása ennek függvényében csökkent.

A villamos energia ellátás a településen teljes egészében légvezetékekkel biztosított. A hárompontos betáplálásnak köszönhetően az üzembiztonság is megfelelő.

A vízzel való mennyiségi és minőségi gazdálkodás azon túl, hogy elemi gazdasági érdek a jövő záloga is. A város leghatékonyabban erre, a vízbázis-védelmi intézkedések meghozatalával, betartásával és betartatásával tud ügyelni.

Szerencs területén 7 db (papír, műanyag, üveg) 1100 literes zárható kis konténerekből álló, szelektív hulladékgyűjtő sziget található. Intézményi szelektív gyűjtés is kialakításra került az egyes iskolákban, mely eredményeképpen a kommunális hulladék mennyisége csökken így költséghatékonyság érhető el.

A fejlesztéssel járó turisztikai aktivitás nem jelent fizikai környezetterhelést.

11.3. A társadalmi - kulturális hatások

Jelen projekt két érintett helyszíne a Turisztikai Központ kialakítására szolgáló épület, és a Rákóczi vár a városközpontban található. Az ATT a városközpont általános jellemzőit, fejlesztésének célkitűzéseit az alábbiak szerint határozza meg:

Mint az a fentiekben kifejtést nyert, a városközpontként lehatárolt terület csaknem teljes egészében lefedi a történelmi városközpont – azaz a település legrégebben beépített – így jelentős kulturális örökséggel, számos műemlékkel, sajátos, évszázados hagyományokat őrző településszerkezettel, szabálytalan úthálózattal és telekalakítással, jelentős építészeti értékkel rendelkező területét.

Ugyanakkor ezen terület ma is a település igazgatási, kereskedelmi, kulturális központja, ide koncentrálódnak a közösségi funkciókat ellátó intézmények, a kereskedelem és a szolgáltatás jelentős része.

A korábbi fejlesztések mindegyike az Önkormányzat kötelező és önként vállalt feladataihoz kapcsolódott, a lakosság részére nyújtott igazgatási, oktatási, szociális és egészségügyi

valamint kommunális szolgáltatások színvonalának emelése, a településkép javítása, a gazdaságilag és társadalmilag vonzó települési környezet kialakítása érdekében.

Mint írtuk, a tervezett beruházások hozzájárulnak a szezonális csökkentéséhez, hiszen a pihenőpark az év minden napján, míg a Csokoládé Panoptikum hozzátartozó kiszolgáló egységek a munkaszünet napok kivételével egész évben várja a látogatókat.

A vizsgálat tárgyát képező régióban a természeti és társadalmi adottságok, és az ezekre épülő, immár több mint egy évtizedes intenzív turisztikai fejlesztés következtében a turisztikai kínálat, és a még fennálló hiányosságok, problémák melyek egy részére jelen projekt megoldást keres az alábbiak szerint foglalható össze:

Borturizmus, gasztronómia

Tokaj-hegyalja világhírű borvidék, 2002 óta „kultúrtáj” kategóriában világörökségi védelem alatt áll. Így a borkultúra, borutak, borkóstolási lehetőségek a kistérség turizmusának egyik alappilléret alkotják. Az ezredfordulót követően mind több vállalkozás ismerte föl a gazdálkodás és vendéglátás szerves együttesében rejlő fejlődési potenciált, és főleg pályázati támogatás igénybevételével, de jelentős üzleti tőke bevonásával is igyekeztek a borturizmusban rejlő lehetőségek kiaknázására. Tokaj-hegyalja borturizmusának fontos szereplői a Borút Egyesületek, ugyanis a térség borturizmusban érdekelt vállalkozók felismerték, hogy csak összefogással lehet a vendégek számára többnapos, változatos programokat összeállítani. A borkóstolások, pincelátogatások kiegészítéseként a helyi hagyományokat bemutató rendezvények, multságok, ősszel szüreti felvonulások is ide vonzhatják az érdeklődőket.

A térség gasztronómiai palettáját a Bodrog, a Tisza és a Hernád vidékén népszerű halételek, illetve a vadászat térnyerésével az egyre népszerűbbé váló vadételek teszik egyedivé.

Sportturizmus

A Tisza, a Bodrog és a Hernád csodálatos szakaszai kínálnak kiváló lehetőséget a kajak, kenu illetve csónak túráknak. A folyók kedvelt helyei a horgászoknak és a vízparti üdülés szerelmeseinek is. A térségben kedvező adottságok vannak a lovas turizmusra akár a

csillagtúrák, akár a többnapos túralovaglások szervezésére. Azonban annak ellenére, hogy a lovaglás napjainkra több térségben önálló turisztikai ággá nőtte ki magát, Szerencs környékén a rendkívül kedvező adottságok ellenére sincsenek még kihasználva az ebben rejlő lehetőségek. A vadászatot kedvelők is megtalálhatják itt számításukat, a hegyvidéki területeken apró- és nagyvadakra, az ártereken, nádasokban vízi madarakra egyaránt vadászhatnak az ide érkezők. A vonzó természeti környezet jó lehetőséget kínál a kerékpártúráknak. A már megvalósult fejlesztések ellenére azonban sajnos ez esetben is főleg csak lehetőségekről – és nem konkrét kínálatról – beszélhetünk, mivel a térségben kiépített hosszabb kerékpárutat csak Sárospatak és Sátoraljaújhely között találhatunk, Tokajban és Szerencsen csak a települések belterületén vannak kerékpárutak.

Igény és lehetőség is mutatkozik a térségben a belterületi és külterületi kerékpárutak további kiépítésére, ennek költségigényessége miatt azonban a hosszabb összefüggő kerékpártúra útvonalakat célszerűbb a természet közeli, kisebb vegyes forgalmú közutakon kijelölni, az Unió szabványoknak megfelelő, kerékpárosoknak szóló jelzőtáblákkal, a forgalomtechnikai jelölések mellett jelezve számukra az útvonal mentén elérhető látványosságokat, pihenőhelyeket, és a különböző célállomások távolságát.

A 12 EuroVelo útvonal közül kettő vezet át Magyarországon. A 11-es jelű EuroVelo út vonala – amely a norvégiai Nord Cap-tól Athénig vezet, és hossza eléri a 6000 km-t – Magyarországon a Bodrog és a Tisza mentén halad, ezáltal érinti a Szerencsi és a Tokaji kistérségen is.

Jelenleg a természet adta lehetőségek mellett nincs kiépítve megfelelően a szükséges infrastruktúra, és még mindig hiányosak a kerékpáros turisták igényeit kielégíteni tudó, megfelelő mennyiségű és minőségű szolgáltatások is, ezen hiányosságot részben orvosolt kívánjuk mag a későbbiekben megvalósítani, mely szintén a most kialakításra kerülő Turisztikai Központoz fog becsatlakozni.

Falusi turizmus

A régió idegenforgalmának egyik perspektivikus területe a falusi turizmus. A fentiekben részletezett sport és borturizmus elemei a különleges gasztronómiai kínálattal keveredve, a

kulturális és helyi hagyományokra épülő rendezvényekkel együtt egy igen színvonalas és egyedi szolgáltatási palettát jelenthetnek, amennyiben az ehhez szükséges infrastrukturális befektetések megvalósítása folytatódik. A tervezett fejlesztések a Kistérség életére is pozitív hatással lesznek a kistelepüléseken a már meglévő vendéglők, fogadók kínálnak pihenési, étkezési lehetőséget, erről a Turisztikai Központban megfelelő tájékoztatást kapnak a túrára indulók, a projekt ez által erősíti a már megvalósított fejlesztéseket is.

Történelmi és kulturális turizmus

Történelmi és kulturális örökség turisztikai hasznosítása, konferencia és rendezvényturizmus Jelentőségük a közeljövőben csak nőni fog, mivel bel-, és külföldön egyaránt növekszik az érdeklődés a különböző kulturális események, vagy például a kastélyturizmus iránt is. Ezen szempontoknak megfelelően mind több rendezvény zajlik a kistérségekben, és az időpontokat is mindinkább összehangolják a szervezők.

Ökoturizmus

A Tokaj-Bodrozug Tájvédelmi Körzet, de a Zemplén-hegység teljes területe felkerült a nemzetközi szinten szerveződő fontos madárlelőhelyek (IBA) listájára, de más gerinces és gerinctelen, fokozottan védett állatok élőhelye is megtalálható itt (pl: alpesi göte, keresztes vipera). A térség növényvilága is igen gazdag, például a magyar nőszirm kapcsán elmondható, hogy itt található Magyarország legnagyobb ismert állománya. A gazdag természeti környezet révén Zemplén a „bakancsos turizmus” méltán egyik legkedveltebb célterülete. A tervezett projektnek az ökoturizmus körébe tartozó közvetlen eleme nincs, de a tervezett Központ Zemplén számos természeti értékét is reklámozni fogja.

Mivel az infrastrukturális fejlesztés 150.000.000.-Ft meghaladja, így a Felhívásnak eleget téve a megvalósuló turisztikai attrakciók kialakítása során a kötelező elvárásnak eleget téve vendéglátás (étterem) tevékenység folytatása, továbbá ajándékbolt működtetése, illetve legalább ajándéktárgy árusítás biztosítjuk. A jelzett kereskedelmi funkciók működtetésébe célunk bevonni helyi vállalkozókat. Ezzel kívánunk üzleti lehetőséget biztosítani a kkv-k számára, mivel a kis- és középvállalkozások az Európai Unióban kiemelt szerepet játszanak.

A magyar kkv-k átlagos mérete kisebb, tulajdonosi tőkeellátottsága gyengébb, az előzőek folytán gazdálkodása instabilabb nyugat-európai társainál. A hazai kkv-k körében sajnálatosan

sok a kényszervállalkozás, melyek létrejöttében nem a vállalkozó kedv, hanem a munkanélküliségtől való menekülés játszott domináns szerepet. A kis- és középvállalkozások többsége a belső piacra, azon belül is a kereskedelemre, az idegenforgalomra, valamint a személyi szolgáltatásokra specializálódik, ezért fontos a fejlesztett attrakciók elősegítik gazdagági növekedésüket.

A kis- és középvállalkozásoknak a kiskistérség fejlesztésében is lényeges szerep jut. Ezek a vállalkozások ugyanis gyorsabban képesek alkalmazkodni mindenféle helyi igényhez és változáshoz, így jobban ki tudják szolgálni nem csak a Város, de a kistérség változó szükségleteit, mint egy globális üzletpolitikával rendelkező multinacionális cég. Helyhez kötöttek, érdekeltek a térség fejlődésében, és munkaerő felszívó képességük révén csökkenthetik a helyi munkanélküliséget.

A kkv-k esetében nehéz a pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés pályázat útján, ahogy ez a számos kutatásunkból kiderült. Fontos lenne, hogy megteremtsék azokat a feltételeket, ami szükséges ahhoz, hogy minél többen pályázhassanak, ez pedig a vállalkozások fejlődéséhez, bevétel növekedéséhez, ebből következően az adóbevételek növekedéséhez járulnának hozzá. Ezért terveztünk, hogy a kkv-et nem csak közvetett módon, de közvetlenül is szeretnénk bevonni a turisztika attrakciók fenntartásában.

A turizmusnak számtalan pozitív és negatív hatása is van. Gazdasági hatása, hogy az ott élő lakosság mindennapjait könnyítheti meg, ha a turisztikai bevételeket nézzük, mert munkahelyeket teremt, mely jövedelmet gerjeszt, így az ott élő lakosság életszínvonala is növekedhet, ezáltal a későbbekben akár ők maguk is részt vehetnek az utazásban.

A turizmusnak multiplikátor hatása is van, mely azt is jelenti, hogy először kell, hogy legyen egy vonzerő, amire lehet építeni, tehát érdemes befektetni az adott területre. A befektetések által, főleg ha pl. egy étteremről, szolgálat központról beszélünk, munkahelyek teremődnek, mely által a lakosság jövedelemre fog szert tenni. Az egyes befektetések egy újabb befektetést is vonzhatnak, mely által az általános és turisztikai infrastruktúra is fejlődni tud. A fejlesztések hatására továbbá a kistérség is fejlődni fog, mely hatása minden szinten érezhető.

Az együttműködések teret adnak annak, hogy a helyi szolgáltatók összefognak annak érdekében, hogy még több vendég érkezzon, még több bevételre tegyenek szert.

A kkv-k esetében érthető, hogy nem számíthatnak akkora juttatásokra, mint például egy nagyobb vállalat esetében, de egyértelműen fontos lenne ezeknek a juttatásoknak a szerepe.

Ezek által nőne az egy főre jutó diszkrecionális jövedelmük az alkalmazottaknak, mely által ők is bekapcsolódnának a turizmusba, mely által élményeket szereznének, mely által növekedne az elégedettségük, ami az életminőségükre is pozitívan hatna.

A turizmus kihat az élet minőségére, a közösség szerveződésére, társadalmi kapcsolatokra, az emberi értékrendszerre, erkölcsi elvekre, viselkedés kultúrára, befolyásolja a helyi közösség kulturális és művészeti életét.

1. Megnövekszik a népességszám, (turizmusban foglalkoztatottak beáramlása, látogatók jelenléte)
2. Módosul a munkaerőpiac (új, zömmel szezonális munkahelyek létrejötte).
3. Átalakul a helyi közösség szerkezete (új, a turizmusból élő rétegek megjelenése, a közösségi kohézió erősödése).
4. Szellemi, erkölcsi értékrendszer átalakulása (a megértő, empátikus viselkedés a turisták irányába).
5. Változnak a hagyományok, szokások (a vonzerőként ható hagyományok megőrződnek, a népszokások újraélednek).

11.4. Egyéb hatások

Egyéb hatások tekintetében első lépésben megemlítjük, hogy a beruházás a legszembeszökőbb és legpozitívabb változást a városi épített környezet összképében okoz. A jelenleg elhanyagolt állapotú üres, funkcióját veszített telkek jelentősen rontják a belváros képét. A parkosítások, közösségi terek létrehozását követően erősödik a városiak önérzete és öntudata, jótékony hatást gyakorol lokálpatriotizmusukra.

A világörökségi címmel járó kötelezettség, hogy a cím birtokosa minden megtegyen az örökség értékeinek megóvásáért, így a – szintén felújításra szoruló - ipartörténeti műemlékek környezetében lévő védett épületnek és környezetének rehabilitációja fontos feladata a városnak.

12. Jogszabályi háttér

1092/2017. (II. 21.) Korm. határozat a Tokaj, Felső-Tisza és Nyírség kiemelt turisztikai fejlesztési térség meghatározásáról és a térségben megvalósítandó egyes fejlesztések megvalósításához szükséges források biztosításáról

114/2017. (V. 10.) Korm. rendelet egyes kormányrendeleteknek a nemzeti rendezvények előkészítésével és lebonyolításával, illetve a turisztikával összefüggő módosításáról

1156/2016. (III. 31.) Korm. határozat a turizmussal kapcsolatos állami feladatész intézményrendszer átalakításához szükséges intézkedésekről

13/2017. (IV. 25.) NFM rendelet a Hungarofest Nemzeti Rendezvényszervező Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság felett az államot megillető tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét gyakorló szervezet kijelöléséről

1390/2017. (VI. 27.) Korm. határozat a Balaton, a Sopron – Fertő, valamint a Tokaj – Felső-Tisza – Nyírség kiemelt turisztikai fejlesztési térségekben tervezett turisztikai projektek megvalósításához szükséges éven túli kötelezettségvállaláshoz történő hozzájárulásról

1549/2017. (VIII. 18.) Korm. határozat a turisztikai fejlesztések megvalósításához szükséges intézkedésekről

2016. évi CLVI. törvény a turisztikai térségek fejlesztésének állami feladatairól

239/2009. (X. 20.) Korm. rendelet a szálláshely-szolgáltatási tevékenység folytatásának részletes feltételeiről és a szálláshely-üzemeltetési engedély kiadásának rendjéről

38/2012. (III. 12.) Korm. rendelet a kormányzati stratégiai irányításról

5/2004. (XI. 19.) EüM rendelet az orvosi rehabilitáció céljából társadalombiztosítási támogatással igénybe vehető gyógyászati ellátásokról

429/2016. (XII. 15.) Korm. rendelet a turisztikai térségek és a kiemelt turisztikai fejlesztési térségek meghatározásáról

13. Szakirodalmi források

Aubert A. (2002): A turizmus földrajza. – In.: Tóth J. (szerk.): Általános társadalomföldrajz II. – Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2002.

Aubert A. – Csapó J. – Gyuricza L. (2005): Nemzetközi turizmusföldrajz.

Az Észak-magyarországi régió fejlesztési stratégiája (2007-2013). www.terport.hu/download.php?ctag=download&docID=5564 (letöltve: 2010. 08. 30.)

Dávid Lóránt (2009): Turizmus és területfejlesztés. Könyvfejezet, Kézirat.

Dávid L. – Bujdosó Z. – Játékos E. (2007): A helyi idegenforgalmi adóbevételek szerepe az Észak-magyarországi régióban – Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek, ISSN 1786-1594, pp. 55-70.

Hidvéginé M. J. – Piskóti I. – Pataki S. – Schupler, H. – Gulyás I. (2007): Desztinációmenedzsmentlépésről-lépésre. Munkaanyag, Eger-Miskolc, 43 p.

Lengyel M. (2000): A turizmus általános elmélete I-II. Heller Farkas Kiadói Kft.

Magyar Turisztikai Hivatal (2005): Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2005-2013. www.mth.gov.hu

Marosi Sándor – Somogyi Sándor (1990): Magyarország Kistájainak Katasztere I-II. MTA FKI, Budapest, 1500 p.

Mező F. -Kovács T. (2011): Turizmusföldrajz EKF. Kézirat

Michalkó G.: (2007) Magyarország modern turizmusföldrajza – Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs.

Müller Anna (2009): Turizmusföldrajz I. Európa.

RMC Kft. (2006): Észak-Magyarország Régió Turizmusfejlesztési Stratégiája 2007-2013. Miskolc, 117 p.

Természeti örökségünk (1999): Tájak és természeti értékek az UNESCO védelmében – Magyar Könyvklub, Budapest.

Szerencs Város Önkormányzat környezetvédelmi programjának felülvizsgálata 2012.

Megalapozó vizsgálat Szerencs város Integrált Településfejlesztési Stratégiájához 2015. projekt azonosító: éomop-6.2.1/k13-2014-0002

<http://www.desztinaciomenedzsment.hu/newsite/index.php/hirek/aktualis-hirek> www.eduline.hu/segedanyagtalalatok.aspx/letolt/4253

www.kul-tura.hu

<http://www.inforadio.hu/hir/gazdasag/hir-318158>

<http://www.zoldutakklaszter.hu>

<http://www.nordtour.hu/info/hirek/hir-archivum/megalakult-a-bukkaljai-kout-turisztikai-klaszter-egyesulet.html>

http://www.szallodamenedzsment.ektf.hu/dvd/tananyagok/turizmus_foldrajz.html

http://www.kormany.hu/download/8/19/31000/mtu_kiadvany_EPUB_297x210mm%20-%20preview.pdf

http://www.tdmszovetseg.eu/files/_tdmsz/download_files/116/TDM_Lista_november.pdf

